

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Навчальна програма курсу за вибором

**«Основи християнської етики. 7 – 9
класи» для закладів загальної
середньої освіти**

(автори Жуковський В.М., Самолюк Г.С., Мудрик Л.Є., Павлова О.В.,

Коваль О.П., Ротченкова Н.І.)

«Схвалено для використання в освітньому процесі»

Рішення експертної комісії з етики та предметів
морального спрямування від 28.06.2023 (протокол № 4)

Реєстрація в Каталозі надання грифів навчальній літературі
та навчальним програмам за № 3.0435-2023

УДК 238.1+373.5(075.8)

ББК 74

О-72

У навчальній програмі курсу за вибором «Основи християнської етики. 7 – 9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Жуковський В.М., Самолюк Г.С., Мудрик Л.Є., Павлова О.В., Коваль О.П., Ротченкова Н.І.) розкривається велична Постать Ісуса Христа як Ідеалу для наслідування, аналізуються Божі Заповіді – моральні дороговкази людства, пояснюється роль морально-етичних цінностей у житті молоді. У програмі розкриваються духовно-моральні засади християнства, аргументується їх важливість для формування й розвитку особистості; учні/учениці запрошуються до самоаналізу та морального розвитку, корекції негативних рис характеру і покращення взаємин із ровесниками, друзями, батьками, іншими людьми. Програма дає можливість обговорювати актуальні життєві проблеми, відкривати Бога, виховувати благочестиву сумлінну особистість у світлі Божих Заповідей.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОСНОВИ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЕТИКИ. 7–9 КЛАСИ
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ ЗА ВИБОРОМ
для закладів загальної середньої освіти

Релігії, мистецтва і науки – це три гілки одного дерева. Усі ці устремління спрямовані до облагороджування життя людини, до того, щоб вивести індивідуум зі сфери суто фізичного існування у сферу свободи.

Альберт Ейнштейн, фізик,
лауреат Нобелівської премії

Рецензенти:

ЦІКО ІГОР ГРИГОРОВИЧ, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри суспільно-гуманітарної та медійної освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

СЛИВКА АЛЛА МИКОЛАЇВНА, учитель вищої категорії, вчитель-методист, учитель основ християнської етики, етики, зарубіжної літератури та мистецтва, заступник директора з навчально-виховної роботи Шкарівського опорного ліцею-гімназії Білоцерківської міської ради Київської області.

Програму укладено відповідно до Типової освітньої програми для 5 – 9 класів Нової української школи (наказ МОН від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти»).

Над Навчальною програмою курсу за вибором «Основи християнської етики» працювала робоча група, до складу якої входили: Жуковський Василь Миколайович, доктор педагогічних наук, професор Національного університету «Острозька академія»; Самолук Ганна Степанівна, учитель-методист, викладач християнської етики, методики викладання християнської етики, християнської педагогіки Чортківської дяківсько-катехитичної академії ім. свщмч. Григорія Хомишина; Мудрик Лілія Євгенівна, методист центру виховної роботи, захисту прав дитини та громадянської освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти; Павлова Оксана Вікторівна, учитель-методист, учитель основ християнської етики, зарубіжної літератури КЗ «Маріупольська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 18 Маріупольської міської ради Донецької області»; Коваль Олена Павлівна, учитель вищої категорії, старший учитель, учитель основ християнської етики Кожанської гімназії з початковою школою Київської області, магістр педагогіки, бакалавр теології і релігієзнавства; Ротченкова Наталя Іванівна, голова методичного об'єднання учителів духовно-морального

спрямування м. Луцька та ОТГ, учитель-методист, учитель предметів духовно-морального спрямування та історії КЗ «Луцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №17 Луцької міської ради», викладач ВПБА.

Пояснювальна записка

Майбутнє особистості, сім'ї й Української держави значною мірою залежить від того, які моральні цінності закладаються сьогодні молодому поколінню. Аналіз морального стану та поведінки сучасних дітей і молоді призводить до невтішних висновків. У дитячому середовищі все частіше спостерігається агресивна поведінка однієї дитини (або групи дітей) стосовно іншої дитини, що нерідко супроводжується негативним фізичним і психологічним впливом; має місце непокора й неповага до старших, хуліганство, злочинність, алкоголізм, розбещеність, наркоманія, ігроманія, комп'ютерна залежність та музикоманія, неповага до праці, брак патріотизму, що проявляються в характері й поведінці молодого покоління.

Останнім часом проблема прищеплення моральних цінностей особливо актуалізується воєнними діями з російськими агресорами, необхідністю патріотичного й військово-патріотичного виховання вітчизняної молоді у світлі загроз втрати територіальної цілісності нашої держави. У зв'язку з цим традиційні виховні інституції мають координувати й нарощувати свої зусилля у сфері виховання зростаючого покоління.

Вирішальну та непроминушу роль у вихованні дітей і молоді відіграє Біблія, розуміння особистості як духовно-фізичної істоти та необхідності прищеплювання духовно-моральних цінностей.

Високий виховний потенціал Біблії визнавали видатні представники зарубіжної та вітчизняної фундаментальної науки: Йоганн Кеплер (математик, астроном), Готфрід Вільгельм Лейбніц (математик), Майкл Фарадей (фізик), Роберт Бойль (хімік), Френсіс Бекон (філософ), Макс Планк (фізик), Нільс Бор (фізик), Ісаак Ньютон (фізик), Альберт Ейнштейн (фізик), Володимир Вернадський (природознавець), Михайло Остроградський (математик), Михайло Кравчук (математик) тощо.

Серед науковців, що керувалися Біблією як духовно-моральною основою життя, чимало Нобелівських лауреатів: Пітер Зеєман (Нідерланди), Артур Комптон (США), Карл Ціглер (Німеччина), Фредерік Жоліо (Франція), Роберт Робінсон (Англія), Кріштіан Де Дюв (Бельгія), Джон Бішоп (США), Ада Йонат (Ізраїль), Семен Кузнець (Україна, США) тощо.

Християнські духовно-моральні цінності перевірені тривалим зарубіжним педагогічним досвідом і в тому числі досвідом європейським. У країнах Європейського Союзу, членом якого прагне стати наша держава, великий людський і матеріальний потенціал сформовано передусім за рахунок християнського духовно-морального виховання особистості. Курси духовно-морального спрямування

широко викладаються в державних школах Європи: Австрії, Бельгії, Великобританії, Данії, Греції, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Ірландії, Ісландії, Італії, Іспанії, Люксембургу, Португалії, Фінляндії, Швеції тощо.

Християнські виховні моральні традиції пронизують вітчизняну педагогічну спадщину: «Повчання Володимира Мономаха дітям», філософію Г. Сковороди та П. Юркевича, творчість Т. Шевченка, праці М. Драгоманова, О. Кониського, П. Житецького, І. Огієнка, Б. Грінченка, М. Грушевського, С. Русової та педагогіку сучасності (І. Андрухів, А. Богущ, О. Вишневський, Г. Васянович, Г. Ващенко, А. Вихрущ, Л. Генік, В. Жуковський, М. Євтух, І. Климишин, О. Огірко, Г. Сагач, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, Т. Тхоржевська тощо).

Курси духовно-морального спрямування викладаються у вітчизняній школі впродовж 30 років – усього періоду існування незалежної України, процес викладання яких і Навчальна програма з «Основ християнської етики» ґрунтуються на належній законодавчій базі, до складу якої входять:

- Конституція України (статті 11, 23, 35);
- Закони України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020);
- Концепція Нової української школи (2016 р.);
- Державний стандарт базової середньої освіти обов'язкових, загальних і конкретних освітніх результатів (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898);
- Наказ МОН від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в заходах освіти» (2019);
- Наказ МОН України від 30.05.2022 № 1/5735-22 «Про запобігання та протидію домашньому насильству в умовах воєнного стану в Україні» (2022);
- Наказ МОН України від 06.06.2022 №527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641» (2022).

Курс за вибором «Основи християнської етики» не є систематичним викладанням і вивченням Біблії, не вчить віри, не містить релігійних обрядів, не ставить на меті залучити до певної конфесії.

Викладання курсу «Основи християнської етики» передбачає виховання в учнів поваги до свободи совісті, релігійних і світоглядних переконань інших людей; здатності до співжиття в полікультурному, поліконфесійному й полірелігійному українському

суспільстві.

Мета курсу за вибором «Основи християнської етики»:

розкрити учням духовно-моральні основи християнства, аргументувати їх важливість для формування й розвитку особистості, спонукати учнів до самоаналізу та морального розвитку.

У процесі досягнення мети передбачено реалізацію таких завдань:

- розкрити потенціал Біблії як джерела моралі для людини;
- пояснити моральні засади добра і зла;
- інформувати учнів про особливості й компоненти християнського морального Ідеалу;
- підкреслити необхідність християнського учнівства;

- пояснити сутність прощення та жертвовності;
- розкрити євангельські засади щастя як шляху до моральної досконалості;
- інформувати учнів про сутність і важливість християнських чеснот смирення, терпіння, справедливості, працьовитості, слухняності, поваги, співчуття, милосердя, патріотизму;
- сформувати свідому та відповідальну особистість учня з урахуванням християнських духовних, моральних і культурних цінностей; створити належні морально-етичні умови для самопізнання й самореалізації;
- оволодіти способами розумових дій, потрібних для розуміння минулого, осягнення сучасного й прогнозування майбутнього, а саме: бачення зв'язку між подіями та явищами (логічне мислення);
- учити оцінювати події (на основі критичного мислення);
- знаходити нові аспекти змісту чи нові способи розв'язання проблем (творче мислення);
- співпереживати людям, що опинилися у вирі несприятливих історичних подій (емпатійне мислення);
- сприяти подальшому розвитку духовного й емоційного інтелекту.

Компетентнісний потенціал предмета

Ключова компетентність	Уміння та ставлення
<p style="text-align: center;">Вільне володіння державною мовою</p>	<p>Уміння: доступно й переконливо висловлювати свої думки, користуватися різними видами аргументації; використовувати виражальні можливості мови для опису подій минулого і сучасності, реагувати мовними засобами на соціальні й культурні явища; розпізнавати мовні засоби впливу, розрізняти техніки переконання та маніпуляції; вести аргументовану дискусію на відповідну духовно-моральну тематику; читати та розуміти перекладені й адаптовані українською літературною мовою писемні джерела, авторські публікації на духовні, релігійні, історичні й соціально-політичні теми; творити українською мовою (усно й письмово) тексти духовного-морального змісту.</p> <p>Ставлення: повага до української як державної/рідної (у разі відмінності) мови, зацікавлення її розвитком, розуміння цінності кожної мови; критичне сприймання інформації духовного, релігійного, історичного та суспільно-політичного характеру; толерантне ставлення до альтернативних висловлювань інших людей.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні посібники, хрестоматії, відео матеріали з текстами й завданнями відповідного змісту.</p>
<p style="text-align: center;">Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами</p>	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою</p> <p>Уміння: спілкуватися рідною мовою, ефективно використовувати її в різних життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: цінування рідної мови як засобу спілкування, вираження емоцій, почуттів, переживань як чинника духовного й психічного здоров'я.</p> <p>Здатність спілкуватися іноземними мовами</p> <p>Уміння: знаходити потрібну інформацію про світ іноземними мовами; спілкуватися з однолітками з інших країн для взаємообміну знаннями.</p>
	<p>Ставлення: інтерес до духовного, релігійного, культурного й суспільно-політичного життя країн регіону, Європи та світу.</p> <p>Навчальні ресурси: адаптовані іншомовні публікації та адаптовані художні твори іноземною мовою.</p>

<p>Математична компетентність</p>	<p>Уміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання та пояснення минулих і сучасних суспільних подій, явищ і процесів, описаних у Біблії; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки подій, учинків; використовувати статистичні матеріали.</p> <p>Ставлення: прагнення обирати раціональні способи пояснення подій минулого, причин і можливих шляхів розв'язання сучасних моральних, соціальних, політичних, економічних проблем.</p> <p>Навчальні ресурси: джерела зі статистичними даними у формі діаграм, таблиць, графіків тощо.</p>
<p>Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій</p>	<p>Уміння: оцінювати вплив людини на природне середовище в окремі історичні періоди.</p> <p>Ставлення: інтерес до здобутків природничих наук; визнання цінності природних ресурсів для сьогодення та майбутніх поколінь, готовність раціонально їх використовувати в повсякденному житті; сміливо реагувати на ризики екологічних загроз, долучаючись до громадських акцій на захист природи.</p> <p>Навчальні ресурси: матеріали про розвиток природничих наук у різні історичні періоди.</p>
<p>Інноваційність</p>	<p>Уміння: генерувати та втілювати нові ідеї щодо забезпечення здоров'я (духовного і фізичного), безпеки й добробуту (особистого, родинного, суспільного), оцінювати ризики втілення інноваційних ідей і здобутків; корегувати індивідуальні оздоровчі програми, моделі безпечної поведінки відповідно до життєвих ситуацій.</p> <p>Ставлення: відкритість до нових ідей, усвідомлення важливості ініціювання змін; впровадження інноваційних технологій для збереження, формування та розвитку індивідуального, родинного і громадського здоров'я, добробуту та безпеки, захисту довкілля.</p>
<p>Екологічна компетентність</p>	<p>Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; уміння надавати допомогу собі й тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи й прогнозуючи.</p> <p>Ставлення: дотримання морально-етичних і правових норм, правил екологічної поведінки в довкіллі; ціннісне ставлення до навколишнього середовища як потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини й спільноти; усвідомлення важливості бережливого природокористування; відповідальність за власну діяльність у природі; усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії.</p>

<p>Інформаційно-комунікативна компетентність</p>	<p>Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної біблійної, історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевіряння й упорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації на біблійну та духовно-моральну тематику, робити коректні покликання.</p> <p>Ставлення: дотримання визначених норм поведінки й моральних правил у роботі із соціальною інформацією, зокрема дотримання авторського права.</p> <p>Навчальні ресурси: публікації, електронні інформаційні ресурси, цифрові бібліотеки.</p>
<p>Навчання впродовж життя</p>	<p>Уміння: визначати власні навчальні цілі в духовно-моральній і соціальній сферах та галузі знань про минуле і сьогодення; аналізувати процес свого навчання, відстежувати зміни в сприйнятті інформації; знаходити й опрацьовувати її джерела; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості та досвід.</p> <p>Ставлення: розуміння духовно-моральної й соціальної ролі освіти в минулому та тепер, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими.</p> <p>Навчальні ресурси: матеріали, у яких відображено алгоритми опрацювання інформації.</p>
<p>Ініціативність і підприємливість</p>	<p>Уміння: використовувати біблійний досвід пізнання духовних і морально-етичних цінностей для вибору дієвих життєвих стратегій; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної та підприємницької діяльності, аналізуючи світовий досвід та уроки минулого; працювати для загального добра громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги й ризики, вести перемовини, працювати самостійно й у групі; планувати, організувати, реалізовувати індивідуальні чи командні проекти (зокрема дослідницько-пошукові), оприлюднювати їх результати.</p> <p>Ставлення: готовність використовувати біблійний досвід для самопізнання, розвитку, духовно-морального зростання й досягнення добробуту; усвідомлення важливості дотримання етичних норм підприємницької діяльності та потреби розвитку соціально відповідального бізнесу; зважений підхід до ухвалення рішень, що містять ризики, ґрунтований на досвіді минулого і сучасного соціального життя.</p> <p>Навчальні ресурси: біографії історичних релігійних постатей (життя святих), відомих підприємців-меценатів, які розвивали українську культуру.</p>

<p>Соціальна та громадянська компетентності</p>	<p>Уміння: аналізувати окремі джерела інформації для протистояння деструктивним і маніпулятивним технікам щодо нав'язування ідей надмірного збагачення, егоїзму, широкої палітри шкідливих звичок, суїцидальних технік тощо; знаходити переконливі приклади вирішення конфліктів, опираючись на християнські моральні цінності; працювати в групі, досягати порозуміння та налагоджувати співпрацю, використовуючи власний та інший, зокрема взятий з історії, моральний досвід; бути активним і відповідальним членом громадянського суспільства, що знає права людини й уміє їх захищати; ухвалювати моральні рішення, спрямовані на розвиток місцевої громади й суспільства; ефективно співпрацювати з іншими, ініціювати та реалізовувати духовно-моральні, екологічні та соціальні проекти.</p> <p>Ставлення: ідентифікування себе як особистості й громадянина України; усвідомлення цінності людини (її життя, здоров'я, честі й гідності, недоторканності та безпеки); співпереживання за долю рідних і близьких, інших осіб, що потребують допомоги та підтримки; пошанування досвіду й цінностей власного та інших народів, держав, релігій і культур; толерантне сприйняття й ставлення до життєвої позиції іншого; добродійність, підтримка громадських проектів та ініціатив.</p> <p>Навчальні ресурси: Конституція України, міжнародні правові акти, документи, спрямовані на оздоровлення морального життя суспільства, біографії вітчизняних та зарубіжних моральних авторитетів минулого і сучасності.</p>
<p>Культурна компетентність</p>	<p>Уміння: образно мислити й уявляти; інтерпретувати твори мистецтва з погляду моралі; розвивати власну національно-культурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому та сьогоденні; використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати твори мистецтва в історичному контексті; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на формування духовно-моральних цінностей особистості та розвиток цивілізації.</p> <p>Ставлення: свідоме збереження й розвиток власної національної культури в контексті дотримання духовно-моральних цінностей, повага до культур інших народів; відповідальна поведінка й піклування про пам'ятки української та світової культури, зокрема сакральних; відкритість до міжкультурного діалогу.</p> <p>Навчальні ресурси: твори мистецтва, творчі проекти, інтерактивні заняття в музеях, галереях тощо.</p>

<p>Підприємливість та фінансова грамотність</p>	<p>Уміння: визначати власні слабкі й сильні сторони для проектування майбутньої професійної діяльності та власного добробуту; діяти морально в непередбачуваних ситуаціях, визначати мету й досягати її, прогнозувати та оцінювати ризики прийняття моральних рішень; критично мислити, ініціювати й реалізувати соціальні проекти, що мають культурну, суспільну цінність.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості володіння інструментами планування та контролю доходів і витрат для майбутнього добробуту, розуміння важливості ощадливості та раціонального використання коштів, допомога нужденним.</p>
<p>Духовно-моральна компетентність</p>	<p>Уміння: аналізувати, критично сприймати й порівнювати особисті вчинки та вчинки інших людей у контексті християнських духовно-моральних цінностей; допомагати іншим людям розв'язувати особисті та соціальні проблеми на основі християнської моралі; адаптовувати духовно-моральні цінності до суспільних процесів, сприяти міжконфесійному та міжрелігійному порозумінню; застосовувати християнські цінності на практиці й аналізувати ситуації з реального життя на відповідність їх християнським моральним нормам і принципам; діяти й реалізовувати духовно-моральні цінності в особистих, сімейних, суспільних життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: відповідальне ставлення до себе, свого найближчого оточення, сім'ї, громади та суспільства на основі християнських моральних цінностей: порозуміння, поваги, любові та співпраці; повага до представників інших конфесій, релігій, переконань інших людей, їхніх поглядів, священних книг, святинь, світогляду.</p> <p>Навчальні ресурси: проекти духовно-морального змісту; моделювання духовно-моральних ситуацій щодо впливу християнських цінностей на духовне здоров'я, психологічний клімат у сім'ї, колективі, громаді, державі; мультимедійні презентації на духовно-моральну тематику.</p>

Навчальна програма «Основи християнської етики» реалізується впродовж трьох років у 7-9 класах. Вона ґрунтується на низці сучасних підходів, принципів, форм, методів і засобів, які сприяють формуванню високоморальної особистості. Ураховуються вікові та індивідуально-психологічні особливості здобувачів освіти, їх володіння інформаційними технологіями.

Програма «Основи християнської етики» дозволяє реалізувати аксіологічний, соціокультурний, діяльнісний, комунікативний, системний, особистісно орієнтований, компетентнісний та синергетичний підходи.

Курс за вибором «Основи християнської етики» побудований відповідно до загальнодидактичних принципів сучасної педагогічної науки: особистісно орієнтованого, наочності, посильності, міцності, свідомості, науковості, зв'язку навчання з життям, активності, індивідуалізації, системності, наступності, превентивності тощо, а також спеціальних принципів: теоцентризму, біблійної основи навчання, міжконфесійного характеру навчання, міжрелігійності, урахування конфесійних особливостей, добровільності.

У процесі викладання предметів духовно-морального спрямування використовуються відповідні форми й методи навчання. Форми роботи: індивідуальна, парна, групова, фронтальна. Застосовуються такі методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, демонстрування, ілюстрування, переконання, привчання, заохочення, гра, метод прикладу, метод авторитету, робота з аудіокнигою тощо.

До складу засобів навчання входять: програма, навчально-методичні комплекти для вчителя/вчительки та для учня/учениці.

В основі реалізації навчальної програми «Основи християнської етики» лежать такі **концептуальні ідеї**:

1. Передбачається добровільне залучення до навчання учнів різних філософських, релігійних і конфесійних поглядів, повага до їхніх носіїв, батьків та середовища, у якому перебувають і виховуються.
2. Акцентується увага на моральному вченні християнства та мається на меті подолання фрагментарності в моральному розвитку здобувачів освіти, передбачається спонукання до усвідомлення й використання християнського морального досвіду особистості.
3. Основна увага звертається не на відтворення фрагментів Євангелія, а на осмислення його морального вчення, і головне – до здатності його використання в повсякденному житті здобувачів освіти.
4. Передбачається врахування володіння й використання учнями інформаційних технологій, вікових та індивідуально-психологічних особливостей, їх досвіду моральної поведінки.
5. Висуваються особливі вимоги до вчителя, який має навчити учнів використовувати християнські цінності в ситуаціях морального вибору.

6. Переосмислюються взаємини вчителя/вчительки й учнів під час освітнього процесу: акцент переноситься з трансляції готових моральних знань на партнерську взаємодію, суб'єкт-суб'єктні взаємини, діалогічність, розвиток творчого, конструктивного й критичного мислення учнів, на спільний пошук відповідей на актуальні моральні проблеми та ситуації.
7. Усуваються елементи формальності освітнього процесу, у тому числі надмірна вербалізація.
8. Передбачається синергія й активізація духовних, психологічних і фізичних сил учителя, учнів, батьківської спільноти, громади.

Важливий акцент робиться на інноваційних, інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологіях та інтеграції курсу основ християнської етики з іншими навчальними дисциплінами.

Досягнення всіх очікуваних результатів навчання реалізується через запропоновані види навчальної діяльності.

Результати навчання

Навчальна програма курсу за вибором «Основи християнської етики» спрямована на досягнення обов'язкових результатів, визначених Державним стандартом для освітньої галузі «Соціальна і здоров'язберезувальна» за напрямками:

- **«Підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров'я, безпеки й добробуту»**

Відповідно до них, у результаті навчання учень/учениця:

1. Вчиться навчатися: відстежує власний поступ і висловлює бажання пізнавати нове без шкоди для фізичного та духовного здоров'я, раціонально розподіляє час.
2. Поводиться етично: виявляє повагу до почуттів та переконань інших людей, шанобливо ставиться до їхніх поглядів щодо збереження здоров'я, безпеки й добробуту.
3. Знаходить і перевіряє інформацію: оцінює надійність різних джерел інформації (засоби масової інформації, реклама, соціальні мережі тощо).
4. Діє ефективно й самостійно: чинить ефективно для реалізації короткострокових цілей та для досягнення успіху в житті.
5. Спілкується конструктивно: досягає ефективного спілкування, виявляючи повагу до особистого простору інших осіб, для організації ефективної спільної діяльності.
6. Виявляє культуру споживання: розуміє й пояснює необхідність поміркованого ставлення до матеріальних цінностей, чинить діла милосердя для нужденних.
7. Планує майбутнє: розуміє перспективність своєї діяльності для успішного майбутнього.
8. Планує, запроваджує й оцінює фінансові рішення: уміє раціонально розпоряджатися власними фінансовими ресурсами.
9. Співпрацює для досягнення результату діяльності: розуміє взаємовплив емоційного стану, переконань, поведінки всіх

учасників спільної діяльності, працює в групі, колективі.

10. Підтримує добродійність: виявляє чуйність до осіб, які потребують допомоги, пояснює значення волонтерства.

- **«Турбота про особисте здоров'я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на чинники й діяльність, яка становить загрозу життю, здоров'ю, добробуту власному та інших осіб»**

Відповідно до них, у результаті навчання учень/учениця:

1. Діє відповідально: демонструє прихильність до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя й здоров'я або запобігають їм.
2. Відстоює власні інтереси та інтереси інших осіб: протидіє проявам тиску, агресії, маніпуляції й неповаги щодо себе та інших осіб.
3. Надає допомогу: моделює ситуацію з конструктивним залагодженням конфліктів.

- **«Визначення альтернатив, прогнозування наслідків, прийняття рішень з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту»**

Відповідно до них, у результаті навчання учень/учениця:

1. Прогнозує наслідки: пояснює наслідки недотримання здорового способу життя на основі інформації, що міститься в різних текстах; прогнозує ризики комунікації у віртуальному середовищі.
2. Приймає рішення: використовує перевірену інформацію для прийняття рішення щодо вибору повсякденної поведінки на користь здоров'я, безпеки та добробуту.

- **«Аргументований вибір здорового способу життя, аналіз і оцінка наслідків і ризиків»**

Відповідно до них, у результаті навчання учень/учениця:

1. Обмірковує альтернативи власних дій і рішень: пояснює вибір власних альтернатив і рішень з огляду на вплив зовнішніх чинників; обґрунтовує наслідки вибору альтернативного рішення щодо моделей поведінки, спрямованих на збереження здоров'я, добробуту та безпеки.
2. Аналізує вплив поведінки на здоров'я: усвідомлює наслідки впливу індивідуальної поведінки на стан здоров'я; розпізнає приклади поведінки, дружньої до навколишнього середовища; аналізує причини вибору нездорової поведінки.
3. Здійснює вибір, що приносить користь і задоволення (радість): визначає форми поведінки, які приносять задоволення без нанесення шкоди власному здоров'ю і здоров'ю інших осіб.

Програма побудована за лінійно-концентричним принципом, який містить такі складники:

- світоглядний, що сприяє цілісному світосприйманню, визначенню власної добротворчої життєвої позиції;
- історико-культурологічний, який спирається на високі зразки християнської духовної культури та традиції;
- науково-пізнавальний, що розширює шкільний навчальний матеріал в етично-естетичному просторі.

Програма курсу за вибором «Основи християнської етики», починаючи від 7 класу, має такий змістовно-тематичний поділ:

7-й клас. Ісус Христос – Ідеал для наслідування

Розділ 1. Християнські витоки моральної особистості.

Розділ 2. Ставлення до інших людей в контексті християнських моральних цінностей.

Розділ 3. Християнські чесноти – орієнтири людського життя.

8-й клас. Божі Заповіді – моральний дороговказ для людини

Розділ 1. Життєві дороговкази християнина.

Розділ 2. Вчимося будувати взаємини з Богом.

Розділ 3. Вчимося будувати взаємини з ближніми.

Розділ 4. Моральні настанови у виборі життєвого шляху.

9-й клас. Морально-етичні цінності молоді

Розділ 1. Християнський життєвий вибір людини.

Розділ 2. Моральні цінності у виборі професії.

Розділ 3. Людина у суспільстві.

Розділ IV. Вплив християнської культури на формування духовно-моральних цінностей молоді.

Зміст кожного розділу програми умовно (виділення шрифтом) розділений на окремі заняття. Вчителі, орієнтуючись на вимоги щодо підготовки учнів/учениць, мають можливість самостійно визначати назву теми, кількість і перелік питань до кожного уроку залежно від умов організації навчального процесу, пізнавальних можливостей школярів/школярок, класу та індивідуального підходу вчителя/вчительки до викладання. До кожної теми подано **орієнтовні** завдання для практичних і творчих робіт. Тематика практичних і творчих робіт укладена таким чином, аби дати змогу вчителю **диференціювати завдання** в класі **за рівнем складності та здібностями** учнів. Це не виключає залучення вчителем/вчителькою інших джерел та пізнавальних завдань, зберігаючи загальну спрямованість роботи відповідно до компетентнісного підходу.

У програмі є розподіл навчальних годин за розділами та передбачено резервні години, які вчитель може використати на проведення тематичного контролю знань учнів (якщо цього вимагає освітня діяльність), або самостійно додати для роботи над тим чи іншим розділом програми, але не порушуючи при тому повноти завдань, визначених як результати і зміст навчально-пізнавальної діяльності.

ІСУС ХРИСТОС – ІДЕАЛ ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ (35 годин)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Розділ І. Християнські витоки моральної особистості (8 год.)		
<p>Базові знання: <i>досконалість, ідеал, християнський ідеал, матеріальні цінності, духовні цінності, християнські цінності, духовне зростання, моральне вдосконалення, сумління, хибні ідеали суспільства, моральна деградація, недосконалість, цілісна особистість.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розповідає, чому Ісус Христос є високим Ідеалом досконалості та може бути прикладом для наслідування;</p> <p>знає про важливість християнських цінностей для людини і суспільства;</p> <p>характеризує сумління як Божу допомогу людині на шляху до самовдосконалення;</p> <p>знає, яку совість називають «чистою» і «нечистою»;</p> <p>розуміє небезпеку моральної деградації людства;</p> <p>усвідомлює значення християнства як шляху до щастя.</p>	<p>1. Вступ до курсу</p> <p>Золоті вірші: <i>«Я – Дорога, і Правда, і Життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене» (Ів.14:16; 15:14). «Більше за все бережене зберігай серце твоє, тому що з нього джерела життя» (Прип. 4:23).</i></p> <p>Ісус Христос – високий Ідеал досконалості, приклад для наслідування, шлях до щастя.</p> <p>Необхідність духовного зростання та морального вдосконалення для формування цілісної людини.</p> <p>Матеріальні і духовні цінності. Важливість духовних цінностей для визначення сенсу життя та формування досконалої особистості.</p> <p>Підміна цінностей. Хибні ідеали суспільства. Вчення Ісуса Христа – захист від хибних ідеалів.</p> <p>Сумління як Божа допомога людині на шляху до внутрішньої досконалості. Вміння почути</p>	<p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>досконалість, ідеал, християнський ідеал, матеріальні цінності, духовні цінності, християнські цінності, духовне зростання, моральне вдосконалення, сумління, хибні ідеали суспільства, моральна деградація, недосконалість, цілісна особистість.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися із завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання</p>

<p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що кожна людина має морально та духовно зростати; ділиться досвідом, що увага до своєї совісті сприяє гармонійному життю; наводить приклади зображення Ісуса Христа як Ідеалу у творах світового та українського мистецтва.</p> <p>Базові знання: <i>життєвий шлях, періоди життя, сенс життя, нарікання на Бога,</i></p>	<p>голос сумління. Закон збереження совісті. «Чиста» та «нечиста» совість. Наслідки «нечистої» совісті. Як стати сумлінною людиною.</p> <p>Небезпека моральної деградації людини та людства на сучасному етапі розвитку цивілізації (від підміни цінностей).</p> <p>Ісус Христос як Ідеал у світовому та українському мистецтві.</p> <p>2. Життєвий шлях людини</p>	<p>(розв’язання проблемних ситуацій, завдань)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи може людина стати морально та духовно досконалою без опори на ідеал поведінки? Чи можна вважати Ісуса Христа недосяжним ідеалом? Чи це погано? А чи є ідеали, які можна досягнути? Чи варто шукати ідеал серед людей? Чи згодні ви, що «совість» – це несучасне поняття?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, повідомлення тощо)</p> <p>Робота в групах. Опрацювати матеріали ЗМІ з прикладами моральної деградації у сучасному суспільстві. Проект: «Значення християнських цінностей для розвитку цивілізації». Презентація: «Ісус Христос як ідеал у світовому та українському мистецтві». Інтерв'ю: «Якби зараз на Землю прийшов Ісус Христос».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального</p>
---	--	--

надія на Бога, відповідальність за власне життя, місія.

Основні вміння:

пояснює призначення різних періодів життя людини;

розуміє земне життя Ісуса Христа як приклад для наслідування;

знаходить відповідні християнські орієнтири у питаннях сенсу життя;

розрізняє правильний та неправильний життєвий шлях;

оперує поняттями «надія на Бога», «нарікання на Бога»;

наводить приклади видатних біблійних особистостей, які докорінно змінили своє життя.

Ставлення:

сприймає віддалення від духовної основи життя як причину внутрішніх криз людини;

розуміє відповідальність за власне життя;

висловлює власну думку про необхідність подолання перешкод на шляху до християнського ідеалу життя;

усвідомлює переваги якості життя

відповідно до морального вчення Біблії;

користується порадами української усної народної творчості щодо гідності на життєвому шляху.

Золотий вірш: «Випробуй, Боже, мене, і пізнай моє серце, досліди Ти мене, і пізнай мої задуми, і побач, чи не йду я дорогою злою, і на вічну дорогу мене попровадь!» (Пс.138:23-24).

Призначення різних періодів життя людини: народження, дитинства, отрочтва (підліткового віку), юності, зрілості, літнього віку.

Земний життєвий шлях Ісуса Христа. Місія Ісуса Христа. Життєвий шлях і місія Івана Хрестителя.

Людина у пошуках себе. Сенс життя людини. Причини внутрішніх криз.

Надія на Бога. Чи може Бог стати другом.

Нарікання як образа Бога та спотворення сенсу життя.

Доленосні зустрічі у житті з Богом (апостол Павло, самарянка, розбійник на хресті).

Вибір цінностей скеровує напрямок життєвого шляху. Правильний життєвий шлях – шлях слідування за Ісусом Христом.

Відповідальність за власне життя - основа критичного сприйняття зразків, які пропонує суспільство.

Українська усна народна творчість про життєвий шлях людини.

змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)

Розкрити значення понять: життєвий шлях, періоди життя, сенс життя, нарікання на Бога, надія на Бога, відповідальність за власне життя, місія.

Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.

Проаналізувати золотий вірш.

Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.

Ознайомитися із завданнями уроку.

Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)

Інтерактивно-дискусійні завдання (розв'язання проблемних ситуацій, завдань)

Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.

Чому не всі люди вміють цінувати життя?

Чи можна радіти життю кожного дня?

Чи погоджуєтесь ви, що жити «правильно», по-християнськи – це складно, сумно і не цікаво?

Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, повідомлення тощо)

Презентація: «Життєвий шлях Ісуса Христа».

Інтерв'ю: «Чи можна навчитися радіти життю кожного дня?».

<p>Базові знання: <i>покликання, духовно-моральне очищення, гідність існування, здійснення покликання, співпраця з Богом.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює особливості християнського віровчення як основи реалізації покликання людини;</p> <p>розуміє приклад земного життя Ісуса Христа як досконалого здійснення покликання;</p> <p>знаходить відповідні християнські орієнтири у питаннях покликання людини;</p> <p>розрізняє різні наслідки реалізації покликання: духовне зростання, моральне вдосконалення, моральну деградацію;</p> <p>наводить приклади видатних біблійних особистостей та відомих діячів українського суспільства, які чинили благо для інших в контексті реалізації свого покликання.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає Ісуса Христа як високий Ідеал у реалізації покликання, приклад для наслідування;</p>	<p>3. Покликання людини</p> <p>Золотий вірш: <i>«І почув я голос Господа, що говорив: «Кого Я пошлю і хто піде для Нас?». А я відказав: «Ось я – пошліть мене!» (Іс. 6:8).</i></p> <p>Що таке покликання. Наше покликання – осягнення Царства Небесного, наслідуючи Ісуса Христа. Покликання Ісуса Христа.</p> <p>Пізнання покликання відкриває вартість і гідність власного існування. Співпраця людини з Богом у процесі реалізації покликання. Необхідність творити добро у процесі здійснення покликання.</p> <p>Розкриття талантів і проблеми на шляху здійснення покликання в біблійній історії (Діва Марія, апостол Петро, апостол Андрій Первозваний) та історії українського народу (Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Петро Конашевич-Сагайдачний, Ліна</p>	<p>Повідомлення: «Як я розумію сенс свого життя».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>покликання, духовно-моральне очищення, гідність існування, здійснення покликання, співпраця з Богом.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв’язання проблемних ситуацій, завдань) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи кожна людина розуміє своє покликання?</p>
--	---	--

<p>розуміє необхідність творити добро; висловлює власну думку про розкриття талантів та проблеми на шляху здійснення покликання.</p> <p>Базові знання: <i>родина, рід, родовід, покоління, честь і чистота роду, надбання роду, славетний рід, благородний (шляхетний) рід.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє важливе й унікальне місце людини у світі в контексті родини і родоводу; знає родовід Ісуса Христа; усвідомлює, що дослідження родоводу</p>	<p>Костенко).</p> <p>4. Важливість роду</p> <p>Золоті вірші: <i>«Побожний і богобоязливий з усім своїм домом; він чинив народові великі милостині й завжди Богові молився» (Діян. 10:2).</i></p> <p><i>«А коли хтось про своїх, особливо ж про домашніх не дбає, той віри відцурався: він гірший, ніж невірний» (1 Тим. 5:8).</i></p> <p>Людина в контексті родини і родоводу.</p>	<p>Чи може людина прожити життя і не здійснити покликання?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, повідомлення тощо)</p> <p>Презентація: «Здійснення покликання відомого історичного чи культурного діяча».</p> <p>Інтерв'ю: «Як здійснюють своє покликання люди з вашого найближчого оточення».</p> <p>Повідомлення: «Як я розумію своє покликання».</p> <p>Робота в групах. Написати есе «Чи можуть шкідливі звички зруйнувати таланти, завадити самореалізації людини?».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>родина, рід, родовід, покоління, честь і чистота роду, надбання роду, славетний рід, благородний (шляхетний) рід.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p>
---	--	---

<p>сприяє удосконаленню особистості; розуміє важливість в українському суспільстві формування роду на основі християнських цінностей; розуміє, що славетні роди є наслідком дбайливого ставлення його представників до чистоти, честі роду; називає представників декількох поколінь свого роду; знає шляхетні роди України.</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлює спільне та відмінне між родиною та родоводом; прагне відповідально ставитися до збереження честі й чистоти свого роду; обирає прикладом для наслідування відомі роди України та світу; шанує представників різних поколінь свого роду за високі моральні якості та духовні здобутки.</p>	<p>Родовід як поєднання багатьох поколінь. Родовід Ісуса Христа. Важливість існування роду на біблійних цінностях та турбота про його честь і чистоту. Необхідність бути відповідальним за майбутнє свого роду.</p> <p>Наслідування кращих рис представників свого роду. Важливість історичної пам'яті про свій рід – свого коріння. Національна українська традиція – знати й шанувати своїх предків.</p> <p>Великий духовний сенс дослідження родоводу – можливість удосконалити кожну людину.</p> <p>Надбання роду. Славетні, благородні (шляхетні) роди України.</p>	<p>Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв'язання проблемних ситуацій, завдань) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи існують об'єктивні причини недбалого ставлення сучасних українців до свого родоводу? Чи можна сказати, що інтерес до власного роду свідчить про певний рівень культури людини? Науковці стверджують, що для українського суспільства особливо важливе поширення генеалогії. Як ви вважаєте, чому?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, повідомлення тощо) Презентація: «Родовід Ісуса Христа». Повідомлення: «У чому полягає великий духовний сенс дослідження родоводу». Інтерв'ю: «Які покоління вашого роду ви знаєте?» Проект: «Шляхетні роди України».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного</p>
---	---	--

<p>Базові знання: <i>ім'я людини, сакральність, вибір імені, святе ім'я, біблійні імена, честь імені.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє важливість імені як основи людської особистості; знає, що ім'я сприяє розвитку людини, впливає на її долю; аналізує, як ім'я Ісуса Христа вплинуло на земне життя і служіння; усвідомлює, що ім'я людини – священне, а вигадання образливих прізвищ іншому – аморально; виховує в собі потребу дбати про честь імені; називає імена видатних діячів історії та культури України і світу.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що ім'я пов'язане з долею людини; прагне остерігатися неповажного ставлення щодо імен інших людей; розуміє особисту відповідальність за честь свого імені; відзначає важливу роль батьків за вибір</p>	<p>5. Цінність імені</p> <p>Золотий вірш: «Добре ім'я ліпше, ніж великі багатства» (Прим. 22:1).</p> <p>Важливість імені в житті людини. Що таке ім'я. Сакральність імені. Ім'я Боже – святе. Вибір імені Ісуса Христа.</p> <p>Ім'я людини у християнстві – священне, Богом дане.</p> <p>Вибір імені. Відповідальність батьків за вибір імені дитини. Перелік імен в кожній мові. Біблійні імена в українській мові. Випадки безвідповідального вибору імені.</p> <p>Відповідальність людини за честь свого імені. Ім'я та гідність людини. Булінг щодо імен інших людей, вигадання образливих прізвищ, кличок – приклад аморальної поведінки, яка руйнує особистість, приводить її до рівня тварин. Суржикові варіанти імен.</p> <p>Імена видатних діячів історії та культури України і світу.</p>	<p>тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>ім'я людини, сакральність, вибір імені, святе ім'я, біблійні імена, честь імені.</i> Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв'язання проблемних ситуацій, завдань) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи можливе життя людини в майбутньому без імені? Іменем послуговується людина, тварина – кличкою. Це випадковість чи закономірність? Чим це можна пояснити?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання</p>
---	---	--

<p>імені дитини; знаходить приклади імен у світовому та українському мистецтві, насамперед, літературі.</p> <p>Базові знання: <i>земні батьки, Небесний Отець, хрещені батьки, земне життя, життєвий досвід.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє значення батьків у житті людини; може назвати біблійну Заповідь щодо шанування батьків; наводить приклади шанування Ісусом Христом земних батьків; коментує з погляду моралі любов та повагу до батьків; наводить приклади позитивного впливу батьків на дітей.</p> <p>Ставлення:</p>	<p>6. Вірність батькам</p> <p>Золотий вірш: «Діти, будьте слухняні у всьому, бо це Господеві приємно» (Колос. 3:20).</p> <p>Роль батьків у житті людини. Приклад Ісуса Христа в шануванні Своїх земних батьків (Лк. 2:51) і Небесного Отця (Мт. 26:39) – зразок для наслідування.</p> <p>Батьки – джерело життєвого досвіду. Відповідальність батьків перед Богом і людьми за виховання дитини. Приклади позитивного впливу батьків на дітей. Хрещені батьки – духовні родичі та наставники дитини, які турбуються про удосконалення її душі.</p>	<p>(індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, повідомлення тощо) Дослідження: «Біблійні імена мого роду». Презентація: «Імена видатних українців ХХ, ХХІ століть». Повідомлення: «Найпопулярніші українські імена», «Старовинні українські імена». Проект: «Що означають наші імена».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: земні батьки, Небесний Отець, хрещені батьки, земне життя, життєвий досвід. Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p>
---	---	--

<p>аналізує послух батькам в контексті моралі; виявляє приклади позитивного впливу батьків на дітей; ставиться до батьківства як до джерела важливого життєвого досвіду; ділиться власними думками щодо ролі батьків у житті людини; аналізує вплив моральних цінностей християнства на відносини зі своїми батьками.</p> <p>Базові знання: <i>Батьківщина, мала батьківщина, держава, патріотизм, служіння народові та державі, Божі дари.</i></p>	<p>«Шануй батька і матір і добре тобі буде, і довго будеш жити на землі» – біблійна Заповідь (закон) поваги до батьків. Одна з найбільших людських чеснот – любов та повага до батьків. Вірність батькам. Турбота дітей про батьків. Найважливіше – прийняття своїх батьків, послух батькам, глибоке шанування їх.</p> <p>Батьки в житті видатних особистостей (св. Августина, Василя Великого тощо).</p> <p>Українська народна мудрість про повагу до батьків.</p> <p>7. Відданість Батьківщині</p> <p>Золотий вірш: <i>«Блаженний народ, у якого</i></p>	<p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв’язання проблемних ситуацій, завдань)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чому сьогодні часто проявляється зневага дітей до батьків, відчуженість між ними? Пошана до батьків – пошана до Бога? Чи згодні ви з таким твердженням: хто шанує батьків – той здатен шанувати ближнього свого? Чи залежить довголіття батьків від поведінки дітей?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв’ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, повідомлення тощо)</p> <p>Дослідження: «Причини зневажливого ставлення дітей до батьків».</p> <p>Презентація: «Батьки в житті видатних особистостей світу (св. Августина, Василя Великого тощо)».</p> <p>Проект: «Батьки відомих українців».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання</p>
---	--	--

<p>Основні вміння:</p> <p>розуміє сутність відданості Батьківщині та любові до неї у світлі християнських чеснот;</p> <p>наводить приклади служіння і любові Ісуса Христа до Своєї Батьківщини;</p> <p>пояснює, що любов до Батьківщини впливає з любові до батьків;</p> <p>знає про прояви любові до Батьківщини;</p> <p>сприймає байдужість до справ свого народу та зраду Батьківщині як негідні моральні вчинки;</p> <p>прагне до всебічної досконалості для служіння рідній державі;</p> <p>шанує права інших народів та країн.</p> <p>Ставлення:</p> <p>пояснює, що любов до Батьківщини є однією з важливих християнських цінностей;</p> <p>сприймає любов до Батьківщини як обов'язок християнина, а зраду державі як аморальний вчинок;</p> <p>розуміє прояви любові до Батьківщини та необхідність реалізувати покликання у власній державі;</p> <p>ділиться своїм розумінням значення патріотизму в житті людини;</p> <p>наводить приклади власного служіння своєму народові та Україні;</p> <p>аналізує твори українського мистецтва, пов'язані з християнством;</p> <p>соціалізується через християнське</p>	<p><i>Бог є Господом» (Пс.32:12).</i></p> <p>Батьківщина – місце народження і життя людини. Велика Батьківщина і мала батьківщина.</p> <p>Батьківщина Ісуса Христа, Його любов до неї.</p> <p>Обов'язок християнина – любити свою Батьківщину.</p> <p>Любов до Батьківщини починається з любові до батька і матері.</p> <p>Рідна Батьківщина – найкраще місце для реалізації покликання. Прагнення моральної, духовно розвиненої особистості застосувати свої знання для служіння народові та державі.</p> <p>Прояви любові до Батьківщини. Патріотизм і жертовність – найвищі прояви любові до Батьківщини, ознака національного менталітету українського народу. Важливість захисту Батьківщини під час викликів.</p> <p>Байдужість до справ свого народу, Батьківщини – це брак шляхетних християнських почуттів та християнської любові. Зрада інтересів своєї Батьківщини як негідний моральний вчинок.</p> <p>Історичний шлях держави. Життєвий шлях України. Активна участь молоді в суспільному житті та захисті Вітчизни. Відвага і мужність українських воїнів у світлі любові до Батьківщини.</p>	<p>уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>Батьківщина, мала батьківщина, держава, патріотизм, служіння народові та державі, Божі дари.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв'язання проблемних ситуацій, завдань)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p> <p>Чому в Україні так багато людей, що не люблять і не шанують рідну державу?</p> <p>Пошана до батьків – пошана до Батьківщини? Чи погоджуєтесь ви з таким твердженням: хто шанує батьків – той здатен шанувати Батьківщину.</p> <p>Деякі психологи стверджують, що віра в Бога і патріотизм – дуже складні, тонкі почуття, які не можливо виховати, бо це Божі дари. Чи погоджуєтесь ви з цим?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, повідомлення тощо)</p> <p>Дослідження: «Патріоти мого роду».</p>
---	--	---

<p>мистецтво та традиції.</p>	<p>Пошанування прав інших народів та країн.</p> <p>Вдячність Богові за Україну. Молитва за Україну в українському мистецтві.</p> <p>«Нам пора для України жить» (Іван Франко), «Служити Богу й Україні» (Григорій Ващенко).</p> <p>8. Підсумковий урок за темою</p>	<p>Презентація: «Життєвий шлях України».</p> <p>Повідомлення: «Прояви любові до Батьківщини під час випробувань».</p> <p>Проект: «Молитва за Україну в українському мистецтві».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p>
<p>Розділ II. Ставлення до інших людей в контексті християнських моральних цінностей (7 год.)</p>		
<p>Базові знання: <i>служіння людям, послух, хрещення, молитва і піст, спокуси, духовна боротьба, самоосвіта, самовиховання, світоглядні переконання, самопожертва, гуманізм, альтруїзм, філантропія.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розповідає про євангельські події, що випереджали служіння людям Ісуса Христа;</p> <p>знає про важливість хрещення в житті Ісуса Христа і кожної людини;</p> <p>характеризує молитву і піст як засоби очищення від моральних недоліків;</p> <p>знає, що випробування Христа у пустелі є прикладом духовної боротьби на шляху самовдосконалення;</p> <p>розуміє необхідність освіти і самоосвіти,</p>	<p>9. Підготовка до служіння людям</p> <p>Золотий вірш: «<i>Я серед вас як слуга</i>» (Лк. 22:27).</p> <p>Ісус Христос – взірець служіння людям. Хрещення Христа перед служінням як ознака послуху Отцю. Хрещення в житті людини.</p> <p>Молитва і піст Ісуса Христа у пустелі. Молитва і піст християнина як засоби очищення від моральних недоліків.</p> <p>Три великі спокуси Ісуса Христа у пустелі (пожадливість тіла, марнославство, пристрасть до багатства) – приклад для усіх духовної боротьби на шляху самовдосконалення.</p> <p>Необхідність освіти і самоосвіти, виховання</p>	<p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>служіння людям, послух, хрещення, молитва і піст, спокуси, духовна боротьба, самоосвіта, самовиховання, світоглядні переконання, самопожертва, гуманізм, альтруїзм, філантропія.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання</p>

<p>виховання і самовиховання для служіння людям; усвідомлює необхідність служити людям; намагається навчатися досвіду служіння людям у видатних особистостей світу і України.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що до служіння людям треба готуватися; ділиться досвідом щодо освіти і самоосвіти, виховання й самовиховання, які допомагають у самовдосконаленні та служінні людям; наводить приклади підготовки до служіння людям видатних особистостей світу та України; прагне присвятити своє життя служінню людям.</p> <p>Базові знання: <i>навчання, цінність знань, незнання, премудрість Божя, духовні знання,</i></p>	<p>та самовиховання у підготовці до служіння людям. Самопожертва та відданість у служінні людям. Альтруїзм як протилежність егоїзму.</p> <p>Відповідальність у лідерстві. Видатні діячі українського народу та світу у служінні людям та духовності (Луї Брайль, священномученик Омелян Ковч, Альберт Швейцер тощо).</p> <p>10. Цінність знань у житті людини Золотий вірш: <i>«Знання надимає, а любов же</i></p>	<p>(читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв’язання проблемних ситуацій, завдань) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи потрібно перед початком служіння людям удосконалювати власне володіння рідною мовою? Чи здатні егоїсти служити людям?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв’ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, повідомлення тощо) Проект: «Світоглядні мотиви служіння людям: релігійні переконання, патріотизм, гуманізм, альтруїзм, філантропія». Повідомлення: «Підготовка до служіння людям у житті лауреатів Нобелівської премії». Інтерв’ю: «Підготовка до служіння людям в моїй родині».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва,</p>
---	---	---

<p><i>пізнання істини, рідна мова, гріхи слова, ненормативна лексика.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє цінність знань у житті людини; аналізує біблійні тексти про силу навчання; може роз'яснити, як навчав Ісус Христос; бачить сенс життя у постійному навчанні; усвідомлює необхідність духовних знань в житті людини; пов'язує істину з християнством; наводить приклади порушень Божих законів щодо слова та мови.</p> <p>Ставлення:</p> <p>відчуває значущість духовно-моральних настанов Ісуса Христа; пояснює думку про те, що життя передбачає постійне навчання; аргументовано доводить необхідність духовних знань; намагається удосконалювати власне мовлення; аналізує власні здобутки на шляху отримання знань; ставиться відповідально до розвитку свого мовлення і чистоти мови; вміє висловлюватися про важливість знань і освіти.</p>	<p><i>будує» (1 Кор.8:1).</i></p> <p>Цінність знань у житті людини. Знання – це скарб і дорога до світла. Все життя – це постійне навчання. Незнання – відсутність знань та бажання їх отримувати. Премудрість Божа. Духовні знання.</p> <p>Ісус навчає притчами, проповідями, особистими розмовами, власним прикладом.</p> <p>Прагнення пізнати істину. Зустріч Закхея з Ісусом Христом (Лк.19:1-10). «І спізнаєте правду, і правда визволить вас» (Ів. 8:32). Ісус та Никодим. Наслідки зустрічі з Христом.</p> <p>Мова – безцінний Божий дар, найпотужніший інструмент здобуття знань, характерна ознака державності та особистості. «Рідна мова – то серце народу: гине мова – гине народ» (І. Огієнко). Пошана і плекання рідної мови. Гріхи слова. Ненормативна лексика і сучасність.</p> <p>Просвітителі слов'ян Кирило та Мефодій.</p> <p>Прагнення застосувати свої знання для служіння народові та державі.</p> <p>Українська усна народна творчість про навчання.</p>	<p>золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>навчання, цінність знань, незнання, премудрість Божа, духовні знання, пізнання істини, рідна мова, гріхи слова, ненормативна лексика.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв'язання проблемних ситуацій, завдань)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді:</p> <p>Чому так складно навчатися?</p> <p>Чи всім людям необхідні духовні знання?</p> <p>Чи всім потрібно вчитися упродовж життя?</p> <p>Для навчання потрібно завжди шукати вчителя-наставника чи можна отримати якісні знання самостійно?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)</p> <p>Робота в парах. Створити інтелект-карту «Навчання людей».</p> <p>Робота в групах. Скласти асоціативний куш</p>
---	--	---

<p>Базові знання: <i>нужденні, спасіння людей, вияв любові, покращення життя, благодійність, доброчинство, меценатство, волонтерство.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє сутність Євангелія у спасінні людей;</p> <p>може навести приклади служіння Христа всім нужденним;</p> <p>наводить приклади різних видів допомоги іншим;</p> <p>коментує з погляду моралі допомогу нужденним;</p> <p>знає особливості меценатства та волонтерства як специфічних форм благодійності в Україні.</p> <p>Ставлення:</p>	<p>11. Допомога нужденним</p> <p>Золотий вірш: <i>«Прийдіть до Мене всі стуроджені та обтяжені – і Я вас заспокою» (Мт. 11-28).</i></p> <p>Сутність Євангелія – у спасінні людей. Христос служив бідним, неосвіченим, грішникам, зневаженим усіма.</p> <p>Допомога нужденним як вияв любові. Види допомоги іншим (фінансова, соціальна, фізична, духовна).</p> <p>Допомагаючи людям, ми служимо Богові.</p> <p>Справжні послідовники Христа використовують таланти і здібності для покращення життя іншим.</p> <p>Специфічні форми благодійності в Україні – меценатство та волонтерська діяльність як безкорислива допомога нужденним.</p>	<p>до поняття «навчання».</p> <p>Інтерв'ю: «Моє відношення до ненормативної лексики».</p> <p>Проект: «Ненормативна лексика під час війни».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою. Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку).</p> <p>Розкрити значення понять: <i>нужденні, спасіння людей, вияв любові, покращення життя, благодійність, доброчинство, меценатство, волонтерство.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історії, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв'язання мотиваційної ситуації)</p>
---	---	---

<p>аналізує допомогу нужденним в контексті моралі; виявляє свої таланти і здібності, які можуть бути корисними іншим; ставиться до волонтерства як до джерела доброчинства; ділиться власними думками щодо ролі благодійників у житті суспільства.</p> <p>Базові знання: друг, дружба, коло спілкування, оточення, взаємоповага.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє значення дружби в житті людини;</p>	<p>Меценатство – доброчинство, спрямоване на розвиток науки, культури, мистецтва. Важливість волонтерства в житті суспільства.</p> <p>Видатні особистості України та світу, які стали відомі завдяки допомозі нужденним.</p> <p>12. Ставлення до друзів</p> <p>Золоті вірші: <i>«Немає більшої любові за ту, коли хто душу свою кладе за друзів своїх...» (Ів. 15:13).</i></p>	<p>морального змісту, проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді: Чи кожному нужденному потрібно допомагати? Чому шахраї інколи прикриваються волонтерством?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в парах. Створити інтелект-карту «Допомога нужденним». Презентація: «Благодійність і волонтерство як служіння людям». Проект: «Видатні особистості України та світу, які стали відомі завдяки допомозі нужденним». Повідомлення: «Як я допомагаю нужденним».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: друг, дружба,</p>
--	---	---

<p>може назвати біблійні цитати щодо дружби та друзів; наводить приклади ставлення Ісуса Христа до друзів; коментує риси характеру друзів, які мотивують ставати кращими; наводить приклади позитивного впливу друзів на оточення.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аналізує дружбу в контексті моралі; виявляє риси характеру друзів, що роблять оточуючих кращими; ставиться до дружби як до джерела важливого життєвого досвіду; ділиться власними думками щодо ролі друзів в житті людини; знаходить приклади справжньої дружби в українській усній народній творчості.</p>	<p><i>«Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую» (Ів. 15:14).</i></p> <p>Друзі у найближчому колі спілкування людини. Ставлення до друзів в Євангеліях. Зцілення паралізованого (Мт. 9:1-8; Лк. 5:17-26). Друзі Ісуса Христа. Воскресіння Лазаря (Ів. 11:1-44).</p> <p>Вплив друзів на розвиток, формування цінностей, цілей і поглядів на життя. Необхідність мати друзів, які допомагають нам ставати кращими. Усвідомлене формування свого оточення. Друзі, які позитивно мотивують, мають моральні принципи, чимось захоплені, оптимістичні, завжди чомусь навчаються, цілеспрямовані, працьовиті.</p> <p>Дружба базується на взаємоповазі та жертвності. Хороші друзі даються тому, хто сам вміє бути хорошим другом.</p> <p>Українська усна народна творчість про дружбу.</p>	<p><i>коло спілкування, оточення, взаємоповага.</i> Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чому італійське прислів'я каже, що треба шукати друзів кращих за себе? Чи можна з цим не погодитися? Люди – відображення тих, з ким вони дружать? Чи всім людям потрібно мати друзів? Чи все можна пробачити другу?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Скласти сенкан до поняття «дружба». Повідомлення: «Чи хотіли би ви бути серед друзів Ісуса Христа?», «Як стати справжнім / справжньою другом / подругою». Проект: «Дружба у житті великих особистостей».</p>
--	--	--

<p>Базові знання: <i>недруг (ворог), любов до ворогів, молитва за ворогів, боротьба зі злом, перемога зла добром.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє сутність Євангелія у ставленні до недругів; може навести приклади відношення Христа до ворогів; знає про важливість протистояти аморальним вчинкам людини; коментує з погляду моралі допомогу недругам; знає про ставлення до ворогів в історії України.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аналізує молитву за ворогів в контексті християнської моралі; виявляє важливість не переносити почуття ненависті з аморальних вчинків на людину, яка їх робить; ставиться відповідально до застосування сили;</p>	<p>13. Ставлення до недругів</p> <p>Золоті вірші: <i>«А Я кажу вам: любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас; таким чином станете синами Отця вашого, що на небі» (Мт. 5:44). «Не дозволяй, щоб зло тебе перемогло, але перемагай зло добром» (Рим 12:21).</i></p> <p>Ставлення Ісуса Христа до ворогів. Нагірна проповідь про ворогів (Мт. 5-7). Ісус не абсолютизував любові до ворогів, гостро критикував Своїх противників.</p> <p>Любов до ворогів у двох різних площинах – особистій та суспільній. Необхідність молитися за ворогів – віддавати їх волі Божій. Ненависть до гріха, а не до людини, яка його чинить.</p> <p>Важливість не послуговуватися злими засобами в боротьбі зі злом. Необхідність розрізняти силу і насильство. Право та обов’язок людини й держави – застосовувати силу для того, щоб зупинити</p>	<p>Інтерв’ю: «Мій найкращий друг/ подруга». Буклет: «Правила справжньої дружби». Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>недруг (ворог), любов до ворогів, боротьба зі злом, перемога зла добром.</i> Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історії, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв’язання мотиваційної ситуації морального змісту, проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи, може, Ісус Христос помилявся, коли навчав любити своїх ворогів та молитися за</p>
--	--	--

<p>ділитися власними думками щодо ролі держави у справедливому суді над ворогом.</p>	<p>насильство ворога. Справедливий суд над недругом – обов'язок держави. Ставлення до недругів в історії України.</p>	<p>них? Чи всі люди мають недругів? Чи існують недруги, за яких не треба молитися?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Аналіз повчань Нагірної проповіді щодо ворогів. Проект: «Справедливий суд над недругом – обов'язок держави». Повідомлення: «Чому жодну людину не можна ненавидіти?».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p>
<p>Базові знання: здоров'я, тілесні хвороби, душевні хвороби, духовні хвороби, лікування, зцілення.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє цінність здоров'я в житті людини; аналізує біблійні тексти про зцілення хворих Ісусом Христом; може роз'яснити, як ставився до хворих Ісус Христос; бачить моральний сенс хвороби у житті</p>	<p>14. Ставлення до хворих</p> <p>Золотий вірш: «Кожен, хто покличе ім'я Господа, буде врятований» (Рим. 10:12).</p> <p>Хвороба та терпіння хвороби як частина життєвого досвіду. Тілесні, душевні та духовні хвороби. Здоров'я як дар Божий. Прояв Ісусом Христом любові, уваги та підтримки хворим. Заклик Євангелія до діяльного вияву любові</p>	<p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: здоров'я, тілесні хвороби, душевні хвороби, духовні хвороби, лікування, зцілення.</p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі</p>

<p>людини; розуміє необхідність переусвідомити свої неправильні вчинки та недосконалість під час хвороби; наводить приклади діяльного вияву любові до хворих.</p> <p>Ставлення:</p> <p>відчуває значущість духовно-моральних настанов Ісуса Христа під час зцілення хворих; пояснює думку про те, що тілесна хвороба є одним із способів досягнення духовного здоров'я; аргументовано доводить необхідність виявлення діяльної любові до хворих; намагається удосконалювати всі складові здоров'я; аналізує здобутки видатних лікарів в історії людства.</p>	<p>хворим.</p> <p>Зцілення двох сліпих (Мт.9:27-31). Зцілення біснуватого в Капернаумі (Мк.1:21-28, Лк. 4: 31-37). Зцілення Петрової тещі (Лк. 4:38-41, Мт. 8:14-17, Мк. 1:29-34).</p> <p>Тілесна хвороба як один зі способів досягнення духовного здоров'я. Пошуки Бога у хворобі. Роль хвороби в житті людини: можливість зустрітися з Богом; переусвідомити свої неправильні вчинки та недосконалість, стати духовно зрілими; навчитися співучасті в стражданнях інших.</p> <p>Лікарі-мученики Косма і Даміан, лікар-великомученик Пантелеймон.</p> <p>Видатні лікарі-християни в історії України та світу (Агапіт Печерський, святитель Лука Войно-Ясенецький, Дезмонд Томас Дос).</p>	<p>скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку. Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історії, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (розв'язання мотиваційної ситуації морального змісту, проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи праві люди, які вважають, що хвороби бувають за гріхи людини? Чи може хвороба бути корисною? Чи потрібно за хворобу дякувати Богові?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Скласти кластер до поняття «здоров'я». Повідомлення: «Хвороби, які зціляв Ісус Христос». Проект: «Видатні лікарі-християни в історії України». Інтерв'ю: «Чому всі люди хворіють?».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою. Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми.</p>
--	---	--

	15. Підсумковий урок за темою	
Розділ III. Християнські чесноти – орієнтири людського життя (20 год.)		
<p>Базові знання: <i>духовний світ, духовність, високодуховність, слабкодухність, матеріальний світ, чеснота, святість, праведність, гріх, гріховність.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє значення християнських чеснот у духовному зростанні людини; може розпізнавати і називати основні християнські чесноти; наводить євангельські приклади духовного зростання особистості; коментує з погляду моралі особливості святості; наводить приклади життя високодуховних особистостей світу та України.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аналізує роль основних християнських чеснот на шляху духовного зростання людини; ставиться до жертвності як до однієї з ознак святості; ділиться власними думками щодо ролі святих України та світу у житті суспільства; аналізує вплив християнських чеснот на власне духовне зростання.</p>	<p>16. Чесноти та духовне зростання людини</p> <p>Золоті вірші: <i>«Отож, коли ви воскресли з Христом, то шукайте того, що вгорі, де сидить Христос по Божій правиці. Думайте про те, що вгорі, а не про те, що на землі» (Кол. 3,1-2).</i> <i>«Тож будьте досконалі, як Отець ваш Небесний досконалий» (Мт. 5:48).</i></p> <p>«Світло для світу» (Мт.5:14-16). Як стати «сіллю землі» та «світлом для світу»? Ісус і багатий юнак (Мт.19:16-26; Мк.10:13-27; Лк.18:17-29).</p> <p>Матеріальний і духовний світ людини. Основні християнські чесноти та духовне зростання людини. Поняття високодуховності. Причини слабкодухості.</p> <p>Людина покликана до святості. Найважливіше для Ісуса Христа – святість, чистота людської душі. Що є ознакою святості. Жертвність як одна з ознак святості.</p> <p>Життя святих людей – приклад для інших. Святи України та світу (Антоній Великий, Петро Могила, Києво-Печерські святи з Близьких Печер тощо). Новомученики</p>	<p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>духовний світ, духовність, високодуховність, слабкодухність, матеріальний світ, чеснота, святість, праведність, гріх, гріховність.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи може сучасна людина зберегти чистоту душі та стати святою? Чи протистоять матеріальний та духовний світи один одному? Чи обов'язково кожній людині зростати духовно?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання</p>

<p>Базові знання: <i>жертвність, егоїзм, духовне збагачення, власне «я», самоприниження, самозаперечення, праця над собою, самоконтроль.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє сутність Євангелія у ставленні до жертвності;</p> <p>може привести приклади жертвності Ісуса Христа;</p> <p>наводить приклади жертвності у різних сферах життя;</p> <p>коментує з погляду моралі особливості чесноти жертвності;</p> <p>знає про виявлення жертвності в історії християнства та сучасному світі.</p>	<p>української церкви.</p> <p>Афоризми видатних людей про чесноти та духовне зростання людини.</p> <p>17. Жертвність</p> <p>Золоті вірші: <i>«І хто примусить тебе іти з ним одне поприще, іди з ним два»» (Мт. 5:41).</i></p> <p><i>«Для немічних був як немічний, щоб придбати немічних. Для всіх я став усім, щоб спасти хоч деяких» (1 Кор. 9:22).</i></p> <p>Жертвність – чеснота, пов’язана зі здатністю пожертвувати чимось для блага ближнього, найвища форма любові; шлях духовного збагачення та досягнення досконалості. Свідомий вибір у віддаванні себе, власного «я» іншому. Відсутність у жертвності самоприниження та самозаперечення.</p>	<p>(індивідуальні, парні, групові) (інтерв’ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)</p> <p>Робота в групах. Скласти сенкан до поняття «чеснота».</p> <p>Проекти: «Святі України та світу», «Новомученики української церкви».</p> <p>Повідомлення: «Мій особистий план духовного зростання».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою</p> <p>Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>жертвність, егоїзм, духовне збагачення, власне «я», самоприниження, самозаперечення, праця над собою, самоконтроль.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та</p>
--	--	---

<p>Ставлення:</p> <p>аналізує допомогу іншим в контексті моралі; виявляє розуміння важливості жертвності у повсякденному житті; ставиться відповідально до праці над собою, постійного самоконтролю; ділиться власними думками щодо професій України, пов'язаних із жертвністю.</p> <p>Базові знання: <i>віра, надія, любов, Божі</i></p>	<p>Жертвність Ісуса Христа – ключова складова Його життя.</p> <p>Жертвність в екстремальних обставинах та у щоденному житті. Виявлення жертвності в родинних і подружніх стосунках, у дружбі, навчанні та праці.</p> <p>Протилежність жертвності – егоїзм. Постійна боротьба між жертвністю та егоїзмом. Перемога над егоїзмом – плід зусиль, праці над собою, постійного самоконтролю.</p> <p>Жертвність в історії християнства (Амфілохій Почаївський, Феодосій Печерський тощо).</p> <p>Жертвність у сучасному світі. Професії України, пов'язані з жертвністю.</p> <p>18. Віра, надія, любов</p>	<p>життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи можна у дружбі обійтися без жертвності? Чи всім людям потрібно мати чесноту жертвності? Чи пов'язані між собою жертвність та милосердя?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Скласти вертикальний асоціативний куц до поняття «жертвність». Проект: «Жертвність в історії християнства». Повідомлення: «Як жертвність допомагає долати егоїзм». Інтерв'ю: «Жертвність в історії моєї родини».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з</p>
--	---	--

<p><i>чесноти, смертний гріх.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє сутність Божих чеснот віри, надії, любові; може показати внутрішню єдність чеснот віри, надії, любові; наводить євангельські приклади прояву Божих чеснот; коментує з погляду моралі чесноту любові; знає, що найбільший гріх – це втратити надію, впасти у відчай, загубити віру.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аналізує внутрішню єдність чеснот віри, надії та любові; виявляє вміння пояснити важливість трьох Божих чеснот у житті християнина; ставиться відповідально до виконання Божих Заповідей; ділиться власними думками щодо відображення чеснот віри, надії та любові в світовому та українському мистецтві.</p>	<p>Золотий вірш: <i>«А тепер залишаються віра, надія, любов, – оці три. А найбільша між ними – Любов!» (1Кор. 13:13).</i></p> <p>Проголошення Ісусом Христом чеснот віри, надії, любові. Божі чесноти віра, надія, любов у вдосконаленні характеру людини. Внутрішня єдність цих чеснот.</p> <p>Євангельські історії про ходіння по воді (<i>Мт. 14: 21-33</i>), зцілення слуги сотника (<i>Мт. 8: 5-13</i>).</p> <p>Значення віри в житті людини. Вірувати – це бути впевненим в існуванні Бога та правдивості заповідей Святого Письма.</p> <p>Надія для християн – це заспокоєння душі у Христі.</p> <p>Любов – найбільша чеснота, бо особливо пов’язує з Богом (<i>Кор. 13: 4-8</i>). Божа любов до людства – у найвеличніший жертві Ісуса Христа (<i>Рим. 5:8</i>). Заповіді любові – найголовніші. Любов як джерело миру та добра.</p> <p>Найбільший гріх – це втратити надію, впасти у відчай, загубити віру.</p> <p>Ранньохристиянські святі Віра, Надія, Любов та їхня матір Софія.</p> <p>Чесноти віри, надії та любові у світовому та українському мистецтві.</p>	<p>опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>віра, надія, любов, Божі чесноти, смертний гріх.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p> <p>Чи може бути щасливою людина, яка спирається на власні чесноти віри, надії та любові?</p> <p>Чи згодні ви, що саме звичайні, неможливі люди мають міцну віру?</p> <p>Чи можливо, щоб усе людство стало побожним?</p> <p>Чи можливо стати вірянном за п’ять хвилин?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв’ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)</p> <p>Робота в групах. Скласти асоціативний куш</p>
---	---	--

<p>Базові знання: доброта, лагідність, душевна потреба, духовна потреба, людяність, внутрішня сила, самовладання.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє провідну роль доброти в житті людини;</p> <p>знає, що доброта формується з любові;</p> <p>аналізує тотожні з добротою та лагідністю поняття;</p> <p>усвідомлює, що лагідність є ознакою внутрішньої сили;</p> <p>виховує в собі потребу бути добрим і лагідним;</p> <p>називає приклади доброти та лагідності Ісуса Христа.</p> <p>Ставлення:</p>	<p>19. Доброта та лагідність</p> <p>Золоті вірші: «Добра людина з доброго скарбу добре виносить...» (Мт. 12:35). «А мудрість, що зверху вона, насамперед чиста, а потім спокійна, лагідна, покірлива, повна милосердя та добрих плодів...» (Як. 3:17). «Коли я немічний, тоді я міцний» (2 Кор. 12, 10).</p> <p>Провідна роль доброти у житті людини. Доброта формується з любові. Доброта – основна цінність життя, якість, яка повинна бути притаманна кожній людині. Доброта – душевна і духовна потреба людини, критерій людяності.</p> <p>Доброта Отця Небесного та доброта Ісуса Христа. Насичення народу п'ятьма хлібами</p>	<p>до поняття «любов».</p> <p>Проект: «Віра в Бога у житті відомих особистостей».</p> <p>Інтерв'ю: «Чому ніколи не можна втрачати надію?».</p> <p>Повідомлення: «Ранньохристиянські святи Віра, Надія, Любов та їхня матір Софія».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: доброта, лагідність, душевна потреба, духовна потреба, людяність, внутрішня сила, самовладання.</p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у</p>
--	---	---

<p>аргументовано доводить, що доброта і лагідність – шлях до щастя;</p> <p>прагне навчитися аналізувати дії інших людей;</p> <p>розуміє важливість безкорисливих добрих вчинків;</p> <p>визначає прояви доброти у різних сферах життя;</p> <p>аналізує зміст українських прислів'їв про доброту та лагідність.</p>	<p>(Лк. 9:10-17, Мк. 6:32-44, Ін.6:1-15, Мт. 14:14-21).</p> <p>Доброта – шлях до щастя, збагачення цінності кожної особистості. Доброта єднає всіх людей у одну сім'ю, виявляється в прояві ніжності, турботи, уваги щодо інших, прагненні допомогти ближнім. Доброта розуміє почуття інших людей. Доброта вимоглива до себе і прощаюча до інших.</p> <p>У доброму серці – любов, сила, мудрість, прощення. З добротою тотожні чуйність, добросердечність, гуманність, благодушність, терпимість, незлобивість, душевність, лагідність.</p> <p>Доброта захищає від страху. Доброта свідчить про душевне та духовне здоров'я.</p> <p>Доброта у різних сферах життя. Справжня особистість формується в добрих справах. Важливість безкорисливих добрих вчинків.</p> <p>Потреба суспільства в добрих людях, бо з ними – розвиток нації, культурне збагачення, набуття духовності.</p> <p>Лагідність як ознака внутрішньої сили. Лагідність Ісуса Христа (2 Кор. 10:1, Мк. 10:13-16, Мт. 11:28, 29).</p> <p>Лагідність – риса людини спокійної вдачі. Чеснота ґрунтується на ніжності, доброті, спокої та самовладанні, допомагає підтримувати мирні стосунки з іншими.</p>	<p>груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи буває доброта зайва, недоречна? Чи погоджуєтесь ви з думкою, що добрій, лагідній людині складно жити на світі? Чи праві були Сократ і Цицерон, коли стверджували, що можна виховати доброту?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Знайти приклади доброти та лагідності в Євангеліях. Проект: «Доброта у житті видатних особистостей». Повідомлення: «Чи легко бути добрим з усіма?». Інтерв'ю: «Найдобріша і лагідніша людина на світі».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p>
---	---	---

<p>Базові знання: <i>мудрість Божа, мудрість світська, розсудливість, безглуздя.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє різницю між Божою та світською мудрістю; знає історію царя Соломона; усвідомлює, що мудрість і розсудливість проявляються у вмінні розрізнати добро і зло; виховує в собі потребу бути розсудливим; називає імена видатних діячів історії та культури України і світу – носіїв мудрості та розсудливості.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що мудрість – це дар Божий; прагне остерігатися нерозсудливості у власних вчинках; розуміє сенс головних повчань Володимира Мономаха; визначає важливу роль розсудливості у боротьбі з поганими звичками; знаходить приклади, пов'язані з мудрістю і розсудливістю, в українській усній народній творчості.</p>	<p>Важливість розвивати лагідність.</p> <p>Українська усна народна творчість про доброту і лагідність.</p> <p>20. Мудрість і розсудливість</p> <p>Золоті вірші: <i>«Адже Господь дає мудрість; з Його уст – знання й розум!» (Прип. 2:6). «Якщо кому з вас не вистачає мудрості, нехай просить у Бога – і буде вона йому дана» (Як. 1:5). «Коли мудрість увійде у серце твоє, і знання буде приємне душі твоїй, тоді розсудливість буде оберігати тебе...» (Прип. 2:10-12). «У розсудливості полягає премудрість» (Прип. 24:3).</i></p> <p>Мудрість Божа та мудрість світська. Мудрість як дар Божий. Історія царя Соломона. Мудрість і розсудливість Ісуса Христа. Притча про десятьох дів (Мт. 25:1-13).</p> <p>Розсудливість як моральна риса, що проявляється у вмінні розрізнати добро і зло. Розсудливість у виборі правильного життєвого шляху, стосунках з ближніми. Розсудливість як порятунок від поганих звичок.</p> <p>Протилежність мудрості та розсудливості – глупота, безглуздя.</p> <p>Досвід попередніх поколінь як джерело мудрості. Розсудливість в історії</p>	<p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>мудрість Божа, мудрість світська, розсудливість, безглуздя.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту) Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи завжди зі старістю приходиться мудрість? Чому? Кому легше жити – мудрому чи безглуздому? Чи можна навчитися розсудливості?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові)</p>
--	---	--

<p>Базові знання: <i>правда, справедливість, Божа справедливість, людська справедливість, несправедливість.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>знає, що суть Божої природи – справедливість;</p> <p>аналізує й пояснює, як Божа мораль відображається у справедливих законах суспільства;</p> <p>розуміє сенс чесноти справедливості у захисті прав людини та повазі до її гідності;</p> <p>усвідомлює, що відстоювання християнських цінностей є проявом боротьби за справедливість;</p> <p>виховує в собі потребу прагнути до справедливості;</p>	<p>християнства. Володимир Мономах «Повчання дітям».</p> <p>Розсудливість і сучасна масова культура.</p> <p>Мудрість і розсудливість в українській усній народній творчості.</p> <p>21. Справедливість</p> <p>Золотий вірш: «Справедливість та правду чинити – для Господа це приємніше за жертву» (Прип. 21:3).</p> <p>Справедливість як прагнення до правди. Справедливість Божа та людська. Суть Божої природи – справедливість. Божа милість вища за справедливість. Ісус Христос як справедливий суддя. Притча про овець і козлів (Мт. 25:31-46).</p> <p>Сенс чесноти справедливості – у захисті прав людини та повазі до її гідності.</p> <p>Справедливе судження відповідає істині.</p> <p>Відображення Божої моралі у справедливих</p>	<p>(інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)</p> <p>Робота в групах. Зробити артбук до чеснот мудрості та розсудливості.</p> <p>Проект: «Мудрість і розсудливість в українській усній народній творчості».</p> <p>Повідомлення: «Які повчання Володимира Мономаха ви вважаєте найбільш важливими?»».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою.</p> <p>Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>правда, справедливість, Божа справедливість, людська справедливість, несправедливість.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p>
--	--	---

<p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що Божа милість вища за справедливість; прагне справедливо ставитися до ближніх; розуміє суть притчі про овець і козлів; визначає важливу роль справедливості в житті суспільства; намагається брати приклад із видатних діячів сучасності – борців за справедливість.</p> <p>Базові знання: <i>милосердя, Боже милосердя, внутрішній світ, види милосердя, безкорисливість.</i></p>	<p>законах суспільства. Протилежність справедливості – несправедливість.</p> <p>Відстоювання християнських цінностей як боротьба за справедливість у сучасному українському суспільстві (рух «Всі разом» Руслана Кухарчука, громадські організації «Батьківський комітет», «Україна без сиріт», «Живи, Україно!», християнська всеукраїнська група «За християнські цінності» Єременка Назара).</p> <p>22. Милосердя</p> <p>Золоті вірші: <i>«Будьте ж милосердні, як і Отець ваш милосердний!» (Лк. 6:36).</i></p>	<p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи погоджуєтесь ви, що за справедливість завжди треба боротися? Чому, на вашу думку, люди так емоційно реагують на несправедливість? Чи випадково у всіх народів однією з головних чеснот є справедливість?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Скласти кластер до поняття «справедливість». Проект: «Борці за відстоювання християнських цінностей в сучасній Україні». Повідомлення: «Приклади відстоювання справедливості в українській та зарубіжній літературі».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p>
--	--	--

<p>Основні вміння:</p> <p>розуміє милосердя як одну з найголовніших рис Бога та людини; знає, що милосердя ґрунтується на любові; аналізує уривки з Нагірної проповіді щодо безкорисливого творення добра; усвідомлює, що милосердна людина має багатий внутрішній світ; виховує в собі потребу розвивати милосердя; називає імена видатних особистостей України і світу, які стали для нас прикладом милосердя.</p> <p>Ставлення:</p> <p>прагне бути корисним у суспільстві ділами милосердя; розуміє важливість милосердя в часи випробувань; визначає важливість служіння капеланів та волонтерів.</p>	<p><i>«Хто скупо сіє, - той скупо й жатиме, а хто сіє щедро, - той щедро й жатиме!» (2 Кор. 9:6).</i></p> <p>Милосердя – одна з найголовніших чеснот Бога та людини. Милосердя – це милість серця, жалісливість, м’якість, співчуття, ніжність. Любов як підґрунтя милосердя.</p> <p>Багатий внутрішній світ милосердної людини. Нагірна проповідь про необхідність творити добро для інших безкорисливо (Мт. 6:1-4). Милосердя Ісуса Христа. Воскресіння сина наїнської вдови (Лк. 7:11-16). Вершина об’явлення Божого милосердя – поведінка Ісуса Христа на хресті.</p> <p>Види милосердя: духовне та тілесне (Дії 9:36).</p> <p>Необхідність розвивати в собі милосердя.</p> <p>Життя святого Миколая, Спиридона Тримифунтського, матері Терези як приклади милосердя та співчуття людям.</p> <p>Духовне та тілесне милосердя під час російсько-української війни (служіння капеланів, волонтерів тощо).</p>	<p>Розкрити значення понять: милосердя, Боже милосердя, внутрішній світ, види милосердя, безкорисливість.</p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p> <p>Чи потрібно бути розсудливим у милосерді? Чи може милосердя бути пов’язане з користю?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв’ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)</p> <p>Робота в групах. Аналіз життєвих ситуацій із різними видами милосердя.</p> <p>Робота в парах. Зробити артбук до поняття «милосердя».</p> <p>Проект: «Милосердя в суспільстві майбутнього».</p> <p>Презентація: «Наука та мистецтво милосердя».</p>
---	---	--

<p>Базові знання: <i>простота, прямота характеру, прообраз Ісуса Христа, прямодушність, лукавство, лицемірство.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє цінність простоти у людських відносинах; може навести приклади простоти особистостей Старого та Нового Завітів; коментує з погляду християнської поведінки життя перших християн; знає риси характеру, тотожні з простотою.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аналізує якості, протилежні до простоти; виявляє важливість збереження простоти упродовж всього життя; ставиться відповідально до побудови людських стосунків; ділиться власними думками щодо ролі простоти в житті людини.</p>	<p>23. Простота</p> <p>Золотий вірш: «...Щоб були ви мудрі в доброду, а прості в злому» (Рим. 16:19).</p> <p>Простота у людських відносинах. Простота – не сліпа довіра до людей, а прояв мудрості, прямої характеру.</p> <p>Хто має простоту, має глибоку любов до Бога і людей (Мт. 18:2-3). Відображення простоти в покаянні перед Богом. Простота в характері царя Давида – прообразі Ісуса Христа (2 Цар. 6:2-19, 2 Сам. 6:2-19).</p> <p>Простота – одна з головних чеснот, за які Христос вибирав апостолів (Ів. 1:47). Відсутність простоти в книжників та фарисеїв. Життя перших християн (Дії 2:46).</p> <p>Тотожність простоти з довірливістю, щирістю, відвертістю, прямодушністю, безпосередністю, чистотою.</p> <p>Протилежність до чесноти простоти – лукавство, лицемірство.</p> <p>Життя видатних українців як приклад збереження простоти упродовж усього служіння людям (Григорій Сковорода,</p>	<p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>простота, прямота характеру, прообраз Ісуса Христа, прямодушність, лукавство, лицемірство.</i> Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи можете ви погодитися, що існують два види простоти? Які саме? Чи може людина втратити простоту? За яких обставин?</p>
---	--	---

<p>Базові знання: <i>скромність, смирення, позитивні риси характеру, повага до Бога та людей, життєва позиція, самозвеличення.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розповідає, чому Ісус Христос є високим ідеалом скромності та смирення;</p> <p>знає про важливість розвивати позитивні риси характеру;</p> <p>характеризує сумління як відсутність гордощів;</p> <p>бачить суть смирення у прийнятті Божої волі;</p> <p>розуміє небезпеку самозвеличення і вихваляння;</p> <p>усвідомлює значення скромності та</p>	<p>Олександр Довженко тощо).</p> <p>Простота в сучасному світі.</p> <p>Українська усна народна творчість про простоту в характері людини.</p> <p>24. Скромність і смирення</p> <p>Золоті вірші: «...<i>Не думайте про себе більш, ніж належить думати, але думайте скромно</i>» (Рим. 12:3). «<i>Бог противиться гордим, а смиренным дає благодать</i>» (1 Петр. 5:5).</p> <p>Скромність як прояв смирення. Все життя і всі вчинки Ісуса Христа є свідченням смирення (виконання волі Отця Небесного). Смирення Матері Ісуса Христа. Смиренність і скромність праведного Симеона та пророчиці Анни (Лк. 2:22-38). Уздоровлення слуги сотника (Мт. 8:5-13). Молитва в Гетсиманії (Мт. 26:42).</p>	<p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)</p> <p>Робота в парах. Проаналізувати українські прислів'я, присвячені простоті. Презентація: «Життя Григорія Сковороди як приклад збереження простоти упродовж усього життя». Інтерв'ю: «Мое ставлення до лицемірства».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою. Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>скромність, смирення, позитивні риси характеру, повага до Бога та людей, життєва позиція, самозвеличення.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання</p>
--	--	---

<p>смирення як шляху до щастя..</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що кожна людина має бути скромною та смиренною; ділиться досвідом, що скромність допомагає гармонійним відносинам; наводить приклади скромності та смирення в житті видатних особистостей України й світу.</p> <p>Базові знання: <i>мужність, духовна зрілість, протистояння злу, страх, слабкість,</i></p>	<p>Скромність – риса особистості, яка виражається в небажанні привертати увагу до себе, демонструвати якісь переваги або знання. Скромність – відсутність гордощів, прагнень підняти над іншими. Чеснота, що допомагає розвиватись позитивним рисам характеру.</p> <p>Смирення – здатність людини приймати Божу волю за будь-яких обставин. Суть смирення – у повазі до Бога і людей. Проявами смирення є покірність і терпеливість. Смиренність не пасивна покірність, а активна життєва позиція.</p> <p>Протилежність до чесноти смирення – самозвеличення і вихваляння.</p> <p>Відношення до скромності та смирення в сучасному світі.</p> <p>Скромність і смирення в житті видатних особистостей України та світу.</p> <p>25. Мужність</p>	<p>(читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Скромність і смирення – прояв сили чи слабкості? Чи обов’язково кожній людині виховувати в собі скромність? Чи можна вважати скромність «несучасною» чеснотою?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв’ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Аналіз прикладів скромності та смирення в Святому Письмі. Робота в парах. Створення асоціативного куща до поняття «скромність». Проект: «Скромність і смирення в житті видатних особистостей України та світу». Повідомлення: «Мій власний досвід смирення».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з</p>
---	---	---

<p><i>малодушність, зміцнення волі, присутність духу, уміння володіти собою.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює мужність як прояв фізичної та духовної зрілості людини; розуміє земне життя Ісуса Христа як приклад мужності; знаходить відповідні риси, притаманні мужності; розрізняє мужність і малодушність; наводить приклади мужньої поведінки з історії християн та сучасної історії України.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає страх, малодушність як прояв слабкості; розуміє героїзм як вищий прояв мужності; висловлює власну думку про необхідність подолання страхів на шляху до самовдосконалення; усвідомлює необхідність зберігати присутність духу, керуватися розумом і почуттям обов'язку; користується прикладами мужнього життя сучасних героїв у процесі самовиховання.</p>	<p>Золотий вірш: <i>«Пильнуйте, стійте у вірі, будьте мужні, будьте міцні» (1 Кор. 16:13).</i></p> <p>Мужність – прояв фізичної та духовної зрілості людини. Ісус Христос – приклад мужності (Мк. 6:49-50; 1 Петр. 2:23; Мк. 14:36). Мужність християнина у слідуванні за Ісусом Христом. Мужність у протистоянні злу. Необхідність сміливо захищати правду та добро.</p> <p>Мужність як поєднання сміливості, наполегливості, рішучості, витримки та моральної сили, уміння володіти собою. Любов спонукає до мужності. Вміння рішуче діяти в складній ситуації, долати випробування. Мужність у служінні іншим, рішучість у відстоюванні своїх моральних переконань.</p> <p>Мужність – якість волі сміливої, дорослої та мудрої людини, яка переборює страх. Страх – людська слабкість. Протилежність мужності – малодушність. Шляхи зміцнення волі, подолання своїх недоліків. Необхідність зберігати присутність духу, керуватися розумом і почуттям обов'язку, бути готовим витримати моральні і фізичні страждання (самопожертва).</p> <p>Вищий прояв мужності – героїзм.</p> <p>Мужнє життя мучеників за Христову віру (первомученик Степан тощо).</p> <p>Мужність у повсякденному житті. Мужність підлітків-героїв під час російсько-</p>	<p>опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>мужність, духовна зрілість, протистояння злу, страх, слабкість, малодушність, зміцнення волі, присутність духу, уміння володіти собою.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи треба мужній людині мати добре серце? Мужніми народжуються чи стають у процесі виховання? Чи можуть відчайдушність і необачність перерости у мужність?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)</p> <p>Робота в групах. Скласти асоціативні кущі до понять «мужність», «героїзм». Проект: «Мужність сучасних героїв у боротьбі за незалежність України».</p>
--	---	--

<p>Базові знання: <i>відповідальність, внутрішня відповідальність, зовнішня відповідальність, безвідповідальність, місіонерство.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розповідає, чому Ісус Христос є високим Ідеалом відповідальності за долю людства; знаходить різницю між відповідальною та безвідповідальною поведінкою людини; характеризує внутрішню та зовнішню відповідальність; знає приклади відповідальності апостолів; розуміє небезпеку безвідповідальності; усвідомлює особисту відповідальність за себе, свою родину, свій народ, свою державу.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що кожна людина має бути відповідальною;</p>	<p>української війни.</p> <p>Афоризми про мужність.</p> <p>26. Відповідальність</p> <p>Золоті вірші: <i>«Не обманюйтесь, Бог осміяний бути не може. Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне!» (Гал. 6.:7). «Будьте ж виконавцями слова, а не слухачами самими...» (Як.1:22). «Від кожного, кому дано багато, багато від нього й жадатимуть» (Лк. 12:48).</i></p> <p>Відповідальність – чеснота, що полягає у виконанні зобов'язань, які ставлять перед особистістю Бог, інші люди та суспільство. Християнин прагне підпорядковувати свої думки, бажання і вчинки Заповідям Божим. Відповідальність за створений Богом світ, за власне життя та життя інших людей. Відповідальність Мойсея (прообраза Ісуса Христа) за свій народ. Відповідальність Ісуса Христа за долю грішного людства і подальше життя Своєї Матері (Ів. 19:25-27). Приклади відповідальності в місіонерській діяльності</p>	<p>Робота в парах. Проаналізувати подвиги дітей-героїв під час російсько-української війни».</p> <p>Інтерв'ю: «Герой – це ...».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>відповідальність, внутрішня відповідальність, зовнішня відповідальність, безвідповідальність, місіонерство.</i> Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії)</p>
--	---	--

<p>ділитися власним досвідом відповідальної поведінки; наводить приклади відповідальності людини у сім'ї, класі, школі, країні.</p>	<p>апостолів (апостол Павло тощо).</p> <p>Внутрішня (совість) та зовнішня (обов'язки) відповідальність. Відповідальність – спроможність зрозуміти потреби інших людей як свої особисті.</p> <p>Протилежність відповідальності – безвідповідальність (порушення обов'язку і обіцянки).</p> <p>Яку відповідальність людина несе у сім'ї, класі, школі, країні.</p> <p>Відповідальність духовних лідерів за долю народу (княгиня Ольга, князь Володимир тощо).</p>	<p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи всім людям потрібно мати чесноту відповідальності? Чи пов'язана відповідальність із совістю? Чи у кожній справі треба бути відповідальною людиною?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Скласти кластер до поняття «відповідальність». Проект: «Відповідальність духовних лідерів за долю народу (княгиня Ольга, князь Володимир тощо)». Повідомлення: «Відповідальні люди з мого близького оточення».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p>
<p>Базові знання: наполегливість, стійкість, сила духу, віра в себе, наполегливість у молитві, успішна людина, зневіра, безпорадність.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє важливість наполегливості в житті людини;</p>	<p>27. Наполегливість</p> <p>Золотий вірш: «<i>Просіть – і буде вам дано, шукайте – і знайдете, стукайте і відчинять вам; бо кожен, хто просить – одержує, хто шукає – знаходить, а хто стукає – відчиняють йому</i>» (Мт. 7:7-8).</p> <p>Наполегливість як цілеспрямованість,</p>	<p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>наполегливість, стійкість, сила духу, віра в себе, наполегливість у молитві, успішна людина, зневіра, безпорадність.</i></p>

<p>знає, що наполегливість передбачає цілеспрямованість; аналізує наполегливість Ісуса Христа та апостолів, притчу про людину, яка просила хліба опівночі у свого друга; усвідомлює, що наполегливість пов'язана з силою духа, вірою в себе; виховує в собі потребу покладатися на Бога; називає імена видатних особистостей України – наполегливих у боротьбі за незалежність.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що наполегливість допомагає стати впевненою, креативною людиною, патріотом; прагне вивчати життя видатних людей як приклад подолання життєвих труднощів; розуміє особисту відповідальність за наполегливість у молитві; визначає важливу роль порад Ісуса Христа щодо наполегливості у власному житті.</p>	<p>завзятість, стійкість, непохитність у досягненні своєї мети, виконання дорученої справи до кінця. Наполегливість як сила духу, віра в себе.</p> <p>Наполегливість Ісуса Христа та апостолів. Поради Христа щодо наполегливості: притча про людину, яка просила хліба опівночі у свого друга (<i>Лк. 11:5-8</i>), притча про несправедливого суддю та вдовицю (<i>Лк. 18:1-8</i>). Наполегливість у молитві (<i>Мк. 10: 6-52</i>). Наполегливість Вартимея (<i>Мк. 10:46-52</i>).</p> <p>У наполегливості треба покладатися на Бога. Наполегливість допомагає стати впевненою, креативною людиною, патріотом. Успішна людина – наполеглива людина. Протилежність наполегливості – зневіра, безпорадність.</p> <p>Життя видатних людей як приклад подолання життєвих труднощів (преподобний Роман Сладкоспівець, Альберт Ейнштейн тощо).</p> <p>Наполегливість України у боротьбі за свою незалежність (Пилип Орлик, Іван Мазепа, сучасні герої).</p>	<p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту) Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи завжди успішна людина – наполеглива? Як ви вважаєте, чи важливо талановитій людині бути наполегливою?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Аналіз прикладів наполегливості в Євангеліях. Проект: «Наполегливість у житті великих особистостей». Повідомлення: «Як стати успішною людиною». Презентація: «Наполегливість – це...».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p>
--	--	--

Базові знання: *терпеливість, скорботи, випробування, довготерпеливість, духовні плоди, нетерплячість.*

Основні вміння:

розповідає, чому Ісус Христос є високим Ідеалом терпеливості та довготерпеливості; **знає** про важливість терпеливості в житті християнина;

характеризує довготерпеливість як одну з характеристик Бога;

знає, що терпеливість пов'язана з вірою та надією;

розуміє небезпеку нетерплячості;

усвідомлює значення терпеливості у повсякденному житті.

Ставлення:

аргументовано доводить, що кожна людина має бути терпеливою;

ділиться досвідом перенесення незручностей;

сприймає приклади терпеливості у житті видатних особистостей української історії як моральний орієнтир.

28. Терпеливість

Золотий вірш: «*Терпеливістю вашою душі свої ви здобудете (спасете)*» (Лк. 21:19).

Терпеливість – християнська чеснота, що характеризується свідомим, смиреним, без нарікань ставленням до скорбот і випробувань, які допускаються Богом.

Терпеливість і довготерпеливість.

Довготерпеливість – один із видів духовних плодів (Гал. 5:22).

Довготерпеливість – перша з багатьох чеснот, які ґрунтуються на любові (1 Кор. 13:4). Довготерпеливість як одна з характеристик Бога. Терпеливість Ісуса Христа у стражданнях (Мт. 27:27-31).

Важливість уміти не зосереджуватися на власних потребах, не осуджувати інших за їхні недоліки та переносити незручності, пов'язані з ними.

Терпеливість пов'язана з вірою та надією.

Життєві ситуації, в яких необхідна терпеливість. Книга Йова.

Протилежність терпеливості – нетерплячість.

Приклади терпеливості видатних особистостей української історії (кошовий отаман Запорізької Січі Петро Калнишевський тощо).

Приклади терпеливості в повсякденному

Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)

Розкрити значення понять: *терпеливість, скорботи, випробування, довготерпеливість, духовні плоди, нетерплячість.*

Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.

Проаналізувати золотий вірш.

Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.

Ознайомитися з завданнями уроку.

Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)

Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії)

Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.

Чи погоджуєтесь ви, що терпеливість – це прояв сили?

Чи завжди талановита людина повинна мати терпеливість?

Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові)

(інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)

Робота в групах. Скласти сенкан до поняття «скорботи».

Проект: «Приклади терпеливості видатних

<p>Базові знання: <i>працелюбність, сумлінне виконання, складова щастя, впевненість, самостійність, лінощі, повага до праці.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює суть працелюбності як чесноти, що виявляється в любові до праці;</p> <p>розуміє земне життя Ісуса Христа як приклад працелюбності;</p> <p>знаходить риси характеру, тотожні працелюбності;</p> <p>оперує поняттями «фізичне здоров'я», «духовне здоров'я»;</p> <p>наводить біблійні приклади працелюбності.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає віддалення від праці причиною внутрішніх криз людини;</p> <p>розуміє відповідальність за власне життя;</p> <p>висловлює власну думку щодо необхідності працелюбності на шляху до християнського</p>	<p>житті.</p> <p>29. Працелюбність</p> <p>Золотий вірш: <i>«Хто працювати не хоче, – нехай той не їсть!» (2 Сол.3:10).</i></p> <p>Працелюбність – основа моральності. Працелюбність – чеснота, яка виявляється в любові до праці, бажанні старанно і сумлінно виконувати її на благо себе, суспільства та держави. Праця – важлива складова щастя людини та її розвитку.</p> <p>Працелюбність пов'язана з наполегливістю, впевненістю, допитливістю, самостійністю. Працелюбність Ісуса Христа. «Отець Мій працює аж досі, працюю і Я» (Ів. 5:17). Поміркованість у праці. Марта та Марія (Лк. 10:38-42). Історія Тавіфи (Дії 9:36-42).</p> <p>Кожен вид праці заслуговує на повагу. Праця допомагає дбати про духовне і фізичне здоров'я.</p>	<p>особистостей української історії (кошовий отаман Запорізької Січі Петро Калнишевський тощо)».</p> <p>Інтерв'ю: «Мій найкращий приклад терпеливості».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>працелюбність, сумлінне виконання, складова щастя, впевненість, самостійність, лінощі, повага до праці.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання</p>
---	--	---

<p>ідеалу життя; користується порадами української усної народної творчості щодо працелюбності.</p> <p>Базові знання: <i>щедрість, земні скарби, духовні скарби, жадібність, захланність.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє важливість щедрості у житті людини; знає біблійні приклади щедрості; аналізує особливості щедрості як чесноти;</p>	<p>Протилежність працьовитості – лінощі, неробство.</p> <p>Приклади працьовитості в українському суспільстві (Леся Українка, Михайло Грушевський тощо).</p> <p>Працелюбність в українській усній народній творчості.</p> <p>30. Щедрість</p> <p>Золоті вірші: <i>«Щоб ви були багаті на всяку щедрість, яка через нас створює подяку Богові» (2 Кор. 9:11).</i> <i>«Блаженніше давати, ніж брати» (Дії 20:35).</i></p> <p>Щедрість – чеснота, яка спонукає людину</p>	<p>(вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи треба бути розсудливим у працелюбності? Чи може ледащий бути щасливим?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Скласти інтелект-карту «Працелюбність». Скласти пам'ятку «Як стати працелюбною людиною». Проект: «Працелюбність у житті великих особистостей». Інтерв'ю: «Мій найкращий приклад працелюбності».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>щедрість, земні скарби, духовні скарби, жадібність, захланність.</i> Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p>
--	--	--

<p>усвідомлює необхідність розвивати щедрість кожною людиною; виховує в собі потребу бути щедрим; наводить приклади щедрості в минулому та сучасності.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що жадібність руйнує особистість; прагне навчатися щедрості у видатних особистостей; розуміє біблійні історії, пов'язані з щедрістю; визначає важливу роль біблійних особистостей – прикладів чесноти щедрості; знаходить зразки щедрості в повсякденному житті, світовому та українському мистецтві, насамперед, літературі.</p>	<p>поділитися з іншим тим, що має.</p> <p>Біблійні приклади щедрості. Історія пророка Єлисея (2 Цар. 6:8-23). Щедрість Ісуса Христа. Ісус Христос навчає ділитися своїм багатством, збирати духовні скарби.</p> <p>Історія про лепту вдови (Мк. 12:41-44). Намашення Ісуса Христа дорогоцінним миром (Мт. 26:6-13). Щедрість Йосипа Ариматейського (Лк. 23:50-54).</p> <p>Необхідність розвивати щедрість.</p> <p>Протилежність щедрості – жадібність, захланність. Жадібність здатна руйнувати особистість. Юда Іскаріот (Мт. 26:14-16). Проблема нерозсудливої щедрості.</p> <p>Щедрість в минулому та сучасному світі (Спиридон Тримифунтський тощо).</p> <p>Волонтерський рух в Україні. Волонтерство як прояв щедрості (маріупольський пастор Геннадій Мохненко тощо).</p> <p>Українські меценати (Галшка Гулевичівна тощо).</p>	<p>Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту) Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи всі багаті люди жадібні, а бідні – щедрі? Чи може щедрість бути нерозсудливою? Як пов'язана жадібність із війнами?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Скласти асоціативний куц до поняття «щедрість». Проекти: «Щедрість у житті відомих особистостей», «Приклади щедрості та жадібності в українській та світовій літературі». Повідомлення: «Приклад щедрості, який вас найбільше вразив».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p>
--	---	---

Базові знання: гідність, краса внутрішнього світу, зв'язок з Богом, громадська вага, громадський обов'язок, благородство, моральна велич, безчестя.

Основні вміння:

розповідає, чому Ісус Христос є високим ідеалом гідності та може бути прикладом для наслідування;

знає, що гідність – риса Бога, передана людині;

характеризує гідність як усвідомлення людиною важливості своєї громадської позиції;

знає, що є показником гідності;

розуміє небезпеку втрати гідності;

усвідомлює благородство як вищий прояв гідності.

Ставлення:

аргументовано доводить, що кожна людина має зберігати свою гідність;

ділиться досвідом, що увага до своєї гідності сприяє гармонійному життю;

наводить приклади видатних особистостей – зразків гідності в історії України.

31. Гідність

Золотий вірш: «Що є людина, що Ти пам'ятаєш про неї, і син людський, що Ти опікуєшся ним? Ти створив його мало чим меншим за ангелів, славою і честю увінчав ти його» (Пс. 8:5-6).

Гідність як прояв краси внутрішнього світу.

Гідність – риса Бога, передана людині.

Втрата гідності – втрата зв'язку з Богом, руйнування особистості.

Гідність – усвідомлення людиною своєї громадської ваги, громадського обов'язку.

Гідність виявляється у свободі жити, діяти, шукати істину. Показник гідності – ставлення до гідності іншої людини.

Протилежність гідності – безчестя. Трагедія втрати гідності учнем Ісуса Христа Юдою Іскаріотом (Мт. 26:14-16, Лк. 22:3-6).

Послух батькам, пошана їх – прояв гідності особистості. Приниження гідності батьків як прояв втрати своєї гідності. Трагедія Авессалома (2 Сам. 18:17). Відновлення Богом гідності кожної людини після її покаяння та навернення на шлях Істини. Відновлення батьком гідності блудного сина (Лк. 15:22-24), апостола Петра Ісусом Христом (Ів. 21:15-19).

Вищий прояв гідності – благородство (моральна велич особистості, яка живе за

Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)

Розкрити значення понять: гідність, краса внутрішнього світу, зв'язок з Богом, громадська вага, громадський обов'язок, благородство, моральна велич, безчестя.

Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.

Проаналізувати золотий вірш.

Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.

Ознайомитися з завданнями уроку.

Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)

Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії)

Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.

Чи в будь-якій ситуації є можливість гідно себе поводити?

Чи обов'язково поводитися гідно з тими, хто втратив гідність?

Творчі рефлексивно-просектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)

Робота в групах. Створити інтелект-карту «Гідність».

<p>Базові знання: <i>чесність, самообман, високі моральні якості, нечесність, підступність, неправдиве свідчення на ближнього.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє важливість бути чесним перед собою і перед ближніми; знає, що чесність – одна з вимог моральності; аналізує небезпеку самообману; усвідомлює, що чесність сприяє здоровим стосункам; виховує в собі потребу бути чесним; називає імена великих українців – зразків чесності.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що нечесність веде до втрати гідності; прагне остерігатися лицемірства та підступності;</p>	<p>високими моральними мірками).</p> <p>Поняття гідності у законодавствах різних країн та у міжнародному праві. Гідна людина – патріот своєї держави. Революція Гідності в Україні.</p> <p>Видатні постаті в історії України – взірці гідності (Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл тощо).</p> <p>32. Чесність</p> <p>Золотий вірш: «...Неправду відкинувши, говорять кожен правду до свого ближнього» (Еф. 4:25).</p> <p>Що означає бути чесним перед собою і перед ближніми (Ефес. 4:25).</p> <p>Чесність – одна з найважливіших вимог моральності. Бути чесним – бути послідовником Ісуса Христа. Небезпека самообману. Звернення Ісуса Христа до церкви в Лаодикії (Об. 3:17).</p> <p>Чесна людина – людина високих моральних якостей: шляхетна, старанна, відповідальна, нелукава, відверта, не здатна вкрати. Чесність – основа міцного характеру. Історії Ананія та Сапфіри (Дії 5:1-11).</p> <p>Чесність як шлях до довіри і здорових</p>	<p>Презентація: «Видатні постаті в історії України – взірці гідності (Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл тощо)».</p> <p>Повідомлення: «Революція Гідності в Україні».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою. Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>чесність, самообман, високі моральні якості, нечесність, підступність, неправдиве свідчення на ближнього.</i> Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту. Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у</p>
---	--	---

<p>розуміє особисту відповідальність за стійкість до неправди; визначає важливість чесності в формуванні міцного характеру.</p>	<p>стосунків у сім'ї та колективі.</p> <p>Протилежність чесності – нечесність, віроломство, лицемірство, лукавство, підлість, хитрість, підступність, брехливість. Неправдиве свідчення на свого ближнього – приниження людської гідності.</p> <p>«Немає нічого таємного, що не стало б явним» (Лк. 8:17).</p> <p>Стійкість до неправди.</p> <p>Чесність у житті великих українців (Ліна Костенко, Володимир Івасюк тощо).</p>	<p>груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи може чесність завадити щастю? Чи завжди чесність поважають у сучасному українському суспільстві?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Опрацювання біблійних текстів із прикладами чесності. Проект: «Чесність у житті великих українців (Ліна Костенко, Володимир Івасюк тощо)». Повідомлення: «Чесна людина – щаслива людина».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p>
<p>Базові знання: <i>вдячність, види подяки, слова подяки, морально розвинена людина, духовно розвинена людина, оптиміст, песиміст, невдячність,</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює чесноту вдячності як рису характеру, пов'язану з вмінням дякувати; розуміє сенс історії про зцілення десяти прокажених Ісусом Христом із позиції</p>	<p>33. Вдячність</p> <p>Золоті вірші: <i>«І все, що тільки робите словом чи ділом, усе робіть у ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві» (Колос. 3:17).</i> <i>«Подяку складайте за все, бо така Божя воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол.. 5:18).</i></p> <p>Вдячність як одна з форм любові, спосіб гідно цінувати життя, умова для розвитку та</p>	<p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку) Розкрити значення понять: <i>вдячність, види подяки, слова подяки, морально розвинена людина, духовно розвинена людина, оптиміст, песиміст, невдячність.</i> Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p>

<p>необхідності бути вдячним тому, хто робить тобі добро; розрізняє види вдячності; користується словами подяки у відповідних ситуаціях; наводить приклади вдячності у сучасному світі.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає вдячність як прояв морального та духовного здоров'я; розуміє необхідність формувати у себе вміння бути вдячним кожному за добрі вчинки; висловлює власну думку про необхідність бути вдячним під час випробувань; усвідомлює переваги якості життя з постійною вдячністю благодійникам; користується порадами української усної народної творчості щодо вдячності.</p>	<p>щастя. Вдячність – чеснота, пов'язана з умінням дякувати за отримання якогось блага, допомоги. Вдячність – вміння в кожній людині та ситуації знайти позитивне, бути оптимістом. Радість та задоволення від вдячності в морально й духовно розвиненої людини.</p> <p>Зцілення десяти прокажених (Лк.17:11-19). Бути вдячним Богові – вірити в Його безмежну силу, велич і милосердя та жити за Його законами. Необхідність дякувати Богові за те, що Він дав і не дав.</p> <p>Види подяки. Слова подяки – прояв морального та духовного здоров'я.</p> <p>Протилежність вдячності – невдячність. За невдячних віддячує Бог.</p> <p>Чеснота вдячності в світових релігіях.</p> <p>Вдячність у сучасному світі (сім'я, школа, громадськість). Вдячність підтримує в складні часи. Вдячність захисникам України за збереження незалежності держави.</p> <p>Українська усна народна творчість про вдячність.</p>	<p>Проаналізувати золотий вірш. Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів. Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії) Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Відчуття вдячності пов'язане тільки з емоціями чи також із раціональною оцінкою? Чи завжди невдячність – прояв антисоціальної поведінки особистості? Чи для кожного важлива вдячність?</p> <p>Творчі рефлексивно-проектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо) Робота в групах. Скласти асоціативний кущ до поняття «вдячність». Проект: «Особистий щоденник подяки». Повідомлення: «Якщо вдячність для вас / кожного стане стилем життя...». Інтерв'ю: «За що ви вдячні Богу, рідним, близьким, друзям?».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p>
--	--	---

<p>Базові знання: <i>відданість, вірність, християнські переконання, християнські конфесії, невірність.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розповідає, що означає відданість і вірність християнським переконанням;</p> <p>характеризує подолання перешкод як вірність Богу;</p> <p>наводить приклади вірності Своїм переконанням із життя Ісуса Христа;</p> <p>знає євангельські приклади вірності та зради;</p> <p>розуміє небезпеку невірності та підступності;</p> <p>усвідомлює значення вірності християнським переконанням на шляху до щастя.</p> <p>Ставлення:</p> <p>аргументовано доводить, що кожна людина має право обирати свою християнську конфесію;</p> <p>розуміє гостру потребу сучасності у вірності християнським переконанням;</p> <p>ділиться власним досвідом у відстоюванні християнських переконань;</p> <p>наводить приклади відданості та вірності в українській усній народній творчості та житті видатних українців.</p>	<p>34. Відданість і вірність християнським переконанням</p> <p>Золотий вірш: <i>«Хто вірний в найменшому – і в великому вірний» (Лк. 16:10).</i></p> <p>Що означає відданість і вірність. Подолання спокус і перешкод – вірність Богу.</p> <p>Вірність Своїм переконанням у житті Ісуса Христа. Вірність Івана Богослова (Ів. 19:25-27), жінок мироносиць (Мт. 28:1-10).</p> <p>Протилежність відданості і вірності – віроломство, зрада, невірність, підступність.</p> <p>Відданість і вірність християнським переконанням в житті видатних українців минулого і сучасності.</p> <p>Україна – християнська держава. Релігії та християнські конфесії України.</p> <p>Гостра потреба сучасності у вірності християнським переконанням.</p> <p>Відданість і вірність християнським переконанням в українській усній народній творчості.</p>	<p>Пошуково-підготовчі завдання (мотиваційна ситуація морального змісту з опорою на один із видів мистецтва, золотий вірш, скарбничка слів, завдання уроку)</p> <p>Розкрити значення понять: <i>відданість, вірність, християнські переконання, християнські конфесії, невірність.</i></p> <p>Проаналізувати мотиваційну ситуацію морального змісту.</p> <p>Проаналізувати золотий вірш.</p> <p>Розкрити значення нових понять зі скарбнички слів.</p> <p>Ознайомитися з завданнями уроку.</p> <p>Інформативно-інтерактивні завдання (читання й аналіз євангельської та життєвої історій, інформаційного тексту)</p> <p>Інтерактивно-дискусійні завдання (вирішення проблемних завдань у груповій дискусії)</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p> <p>Чи можливо було б християнам усіх віросповідань примиритися та не ворогувати? Чому?</p> <p>Чому духовно розвинені люди намагаються бути вірними своїм переконанням?</p> <p>Творчі рефлексивно-просектні завдання (індивідуальні, парні, групові) (інтерв'ю, анкетування, презентації, інтелект-карти, кейси тощо)</p> <p>Робота в групах. Зробити артбук «Відданість і вірність християнським переконанням у</p>
---	--	---

<p>Основні вміння:</p> <p>уміє розкрити християнські витоки моральної особистості; демонструє ставлення до інших людей в контексті християнських моральних цінностей.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє гостру потребу сучасності у вірності християнським переконанням; аргументовано доводить, що християнські чесноти – орієнтири людського життя; ділиться власним досвідом у відстоюванні християнських переконань.</p>	<p>35. Підсумковий урок за рік</p> <p>Ісус Христос – Ідеал для наслідування. Християнські витоки моральної особистості. Ставлення до інших людей в контексті християнських моральних цінностей. Християнські чесноти – орієнтири людського життя.</p>	<p>минулому та сьогодні».</p> <p>Проекти: «Вірність християнським переконанням», «Герої російсько-української війни», «Релігії України», «Християнські конфесії України».</p> <p>Повідомлення: «Вірність Своїм переконанням в житті Ісуса Христа».</p> <p>Створення підсумкового інформаційного тексту з вербальною основою Тематичні екскурсії, акції милосердя, етичні практикуми</p> <p>Підсумковий урок проводиться у формі публічного захисту знань у присутності адміністрації навчального закладу, педагогічної, батьківської, учнівської спільноти за попередньо підготовленими ситуаціями, які подані нижче, у формі колективних інсценізацій, есе, презентацій за вибором учнів.</p> <p>1.Кожна людина намагається брати приклад з інших людей. Для когось це батьки, родичі, історичні постаті, військові, релігійні лідери, літературні герої тощо. Для християн – Ісус Христос. Які переваги має людина, що вибирає Христа як Ідеал для наслідування?</p> <p>2. Ставлення до людей, Батьківщини, рідного краю проявляється постійно, але особливо в час лихоліть. Наприклад, під час російсько-</p>
--	---	---

		<p>української війни. Як християнські цінності розкрилися у діях волонтерів, воїнів, цивільного та військового керівництва нашої держави? А чим керувалися у цій ситуації колаборанти та корупціонери?</p> <p>3. Кожна людина живе серед інших людей і потребує допомоги – хто більше, хто менше. Проаналізуйте категорії людей, яким сьогодні потрібна підтримка. Як у громадян нашої держави проявляється прагнення допомогти нужденним?</p> <p>4. Під час російсько-української війни в українському суспільстві особливо проявилася допомога і підтримка ближньому. Яким чином і в яких ситуаціях люди допомагають один одному?</p> <p>5. Які чесноти сьогодні найбільш яскраво виражені в українському суспільстві?</p> <p>6. Яких чеснот сьогодні найбільш бракує в українському суспільстві (3 – 5 чеснот)?</p>
--	--	--

8 КЛАС
БОЖІ ЗАПОВІДІ – МОРАЛЬНИЙ ДОРОГОВКАЗ ДЛЯ ЛЮДИНИ (35 год.)

Розділ І. Життєві дороговкази християнина (6 год.)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
<p>Базові знання: курс «<i>Основи християнської етики</i>», етика, мораль, цінності.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює особливості вивчення предмету; усвідомлює важливість курсу для формування духовно-моральної компетентності.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє значення духовно-моральних цінностей в житті людини; прагне вивчати курс «<i>Основи християнської етики</i>».</p> <p>Базові знання: етика, мораль, абсолютна мораль, релятивна мораль, моральний ідеал, моральна поведінка, аморальна поведінка.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює предмет вивчення етики –</p>	<p>1. Вступ</p> <p>Золотий вірш: «...Хто виконає (заповіді) та й навчить, той стане великим у Царстві Небеснім» (Мт. 5:19).</p> <p>Мета, головні завдання курсу «Основи християнської етики».</p> <p>Ознайомлення з особливостями вивчення предмету.</p> <p>Повторення та актуалізація знань, умінь і навичок із попередніх класів.</p> <p>2. Етика – наука про мораль</p> <p>Золотий вірш: «Я зроблю тебе мудрим, і буду навчати тебе у дорозі, якою ти будеш ходити, Я дам тобі раду, Моє око вважає на тебе!» (Пс. 32:8).</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо)</p> <p>Анкетування або тестування.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо)</p> <p>Робота із золотим віршем (Пс. 32:8), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Пр. 4: 14), (Рим. 12:21), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку</p>

<p>моральний аспект життя людини; усвідомлює відмінність абсолютної і релятивної моралі; знаходить приклади абсолютної моралі в Біблії; розрізняє вияви моральної й аморальної поведінки; ставиться з повагою до інших людей та до себе у світлі морального вчення Біблії; наводить приклади видатних людей України і світу, які цінували моральне вчення Біблії.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає абсолютну мораль як основу праведної поведінки людини; розуміє сутність абсолютної та релятивної моралі, потребу регулярно вивчати моральне вчення Біблії; усвідомлює переваги якості життя відповідно до морального вчення Біблії; прагне жити відповідно до біблійних моральних істин.</p> <p>Базові знання: <i>віра, Заповіді, моральний ідеал, гріх.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює значення віри у виконанні Заповідей; усвідомлює, що порушення людиною</p>	<p>Предмет вивчення етики – моральний аспект життя людини. Абсолютна й релятивна мораль.</p> <p>Мораль Старого і Нового Завітів. «На стежку безбожних не йди, і не ходи на дорогу лихих» (Пр. 4: 14). «Не будь переможений злом, але перемагай зло добром» (Рим. 12:21).</p> <p>Шлях людства у пошуках морального ідеалу. Етика та християнська етика.</p> <p>3. Головні орієнтири у житті людини</p> <p>Золотий вірш: <i>«... Будьте всі єдиномислі, співчутливі, братолюбні, милосердні, покірливі. Не платіть злом за зло..., навпаки, благословляйте» (1 Пет. 3:8–9).</i></p> <p>Розмова Ісуса Христа з фарисеями (Ів.</p>	<p>Робота зі словничком термінів (<i>етика, мораль, абсолютна мораль, релятивна мораль, моральний ідеал, моральна поведінка, аморальна поведінка</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Яким би стало суспільство, якби всі жили за правилами абсолютної моралі? Кому вигідно жити за законами релятивної моралі? Як зробити свою поведінку християнською? Проект: «Моральна поведінка людей на сторінках Біблії».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (<i>1 Пет. 3:8–9</i>), біблійною історією (Ів. 8:31 – 36), висловлюванням з Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>віра, Заповіді,</i></p>
---	--	---

<p>Заповідей веде до руйнування стосунків із Богом і людьми; наводить приклади видатних людей, які жили згідно Заповідей.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає Божі Заповіді як основу праведної поведінки людини; прагне жити відповідно до Заповідей Божих.</p> <p>Базові знання: <i>Божий закон, людський закон, право, обов'язки, закон.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює значення закону, прав та обов'язків у житті християнина; усвідомлює важливість дотримання Божих та державних законів; знаходить (наводить) приклади дотримання законів і прав в житті біблійних героїв; розрізняє права та обов'язки християнина; визначає права та обов'язки християнина й громадянина в умовах надзвичайного й воєнного станів; характеризує особисті, політичні, економічні, соціальні й культурні права людини й громадянина;</p>	<p>8:31–36). Поняття Заповіді. Віра і Заповіді. Християнський моральний ідеал, виражений у Божих Заповідях. Гріх – порушення людиною Заповідей.</p> <p>4. Мораль і право</p> <p>Золотий вірш: «... Жадне тіло ділами Закону не виправдається перед Ним, Законом бо гріх пізнається» (Рим. 3:20).</p> <p>Ісус Христос і багатий юнак (Мк. 10:17-22).</p> <p>Свобода і моральна відповідальність людини. Поняття закону. Види законів. Божий і людський закони. Права й обов'язки християнина та громадянина. Вплив моралі на право. Право на Вічність.</p>	<p><i>моральний ідеал, гріх</i>), інформаційним текстом. Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи мої вчинки відповідають моїй вірі? Презентація: «Видатні люди, які жили згідно Заповідей Божих». Скласти схеми «Важливі речі мого життя», «Ієрархія цінностей».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Рим. 3:20), біблійною історією (Мк. 10:17–22), висловлюванням з Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>Божий закон, людський закон, право, обов'язки, закон</i>), інформаційним текстом).</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи є різниця між правами й обов'язками християнина та громадянина? Якими моральними принципами ви керуетесь у житті? Чи може моральна людина чинити зло?</p>
--	---	---

<p>оцінює права та свободи людини як загальнолюдську цінність.</p> <p>Ставлення: розуміє сутність прав і обов'язків людини; прагне дотримуватись Божих законів та виконувати обов'язки громадянина.</p> <p>Базові знання: <i>Божі Заповіді, джерело моральності, Декалог.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>обґрунтовує важливість знання Заповідей, моральних настанов та необхідність їх дотримуватися; наводить приклади отримання людиною настанов від Бога; характеризує Декалог та Заповіді любові.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає Божі Заповіді як основу морального життя людини; розуміє сутність Божих настанов; прагне будувати своє життя на основі Заповідей Божих.</p>	<p>5. Божі Заповіді – основа морального життя людини</p> <p>Золотий вірш: «... <i>То любов Божя, щоб ми додержували Його заповіді...</i>» (1Пв. 5:3).</p> <p>Заповіді. Для чого Бог дає людині Заповіді? Джерело моральності.</p> <p>Етапи отримання настанов: Заповідь для Адама і Єви, угода з Ноем, завіт із Авраамом, Мойсей, Христос.</p> <p>10 Заповідей Божих – Декалог. Заповіді любові.</p> <p>Заповіді Божі в житті Ісуса Христа.</p> <p>Заповіді Божі в житті людей.</p>	<p>Повідомлення: «Чи добре було б жити без законів та правил?».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (1Пв. 5:3), біблійною історією, висловлюванням з Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>Божі Заповіді, джерело моральності, Декалог</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Для чого Бог дає людині Заповіді? Чи Божі Заповіді обмежують людину? Чому Заповіді є ознакою любові Бога до людей? Презентація: «Десять Заповідей як закон моральної поведінки». Проект: «Роль і значення Десяти Заповідей в житті людей». Повідомлення: «Заповіді Божі в моєму житті».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення</p>
--	---	---

<p>Основні вміння:</p> <p>усвідомлює важливість дотримання заповідей, законів та прав у житті людини; наводить приклади людей, які жили згідно заповідей, законів.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє сутність заповідей та законів; прагне дотримуватися заповідей, законів, прав.</p>	<p>6. Заповіді, закони і права в моєму житті (моральний практикум)</p> <p>Золотий вірш: <i>«Тож чи не нищимо ми Закона вірою? Зовсім ні, але зміцнюємо Закона» (Рим. 3:31).</i> <i>«Дам Закона Свого в середину їхню, і на їхньому серці його напишу, і Я стану їм Богом, вони ж Мені будуть народом!» (Єр.31:33).</i></p>	<p>тексту)</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Як віра впливає на дотримання Божих законів? Чи важко дотримуватись законів? Чому люди порушують закони? Проект: «Біблійні Заповіді, суспільні закони, особисті права у моєму житті».</p>
---	---	---

Розділ II. Вчимося будувати взаємини з Богом (6 год.)

<p>Базові знання: <i>Бог, Творець, віра, довіра, надія, духовна зброя, молитва.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює, Ким є Бог; усвідомлює важливість будувати стосунки з Богом; знаходить приклади могутності Бога в Біблії; наводить приклади вчинків людей, що порушують Божі Заповіді.</p> <p>Ставлення:</p>	<p>7. Пошук і пізнання Бога</p> <p>Золотий вірш: <i>«Боже – Ти Бог мій, я шукаю відрадна Тебе, душа моя прагне до Тебе, тужить тіло моє за Тобою в країні пустельній і ви мученій без води... » (Пс. 62:2).</i> <i>«Я – Господь Бог твій...» (Вих.20:2).</i></p> <p>Ким є Бог? Бог – Творець Всесвіту.</p> <p>Право людини на взаємини з Богом. Господь Бог указує людині на Самого Себе.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Пс. 62:2), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих.20:2), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>Бог, Творець, віра, довіра, надія, духовна зброя, молитва</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p>
--	--	--

<p>сприймає Бога як Творця світу; розуміє важливість зв'язку з Ісусом Христом у важких обставинах; усвідомлює важливість віри та надії на Бога; прагне жити з Творцем.</p> <p>Базові знання: <i>ідолопоклонство, сучасне ідолопоклонство, традиції, забобони, марновірство, кумири, ідеал, «інші боги».</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює поняття «інші боги», «ідолопоклонство»; знаходить приклади ідолопоклонства в Біблії; усвідомлює шкоду від сучасного ідолопоклонства; розрізняє ознаки ідолопоклонства; наводить приклади забобонів та марновірства.</p> <p>Ставлення:</p>	<p>Вчинки людей, що порушують Божу Заповідь, – відвернення від Бога, безвір'я, безнадія, надання вагомого значення створеним речам, зневаження волі Божої, нарікання на Бога.</p> <p>Віра й довіра до Бога. Важливість зв'язку з Богом у важких обставинах. Пізнання Бога в екстремальних ситуаціях. Надія на Бога під час війни.</p> <p>Молитва – духовна зброя.</p> <p>8 - 9. «Нехай не буде в тебе інших богів, крім Мене» (Втор. 5:7)</p> <p>Золотий вірш: <i>«Ніхто не може двом панам служити: бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або триматиметься одного, а того знехтує. Не можна Богові служити – і мамоні» (Мт. 6:24).</i> <i>«Не роби собі різьби і всякої подоби з того, що на небі вгорі, що на землі долі, і що в воді під землею» (Вих.20:3).</i></p> <p>Святе Письмо про ідолопоклонство. Поняття «інші боги».</p> <p>Ісус Христос – Ідеал для наслідування.</p>	<p>Ким для вас є Господь Бог? Чому молитву називають духовною зброєю? Робота в групах. Скласти перелік принципів, які допомагають зберігати вірність Богові. Проект: «Імена Бога у Святому Письмі».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Мт. 6:24), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих.20:3), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>ідолопоклонство, сучасне ідолопоклонство, традиції, забобони, марновірство, кумири, ідеал, «інші боги».</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Коли ми перетворюємо своє тіло в ідола? Як впливають забобони та марновірство на життя</p>
--	--	---

<p>сприймає Ісуса Христа як Ідеал для наслідування; розуміє ідолопоклонство як небезпеку для людства; усвідомлює різницю між традиціями та забобонами.</p> <p>Базові знання: <i>Боже ім'я, Суцйй, пошана, прослава, лихослів'я, богохульство, прокльони.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює зміст третьої Заповіді; усвідомлює важливість пошани Божого імені; знаходить приклади імен Бога в Біблії; наводить приклади порушення третьої Заповіді.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє негативний вплив ненормативної лексики на розвиток особистості; прагне дотримуватись третьої Заповіді.</p>	<p>Сучасне ідолопоклонство: культ тіла, грошей, алкоголю, наркотиків, розваг тощо. Ознаки ідолопоклонства та небезпека для людства. Кумири. Забобони й марновірство. Магія, ворожіння. Традиції та забобони. Ідолопоклонство в Україні.</p> <p>10. Боже ім'я</p> <p>Золотий вірш: <i>«Співайте Господеві, благословіть Його ім'я; звіщайте день у день Його спасіння». (Пс. 96:2).</i> «Не взивай намарне імені Господа Бога твого» (Вих.20:7).</p> <p>Пошана і прослава Божого імені. Імена Бога у Святому Письмі.</p> <p>Порушення третьої Заповіді: легковажне вимовляння Божого імені, прокльони, лихослів'я, богохульство, ненормативна лексика.</p> <p>Вплив ненормативної лексики на внутрішній стан людини.</p>	<p>людини? Чи пов'язані традиції із забобонами? Як викоринити забобони із свого життя? Презентація: «Чому небезпечно мати кумирів?».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Пс. 96:2), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих.20:7), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>Боже ім'я, Суцйй, пошана, прослава, лихослів'я, богохульство, прокльони</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Проект: «Імена Бога у Святому Письмі». Скласти інтелект-карту «Імена Бога». Диспут: «Чи виправдана ненормативна лексика під час війни?».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
--	--	---

<p>Базові знання: <i>святий день, праця, відпочинок, лінощі, трудоголізм, бездіяльність.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює поняття «святий день»; усвідомлює важливість присвятити святий день Богові; знаходить у Біблії вислови Ісуса Христа про суботу.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє значення святого дня у житті християнина; усвідомлює різницю між відпочинком та бездіяльністю; прагне виконувати четверту Божу Заповідь.</p>	<p>11. Святий день</p> <p>Золотий вірш: <i>«Цей день учинив Господь, радіймо й веселімося в ньому!» (Пс. 118:34).</i></p> <p><i>«Шість день працею і роби всю працю свою. А день сьомий – ... для Господа Бога твого» (Вих. 20:9-10).</i></p> <p><i>«Пам'ятай день суботний, щоб святити його» (Вих.20:8).</i></p> <p>Цінність Господнього дня. Святкування суботи у Старому Завіті.</p> <p>Христос і субота (Лк.4:16; 13:10-16; Мк.2:27-28). «Суботу встановлено для людини, а не людину для суботи» (Мк. 2:27).</p> <p>Христос і неділя. Неділя у Новому Завіті.</p> <p>Святий день в житті християнина. Праця та відпочинок у святий день. Праця як творчість і вираження любові до Бога та ближнього. Відпочинок і бездіяльність. Лінощі та трудоголізм.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотими віршами (Пс. 118:34), (Вих. 20:9-10), біблійною історією (Лк.4:16; 13:10-16; Мк.2:27-28), висловлюванням з Біблії (Вих.20:8), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>святий день, праця, відпочинок, лінощі, трудоголізм, бездіяльність</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Презентації: «Неділя у Новому Завіті», «Великі християнські свята». Буклет: «Праця як творчість і вираження любові до Бога та ближнього». Інтерв'ю: «Як боротися з лінощами?».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
---	---	---

<p>Основні вміння:</p> <p>усвідомлює важливість взаємин з Богом; аналізує приклади зі Святого Письма й історії України, коли народи жили з Богом і коли відверталися від Нього.</p> <p>Ставлення:</p> <p>усвідомлює абсолютну першість Бога у всьому; прагне будувати стосунки з Богом.</p>	<p>12. «Коли Бог на першому місці, то все на своїх місцях» (св. Августин) (моральний практикум)</p> <p>Золотий вірш: <i>«Я – Дорога, і Правда, і Життя» (Ів. 14:6).</i></p>	<p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Хто є дороговказом для християнина? Пріоритети в житті людини. Чому святий Августин вважав, що Богові потрібно віддати перше місце у своєму житті? Робота в групах. Опрацювати приклади зі Святого Письма, коли ізраїльтяни жили з Богом і коли відверталися від Нього. Робота в групах. Опрацювати приклади з історії України, коли народ жив з Богом і коли відкидав Бога.</p>
<p>Розділ III. Вчимося будувати взаємини з ближніми (13 год.)</p>		
<p>Базові знання: <i>обіцянка, винагорода, повага, пошана, самопожертва, любов.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює зміст Заповіді; усвідомлює важливість шанобливого ставлення до батьків; знаходить приклади стосунків дітей і батьків у Біблії; ставиться з любов'ю та повагою до батьків.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає батьків як намісників Бога на землі; розуміє обов'язки дітей щодо батьків; усвідомлює важливість любові до рідної</p>	<p>13. Заповідь з обіцянкою винагороди</p> <p>Золотий вірш: <i>«Хто шанує батька, той гріхів збувається. Хто звеличує матір свою, той немов скарби збирає... Хто звеличує батька – довго житиме; хто Господеві слухняний – матір свою заспокоїть...» (Сир. 3:2-4;6).</i></p> <p>«Шануй батька і матір, щоб тобі добре було, щоб ти довго прожив на землі» (Вих.20:12).</p> <p>Заповідь із обіцянкою винагороди. Моральний зміст п'ятої Заповіді Божої.</p> <p>Обов'язки дітей перед батьками: любов, пошана, послух. Ісус Христос та Його земні батьки.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Сир. 3:2-4;6), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих. 20:12), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>обіцянка, винагорода, повага, пошана, самопожертва, любов</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чому Господь обіцяє винагороду за виконання Заповіді? Чому ми повинні любити Батьківщину? Робота в групах. Порівняти права та обов'язки</p>

<p>землі, мови, народу, зберігання звичаїв, культурних надбань, знання своєї історії; прагне дотримуватись Заповіді.</p> <p>Базові знання: <i>життя, здоров'я, вбивство фізичне, вбивство моральне, самогубство, татуювання, тютюнопаління, алкоголізм, наркоманія, аборт, евтаназія, гідність.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює зміст Божої Заповіді; усвідомлює цінність життя як дару Божого; розрізняє поняття «фізичне» та «моральне вбивство»; ставиться з відповідальністю до свого життя; наводить приклади падіння моралі у</p>	<p>Повага до сім'ї, цінність сім'ї. Повага до старших, до вчителів, до наставників. Батьківські обов'язки. Християнське виховання дітей у сім'ї.</p> <p>Любов до рідної землі, мови, народу. Зберігання звичаїв, культурних надбань своєї країни. Знання своєї історії. Поняття святості Батьківщини, готовність до самопожертви заради неї.</p> <p>Порушення Заповіді: неповага, непослух батькам, невиконання обов'язків, які мають діти щодо батьків у їхній старості, зрада Батьківщини, незнання рідної мови та історії.</p> <p>14-15. Цінність життя</p> <p>Золотий вірш: <i>«Перш ніж Я уклав тебе в утробі, Я знав тебе, і перш ніж ти вийшов з лона, освятив я тебе» (Євр. 1:5). «Не убий» (Вих.20:13).</i></p> <p>Життя – дар Божий. Право на життя. Дбаємо про життя і здоров'я. Людська гідність і відповідальність за життя й довкілля.</p> <p>Втрата гідності.</p>	<p>батьків і дітей у Біблії та сучасному світі.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Євр. 1:5), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих.20:13), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>життя, здоров'я, вбивство фізичне, вбивство моральне, самогубство, татуювання, тютюнопаління, алкоголізм, наркоманія, аборт, евтаназія, гідність</i>), інформаційним текстом.</p>
---	--	--

<p>сучасності.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє, чому важливо піклуватися про життя і здоров'я; усвідомлює, що здоровий спосіб життя – запорука здоров'я; прагне дотримуватись шостої Божої Заповіді.</p> <p>Базові знання: <i>чистота серця, гармонія, праця над собою.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює поняття «чистота серця»; усвідомлює важливість збереження чистоти серця; ставиться з повагою до людей, які живуть у чистоті; наводить приклади сучасних перешкод у підтриманні чистоти.</p> <p>Ставлення:</p>	<p>Вбивство фізичне й моральне. Смерть – це кінець існування людини? Аборт – позбавлення життя невинної істоти, одна з форм убивства.</p> <p>Падіння моралі: татуювання, тютюнопаління, алкоголізм, наркоманія, самогубство, аборти, евтаназія, нищення довкілля.</p> <p>Захист Батьківщини. Героїзм воїнів ЗСУ, волонтерів, медичних працівників під час російсько-української війни.</p> <p>16. Цінність чистоти</p> <p>Золотий вірш: <i>«Стережися молодечих пожадливоростей, тримайся правди, віри, любові, миру з тими, хто Господа кличе від чистого серця» (2 Тим. 2:22).</i> <i>«Які думки в серці людини, така й вона» (Прип. 23:7).</i> <i>«Бо зсередини, із людського серця виходять лихі думки, розпуста, крадіж, душогубства, перелюби, здирства, лукавства, підступ, безстидства, завидюче око, богозневага, гордощі, безум. Усе зле це виходить зсередини, – і людину опоганює!» (Мк. 7:21-23).</i></p>	<p>Моральний практикум</p> <p>Відпрацювати алгоритм відмови від небезпечних пропозицій в умовах морального тиску. Проаналізувати свій спосіб життя та особисті цілі. Визначити місце духовного здоров'я в ієрархії власних життєвих цінностей. Повідомлення: «Здоровий спосіб життя як необхідна умова народження здорової дитини», «До чого зобов'язує мене Заповідь «Не убий!»?». Робота в групах. Скласти раціональний режим дня. Поміркувати над наслідками зайвої ваги, ожиріння та хвороби анорексії для молодого організму. Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (2 Тим. 2:22), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Прип. 23:7), (Мк. 7:21-23), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>чистота серця, гармонія, праця над собою</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді: Що означає жити у чистоті?</p>
--	---	---

<p>розуміє необхідність праці над собою; усвідомлює важливість плекання гармонії тіла, душі і духа; прагне жити з чистим серцем.</p> <p>Базові знання: <i>товаришування, дружба, закоханість.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює особливості товаришування, дружби, закоханості; знаходить приклади дружби в Біблії; розрізняє товаришування і дружбу; ставиться з повагою до товаришів та друзів.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє правила дружби; усвідомлює, що Ісус Христос є найкращим другом; прагне бути справжнім другом.</p>	<p>Чистота серця. Ісус Христос про необхідність зберігання чистоти серця. Сучасні перешкоди у підтриманні чистоти: негативний вплив ЗМІ, моди, алкогольних і тютюнових виробів тощо. Необхідність праці над собою для збереження чистоти серця. Життя в чистоті, плекання гармонії тіла, душі і духа.</p> <p>17. Цінність чистоти взаємин (товаришування, дружба, закоханість)</p> <p>Золотий вірш: <i>«Правдивий друг любить за всякого часу, в неволі ж він робиться братом» (Пр. 17:17).</i></p> <p>Біблійний ідеал дружби. Приклад справжньої дружби – Йонатан та Давид (1 Цар. 19). Друзі Ісуса Христа. Дружба з Богом.</p> <p>Значення дружби в житті дитини. Школа: дружба, товаришування; перше кохання, закоханість. Дружба між хлопцем і дівчиною.</p>	<p>Дослідження: «Вплив соцмереж на чистоту серця». Презентація: «Гармонія тіла, душі і духа». Повідомлення: «Як я плекаю чистоту серця, думок, бажань?».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Пр. 17:17), біблійною історією (1 Цар. 19), висловлюванням з Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>товаришування, дружба, закоханість</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чим відрізняються між собою друг, товариш, приятель? Чи завжди дружба між хлопцем і дівчиною переростає у закоханість? Робота в парах. Скласти правила дружби.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
--	--	---

<p>Базові знання: <i>любов, дошлюбна чистота, довіра, вірність, таїнство подружжя.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює важливість дошлюбної чистоти; усвідомлює, що любов є Божим даром; знаходить приклади сімей в Біблії; наводить приклади звичаїв і традицій приготування до весілля в українській традиції.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає таїнство подружжя як Боже благословення для сім'ї; розуміє проблеми і загрози сучасної сім'ї; усвідомлює важливість подружньої вірності та довіри у подружжі.</p>	<p>18-19. Шлюб і подружжя</p> <p>Золотий вірш: <i>«Так-то полишає чоловік свого батька й матір і пристає до своєї жінки, і стануть вони одним тілом» (Бут. 2:24).</i> «Не чини перелюбу» (Вих.20:14).</p> <p>Любов – дар Божий. Приготування до подружнього життя. Дошлюбна чистота. Довіра. Пошана людської гідності.</p> <p>Таїнство подружжя. Подружня вірність. Шлюбна обрядовість в українській традиції та її символіка.</p> <p>Проблеми і загрози сучасної сім'ї.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Бут. 2:24), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих.20:14), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>любов, дошлюбна чистота, довіра, вірність, таїнство подружжя</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чому важливо зберігати дошлюбну чистоту? Презентація: «Традиції та обряди українського весілля». Проект: «Проблеми і загрози сучасної сім'ї».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
<p>Базові знання: <i>власність, праця, злодійство, грабіж, лихварство, вандалізм, мародерство, ошуканство, хабарництво, корупція, протекціонізм, затримання платні, плагіат, марнування власного та чужого часу.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює важливість чесної праці для накопичення благ;</p>	<p>20-21. Поміркованість у матеріальних благах</p> <p>Золотий вірш: <i>«Хто крав, нехай більше не краде, а краще нехай працює та чинить руками своїми добро» (Еф. 4:28).</i> «Не кради» (Вих.20:15). «Не пожадай того, що є власністю ближнього твого» (Вих. 20:17).</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Еф. 4:28), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих. 20:15), (Вих. 20:17), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>власність, праця, злодійство, грабіж, лихварство, вандалізм, мародерство, ошуканство, хабарництво, корупція,</i></p>

<p>усвідомлює важливість поміркованості у накопиченні благ та прагнення ділитися з іншими;</p> <p>розрізняє види власності;</p> <p>ставиться бережливо до свого та чужого майна;</p> <p>наводить приклади порушення Заповіді.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає матеріальні цінності як засіб для життя;</p> <p>розуміє неприпустимість марнування часу;</p> <p>прагне виконувати Заповідь.</p> <p>Базові знання: <i>добре ім'я, правдомовність, правдивість, честь, клятва, присяга, обмова, осуд, підозра, наклеп, лицемірство, фейки.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює важливість доброго імені людини;</p> <p>усвідомлює цінність правдомовності,</p>	<p>«Кесарево кесарю, а Богові Боже» (Лк. 20, 25).</p> <p>Власність ближнього.</p> <p>Власність матеріальна, інтелектуальна, духовна (авторитет, повага, влада, добре ім'я, слава).</p> <p>Чесна праця – джерело власності.</p> <p>Працьовитість. Поміркованість у нагромадженні матеріальних благ.</p> <p>Цінність грошей та відповідальність за них.</p> <p>Чесні шляхи накопичення матеріальних благ: праця, дарування, спадкоємство.</p> <p>Праця та працьовитість як джерело власності.</p> <p>Злочини проти чужої власності: злодійство, грабіж, лихварство, вандалізм, ошуканство, хабарництво, корупція, протекціонізм, затримання платні, плагіат, мародерство, марнування власного та чужого часу.</p> <p>Багатійте в Бога.</p> <p>22-23. Цінність правдомовності та правдивості</p> <p>Золотий вірш: «Свідок брехливий не буде без кару...» (Пр. 19:5).</p> <p>«Не свідчи неправдиво на ближнього твого» (Вих.20:16).</p>	<p><i>протекціонізм, затримання платні, плагіат, марнування власного та чужого часу), інформаційним текстом.</i></p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p> <p>Як не обікрасти себе?</p> <p>Чи можна списувати?</p> <p>Чи можна не платити податки, якщо офіційно не працюєш?</p> <p>Чи вважається хабарем «подяка» за послугу (за прискорення процесу отримання документів, медичних виписок, працевлаштування, уникнення служби в ЗСУ тощо)?</p> <p>Чи запізнення є порушенням правил суспільної поведінки або крадіжкою часу у інших?</p> <p>Чим відрізняється плагіат від копії?</p> <p>Презентація: «Не вкради», «Плагіат».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо)</p> <p>Робота із золотим віршем (Пр. 19:5), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих. 20:16), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку</p> <p>Робота зі словничком термінів (<i>добре ім'я,</i></p>
--	--	---

<p>правдивості; знаходить приклади в Біблії, коли люди порушували Заповідь; розрізняє фейки та правдиву інформацію; ставиться з довірою до людей, які говорять правду; наводить приклади знеславлення доброго імені людей.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє значення Заповіді для побудови стосунків між людьми; усвідомлює важливість обов'язку виправити заподіяну кривду ближньому; прагне виконувати Заповідь.</p> <p>Базові знання: бажання, емоції, спокуси.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює походження спокус; усвідомлює вплив спокус на вибір людини; знаходить приклади в Біблії, коли люди протистояли спокусам; розрізняє бажання і спокуси; ставиться з повагою до людей, які вміли упокорювати свої бажання.</p> <p>Ставлення: розуміє важливість боротьби з недобрими</p>	<p>Добре ім'я людини. Право й обов'язок людини дбати про добре ім'я та честь.</p> <p>Слово честі. Клятва, присяга та їх порушення. Знеславлення доброго імені, честі ближніх: поширення неправдивої інформації, несправедлива критика, обмова, осуд, підозра, наклеп, лицемірство, приниження людської гідності. Фейки.</p> <p>Обов'язок виправити заподіяну кривду ближньому.</p> <p>24. Вміння керувати своїми бажаннями</p> <p>Золотий вірш: <i>«Чувайте ж, моліться, щоб не ввійти в спокусу. Дух бадьорий, тіло кволе!» (Мк. 14: 58).</i> <i>«Не пожадай...» (Вих.20:17).</i> <i>«Не пожадай того, що є власністю ближнього твого. Не пожадай жінки ближнього твого. Із серця думки виходять...» (Мт.15:19, 20).</i></p> <p>Боротьба з недобрими (нечистими) думками і бажаннями. Спокуси. Походження спокус.</p>	<p><i>правдомовність, правдивість, честь, клятва, присяга, обмова, осуд, підозра, наклеп, лицемірство, фейки</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Як здобути добре ім'я? Як розрізнати правдиву інформацію та фейки? Чому важливо виправити заподіяну кривду? Як поширення неправдивої інформації впливає на життя людей?</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Мк. 14: 58), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Вих. 20: 17), (Мт.15:19, 20), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>бажання, емоції, спокуси</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p>
--	---	--

<p>(нечистими) думками і бажаннями; усвідомлює, що наші особисті проблеми можуть вилитись у проблеми суспільні та міждержавні; прагне керувати своїми бажаннями.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>усвідомлює важливість формування чуйної совісті; розуміє та аналізує вчинки людей з різними видами совісті.</p> <p>Ставлення:</p> <p>керується голосом сумління у прийнятті рішень; прагне жити по совісті; розуміє та аналізує вчинки людей з різними видами совісті.</p>	<p>Спокуси і бажання. Вплив спокус на вибір людини. Біблія про спокуси. Зброя проти спокус.</p> <p>Приклади з життя людей, які вміли упокорювати свої бажання. Заздрість – головна причина війни. Особисті проблеми → суспільні проблеми → міждержавні проблеми.</p> <p>25. Голос совісті (сумління) як голос Божий в душі людини (моральний практикум)</p> <p>Золотий вірш: <i>«Истину кажу у Христі, не обманюю, совість моя свідчить мені Духом Святим» (Рим. 9:1).</i></p> <p>Поняття «совість». Совість – дар Божий. Совість – голос Божий в душі людини.</p> <p>Різні види совісті: чиста, чуйна, хвора, боязка, фарисейська, здорова, спляча тощо. Формування чуйної совісті. Функції совісті: законодавча, судова, виконавча.</p>	<p>Запропонувати алгоритм боротьби зі спокусами. Висловити свою думку про заздрість як причину виникнення конфліктів. Пояснити ланцюжок проблем: особисті → суспільні → міждержавні. Презентація: «Приклади з життя людей, які вміли упокорювати свої бажання».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Що впливає на наші вчинки? Як совість впливає на наші вчинки? Про що сповіщає совість? Як пов'язані совість та відповідальність? Презентація: «Слухаємо голос совісті, щоб не робити поганих вчинків». Пояснити твердження: «Внутрішнім суддею, який звіряє наші вчинки з моральними правилами, є наша совість». Охарактеризувати висловлювання: «Совість – це емоційний вартовий переконань» (В. Сухомлинський). «Совість – це глядач і суддя доброчесності» (античний афоризм). «Закон, який живе в нас, називається совістю. Совість є, власне, застосуванням наших вчинків до цього закону» (І. Кант).</p>
---	---	--

		<p>«Совість – це наш внутрішній суддя, який безпомилково свідчить про те, наскільки наші вчинки заслуговують поваги чи осуду наших ближніх» (П.-А. Гольбах).</p> <p>«Моя совість не що інше, як моє «Я», що ставить себе на місце ображеного «Ти» (Л.-А. Фейербах).</p> <p>«Мета нової української школи – формування благочестивої особистості, для якої почуття совісті є глибинним ціннісним сенсом» (І. Бех).</p>
--	--	---

Розділ IV. Моральні настанови у виборі життєвого шляху (9 год.)

<p>Базові знання: <i>гідність, хартія, господар, лідер, успішна людина, успішна держава, відкрите суспільство, демократична спільнота, вільна людина.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює особливості хартії гідності людини; усвідомлює положення хартії; знаходить приклади в Біблії до принципів хартії; наводить приклади поведінки вільної людини.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає Божі Заповіді як шлях до свободи; розуміє важливість принципів хартії; усвідомлює важливість волі і свободи; прагне жити за правилами хартії.</p>	<p>26-27. Божі Заповіді як хартія гідності людини</p> <p>Золотий вірш: <i>«Бо ми стали учасниками Христа, коли тільки почате життя ми витримаємо певним аж до кінця»</i> (Євр. 3:14).</p> <p>Бути вільною людиною. Бути українцем. Бути активним громадянином. Любити. Мислити. Бути господарем. Бути лідером. Бути відкритим суспільством. Бути успішною державою. Бути учасником демократичної спільноти народів.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Євр. 3:14), біблійною історією, висловлюванням з Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>гідність, хартія, господар, лідер, успішна людина, успішна держава, відкрите суспільство, демократична спільнота, вільна людина</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Що означає бути вільною людиною? Презентація: «Хартія вільної людини». Запропонувати сходинки духовного зростання відповідно до положень хартії. Скласти інтелект-карту із біблійних висловів до кожного принципу хартії.</p>
--	--	--

<p>Базові знання: <i>Заповіді любові, любов до Бога, любов до ближнього, ближній, любов до себе, милосердя, взаємодопомога, волонтерство.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює зміст Заповідей любові; усвідомлює важливість любити Бога, ближнього і себе; знаходить приклади любові до Бога і до ближнього на сторінках Біблії; розрізняє любов до себе і егоїзм; ставиться з любов'ю до Бога і ближнього; наводить прояви любові до ближнього під час війни.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає любов до Бога як нашу відповідь на Божу любов до нас; розуміє необхідність навчитися любити себе, щоб полюбити ближнього; прагне жити та дотримуватися Заповідей любові.</p>	<p>28. Заповіді любові (Лев. 19:18; Втор. 6:5; Лк. 10:27; Мк. 12:30-31)</p> <p>Золотий вірш: <i>«Це бо любов до Бога: берегти Його заповіді. А заповіді Його не тяжкі» (1 Ів. 5:5).</i> <i>«Ось, що вам заповідаю: щоб ви любили один одного!» (Ів. 15:17).</i></p> <p>Любов до Бога і ближнього (Мт.25:40; 1 Ів.2:10, 11; 4: 20, 21).</p> <p>Любов до Бога.</p> <p>Любов до Бога – це наша відповідь на Божу любов до нас.</p> <p>«Ми любимо, бо Він перший полюбив нас» (1 Ів. 4:19).</p> <p>Любов до ближнього.</p> <p>Поняття «ближній».</p> <p>Любов до Бога виявляється в нашій любові до людей.</p> <p>Прояви любові до ближнього під час війни. Взаємодопомога. Волонтерство.</p> <p>Щоб любити ближнього, потрібно любити себе.</p> <p>Любов до себе. Доречність і необхідність любові до себе. Межі розумного у любові до себе. Егоїзм.</p> <p>Що означає «любити себе».</p>	<p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (<i>1 Ів. 5:5</i>), (<i>Ів. 15:17</i>), біблійною історією, висловлюванням з Біблії (Мт.25: 40; 1 Ів.2: 10, 11; 4:20, 21), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>Заповіді любові, любов до Бога, любов до ближнього, ближній, любов до себе, милосердя, взаємодопомога, волонтерство</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи добре для людини любити інших більше, ніж себе? Яка ваша відповідь на Божу любов? У чому проявляється любов до природи? Висловити розуміння повчання Івана Богослова: «Хто говорить, що він пробуває у світлі та ненавидить брата свого, той у темряві досі. А хто любить брата свого, той пробував у світлі...» (1Ів. 2:9, 10). Пояснити формулу: «любов до себе = вдячність Богу». Висловити думку щодо життєвого принципу «Це не</p>
--	---	--

<p>Базові знання: <i>жертвна любов, любов до ворогів, любов до Батьківщини.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює зміст нових Заповідей Ісуса Христа; усвідомлює, в чому проявляється любов до ворогів; знаходить приклади жертвної любові в Біблії; наводить приклади жертвної любові українського народу в часі війни.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє велич Божої любові до людей; усвідомлює відповідальність кожного за народ; прагне приносити користь своїй державі.</p>	<p>Самоповага і почуття власної гідності як прояви любові до себе. Як прощати самих себе. Прощення від Бога. Любов до природи.</p> <p>29. Новозавітні Заповіді любові</p> <p>Золотий вірш: <i>«Подивіться, яку любов дав нам Отець, щоб ми були дітьми Божими, і ними ми є» (1 Ів. 3:1).</i></p> <p>Любов до ворогів. «Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас» (Мт. 5:44).</p> <p>Жертвна любов. «Любіть один одного, як Я вас полюбив» (Ів. 15:1). «Немає більшої любові за ту, коли хто душу свою кладе за друзів своїх... » (Ів. 15:13).</p> <p>Любов до Батьківщини. Готовність українського народу віддати життя за перемогу у війні.</p>	<p>мої проблеми».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (1 Ів. 3:1), біблійною історією (Мт.5, 21-48), висловлюванням з Біблії (Мт. 5: 44; Ів. 15:1; Ів. 15:13; Ів. 3:16), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>жертвна любов, любов до ворогів, любов до Батьківщини</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Як Ісус Христос удосконалив Заповіді? Як проявилася любов Ісуса Христа до людей? У чому проявляється любов до ворогів? Чи легко любити ворогів? Презентація: «Героїзм українського народу у війні з росією – приклад жертвної любові».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
---	--	---

<p>Базові знання: <i>взаємозв'язок Заповідей, основа Заповідей, мужність, героїзм.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює, що любов – основа Десяти Заповідей;</p> <p>усвідомлює взаємозв'язок між Заповідями Божими і Заповідями любові;</p> <p>знаходить приклади виконання Заповідей насторінках Біблії;</p> <p>ставиться з любов'ю до ближніх;</p> <p>наводить приклади дотримання Заповідей Ісусом Христом.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає Заповіді як дороговкази у житті;</p> <p>розуміє важливість Заповідей в умовах сучасності;</p> <p>усвідомлює, що порушення Заповідей веде до дисгармонії;</p> <p>прагне жити за Заповідями Божими.</p>	<p>30. Взаємозв'язок між Заповідями Божими і двома Заповідями любові</p> <p>Золотий вірш: <i>«Бо заповіді: Не чини перелюбу, Не вбивай, Не кради, Не свідкуй неправдиво, Не пожадай і які інші, вони містяться всі в цьому слові: Люби свого ближнього, як самого себе!» (Рим.13:9).</i></p> <p>Любов – основа Десяти Заповідей. Заповіді любові =10 Заповідей Божих. Заповіді в житті Ісуса Христа. Заповіді в умовах сучасності. Мужність і героїзм воїнів ЗСУ – прояв любові до Бога, ближнього, до Батьківщини.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Рим.13:9), біблійною історією, висловлюванням з Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>взаємозв'язок Заповідей, основа Заповідей, мужність, героїзм</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Заповіді в моєму житті. Прояви любові до ближнього, до Батьківщини під час війни. Пояснити формулу: «Заповіді любові = 10 Заповідям Божим». Скласти інтелект-карту «Виконання Ісусом Христом Заповідей».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
<p>Базові знання: <i>любов, добро, істина, милосердя.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює формулу: Ісус-Вчитель = Ісус-</p>	<p>31. Ісус Христос – Учитель та Виконавець Заповідей</p> <p>Золотий вірш: <i>«Учень не більший за учителя, але, удосконалившись, кожен буде, як учитель його» (Лк. 6:40).</i></p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Лк. 6:40), біблійною історією, висловлюванням з Біблії, життєвою історією морального змісту.</p>

<p>Виконавець; усвідомлює важливість Заповідей у житті Ісуса Христа; знаходить приклади виконання Ісусом Христом Заповідей на сторінках Біблії; наводить приклади актуальності науки Ісуса Христа.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає Ісуса як найкращого Учителя усіх часів і народів; розуміє важливість науки Ісуса Христа; усвідомлює, що любов, добро, істина, милосердя, краса можуть бути здійсненою реальністю нашого життя; прагне наслідувати Ісуса Христа.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює, що любов – основа Десяти Заповідей; усвідомлює, що любов до Бога полягає у виконанні Заповідей; знаходить приклади виконання Заповідей на сторінках Біблії та художніх творів; ставиться з любов'ю до людей; наводить приклади дотримання Заповідей людьми.</p>	<p>Ісус-Учитель = Ісус-Виконавець. Життя Ісуса Христа – досконалий приклад виконання Заповідей. Актуальність науки Ісуса Христа. Любов, добро, істина, милосердя, краса можуть бути здійсненою реальністю нашого життя.</p> <p>32. Хто любить Бога, той виконує Заповіді Його (моральний практикум)</p> <p>Золотий вірш: <i>«Якщо Ви Мене любите, Мої заповіді зберігайте!» (Ів. 14:15).</i></p>	<p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>любов, добро, істина, милосердя</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Пояснити формулу: «Ісус-Учитель = Ісус-Виконавець». Проекти: «Ісус Христос – Учитель», «Кожен учитель повинен стати учнем Ісуса Христа».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Презентації / проекти: «Як дотримання Божих Заповідей впливає на життя людини? Навести приклади», «Видатні люди та їх віра в Бога».</p>
<p>Основні вміння:</p>	<p>33. Підсумковий урок за рік</p>	<p>Підсумковий урок проводиться у формі публічного</p>

<p>уміє пояснити і використати життєві дороговкази християнина в конкретних ситуаціях.</p> <p>Ставлення:</p> <p>демонструє уміння будувати взаємини з ближніми на основі Божих Заповідей; уміє використовувати моральні настанови у виборі життєвого шляху.</p>	<p>Божі Заповіді – моральний дороговказ для людини. Життєві дороговкази християнина. Вчимося будувати взаємини з Богом. Вчимося будувати взаємини з ближніми. Моральні настанови у виборі життєвого шляху.</p> <p>34. Екскурсія до сакральних місць місцевого, регіонального, національного, міжнародного рівня.</p> <p>Резерв – 1 год.</p>	<p>захисту знань в присутності адміністрації навчального закладу, педагогічної, батьківської, учнівської спільноти за попередньо підготовленими ситуаціями, які подані нижче, у формі колективних інсценізацій, есе, презентацій тощо за вибором учнів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ви заробили перші гроші. Що ви з ними зробите? 2. Ви опинилися в компанії молодих людей, які закликають жити «на повну». Вам запропонували спробувати алкоголь, тютюн, наркотик тощо. Як ви вчините у цій ситуації. Аргументуйте. 3. Виразіть почуття любові до своїх батьків, до друзів, до нужденних, до старших, до хворих, безпомічних, до голодних, до Бога через пантоміму. 4. Взаємозв'язок Української хартії вільної людини з Заповідями Божими. 5. Поміркованість у матеріальних благах: через академічну доброчесність до подолання корупції.
--	---	---

9 КЛАС
МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ МОЛОДІ (35 год.)

Розділ І. Християнський життєвий вибір людини (8 год.)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
<p>Базові знання: походження людини, Біблія про походження людини, гіпотези про походження світу і людини.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює різні гіпотези щодо походження людини;</p> <p>формує систему знань про походження людини;</p> <p>наводить приклади з життя людей, що свідчать про дотримання моральних цінностей;</p> <p>ставиться з повагою до протилежної думки щодо походження людини.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає людину як образ Божий і подобу Божу;</p> <p>розуміє християнський погляд на людину;</p> <p>усвідомлює місце людини у сотвореному Богом світі.</p>	<p>1. Біблія про походження людини</p> <p>Золотий вірш: «Сотворімо людину на наш образ і нашу подобу» (Бут.1:26).</p> <p>Створення людини (Бут. 1: 26-31; Бут. 2: 4-25). Людина – образ Божий і подоба Божа (Бут.1:26, 27; 2:7). Біблійний та інші погляди на походження людини. Погляд на людину з позиції християнства.</p> <p>Місце людини у сотвореному світі. Людина – вершина і центр сотвореного світу.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Бут.1:26), біблійною історією (Бут. 1:26-31; Бут. 2:4-25), (Бут.1:26,27; 2:7), висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (походження людини, Біблія про походження людини, гіпотези про походження світу і людини), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Що означає «мати образ Божий і подобу Божу»? Диспут: «Чи дійсно людина – вершина і центр сотвореного світу?».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>

<p>Базові знання: <i>покликання, цінності, служіння, самооцінка, самореалізація, покликання бути людиною, благодійна діяльність.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>усвідомлює важливість покликання в житті людини;</p> <p>знаходить приклади покликання людей у Біблії;</p> <p>розрізняє види покликань;</p> <p>наводить приклади видатних людей України і світу, які відповідально виконували своє покликання.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає покликання людини як шлях до самореалізації;</p> <p>розуміє важливість покликання бути людиною;</p> <p>прагне зробити правильний вибір особистого покликання.</p> <p>Базові знання: <i>право, обов'язки, закон,</i></p>	<p>2. Покликання людини</p> <p>Золотий вірш: <i>«Бо ви, браття, на волю покликані, але щоб ваша воля не стала приводом догоджати тілу, з любов'ю служіте один одному» (Гал.5:13).</i></p> <p>Загальне покликання людини. Цінності як основа у здійсненні покликання. Покликання бути людиною. Особисте покликання. Покликання до духовного життя.</p> <p>Християнське служіння. Благодійна діяльність.</p> <p>Покликання, пов'язані з ризиком для життя. Покликання та самооцінка. Покликання та самореалізація.</p> <p>3. Права і обов'язки людини</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо)</p> <p>Робота із золотим віршем (Гал.5:13), біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку</p> <p>Робота зі словничком термінів (<i>покликання, цінності, служіння, самооцінка, самореалізація, покликання бути людиною, благодійна діяльність</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Як реалізувати покликання бути людиною? У чому суть покликання робити добро? Чи може людина реалізувати себе через покликання? Повідомлення: «Мое власне покликання». Презентація: «Покликання під час війни». Взяти інтерв'ю в авторитетної для вас людини про її покликання в житті.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту</p>
---	--	--

<p><i>правова свідомість, право на Вічність, відповідальність.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює значення прав та обов'язків у житті людини;</p> <p>усвідомлює важливість взаємозв'язку між правами та обов'язками людини;</p> <p>знаходить (наводить) приклади дотримання прав та виконання обов'язків біблійними героями;</p> <p>розрізняє права та обов'язки християнина;</p> <p>визначає права та обов'язки християнина і громадянина в умовах надзвичайного та воєнного станів;</p> <p>характеризує особисті, політичні, економічні, соціальні й культурні права людини і громадянина; оцінює права та свободи людини як загальнолюдську цінність.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє свою відповідальність перед Богом і людьми;</p> <p>усвідомлює взаємозв'язок між правами і обов'язками людини.</p> <p>Базові знання: <i>вибір, свобода вибору, прабатьківський гріх, духовне</i></p>	<p>Золотий вірш: <i>«Все мені можна, та не все корисне. Все мені можна, та я не дам нічому заволодіти мною» (Пс.36:27).</i></p> <p>Людина – особа суспільна. Цінності сучасного громадянського суспільства. Моє право і право інших.</p> <p>Право на Вічність.</p> <p>Правова свідомість. Відповідальність перед Богом і людьми (Бут.1:28). Взаємозв'язок між правами і обов'язками людини. Свобода дотримання прав і обов'язків людини.</p> <p>4. Свобода вибору</p>	<p>(твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо)</p> <p>Робота із золотим віршем (Пс.36:27), біблійною історією, висловлюванням із Біблії (Бут.1:28), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку</p> <p>Робота зі словничком термінів (<i>право, обов'язки, закон, правова свідомість, право на Вічність, відповідальність</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Як скористатися правом на Вічність? Що відбуватиметься у суспільстві, якщо люди житимуть у ньому, як їм заманеться? Змодельуйте ситуації, коли люди живуть, користуючись правами, і не виконують обов'язків. Поясніть взаємозв'язок між правами і обов'язками людини.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних</p>
---	---	---

<p><i>відродження, свобода віросповідання, духовний розвиток.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює суть прабатьківського гріха; усвідомлює наслідки первородного гріха; знаходить в Біблії приклади свободи вибору біблійних героїв; розрізняє вибір на користь добра і зла.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає вибір жити з Богом як шлях до щастя; розуміє важливість вибору на користь добра; прагне робити вибір на користь добра.</p> <p>Базові знання: <i>зрілість, види зрілості, духовна зрілість, самовдосконалення, святість, пізнання себе.</i></p> <p>Основні вміння: пояснює вислів «Пізнай себе і буде з тебе» (Г. Сковорода);</p>	<p>Золотий вірш: <i>«І наказав Господь Бог Адамові, кажучи: «Із кожного дерева в ти можеш їсти. Але з дерева знання добра й зла – не їж від нього...» (Бут.2:16–17).</i></p> <p>Прабатьківський гріх (Бут. 3: 1–24). Чому перші люди вибрали зло? Наслідки первородного гріха. Що було б із людством, якби Адам і Єва не згрішили?</p> <p>Свобода вибору у житті біблійних героїв (Ной, Йона, Марія Магдалина, апостоли).</p> <p>Допомога у правильному виборі. Вибір на користь добра. Вибір жити з Богом.</p> <p>Християнські діячі в Україні. Руйнування релігійного життя в Україні у ХХ, ХХІ століттях. Початок духовного відродження. Свобода віросповідання – основа духовного розвитку України.</p> <p>5. Шлях до зрілості і вдосконалення людини</p> <p>Золотий вірш: <i>«Будьте святими, бо святий Я Господь, Бог ваш» (Лев. 19:2).</i></p> <p>Пізнання себе. «Пізнай себе і буде з тебе» (Г. Сковорода).</p>	<p>творів тощо) Робота із золотим віршем (Бут.2:16–17), біблійною історією, висловлюванням із Біблії (Бут. 3:1-24), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>вибір, свобода вибору, прабатьківський гріх, духовне відродження, свобода віросповідання, духовний розвиток</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чому перші люди вибрали зло? Що було б із людством, якби Адам і Єва не згрішили? Презентація: «Життєвий вибір біблійних героїв».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Лев. 19:2), біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p>
--	--	--

<p>усвідомлює потребу самовдосконалення; розрізняє види зрілості; визначає шляхи самовдосконалення.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє потребу самовдосконалення; усвідомлює важливість співпраці Бога і людини; прагне до самовдосконалення й святості.</p> <p>Базові знання: <i>гідність, пошана, досконалість, втрата гідності.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює приклади гідності в житті людини; усвідомлює, що цінність і гідність людини визначається тим, що вона цінна та дорога Богу; характеризує вплив війни на гідність людини.</p>	<p>Усвідомлення своїх можливостей (1 Кор.3:16-21; 2 Кор. 4:16; 6:14; 7:6-11; 10:17).</p> <p>Види зрілості. Духовна зрілість. Духовний шлях та християнська зрілість. Потреба самовдосконалення (Мт. 5:48). Пошук шляхів удосконалення (Мк.10:27). Співпраця Бога й людини. «...Бо без Мене нічого чинити не можете ви» (Ів.15:5).</p> <p>6. Гідність людини</p> <p>Золотий вірш: <i>«Будьте досконалі, як Отець ваш небесний є досконалий» (Мт. 5:48). «Стережіться, щоб ви не зневажили жодного з цих малих: бо кажу вам, що ангели їхні на небесах повсякчас бачать лице Отця Мого Небесного» (Мт. 18:10).</i></p> <p>Гідність Ісуса Христа. Цінність і гідність людини визначається тим, що вона цінна і дорога Богу.</p>	<p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>зрілість, види зрілості, духовна зрілість, самовдосконалення, святість, пізнання себе</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чому на шляху вдосконалення потрібно співпрацювати з Богом? Пояснити вислів Г. Сковороди «Пізнай себе і буде з тебе». Запропонувати алгоритм пізнання себе.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Мт. 5:48), (Мт. 18:10), біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>гідність, пошана, досконалість, втрата гідності</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p>
---	--	---

<p>Ставлення:</p> <p>розуміє важливість дбати про власну гідність;</p> <p>усвідомлює власну гідність та гідність інших людей;</p> <p>прагне жити гідно.</p>	<p>Усвідомлення власної гідності та повага до гідності іншого.</p> <p>Приклади гідності в житті людини.</p> <p>Гідність як відвага.</p> <p>Гідність і марнославство.</p> <p>День Гідності і Свободи. Революція Гідності.</p> <p>Втрата гідності.</p> <p>Війна і гідність людини.</p>	<p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p> <p>Чи в будь-якій ситуації є можливість гідно себе поводити?</p> <p>Чи обов'язково поводитися гідно з тими, хто втратив гідність?</p> <p>Робота в групах. Створити інтелект-карту «Гідність».</p> <p>Презентація: «Гідність Ісуса Христа», «Видатні постаті в історії України – взірці гідності (Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл тощо)».</p> <p>Повідомлення: «Революція Гідності в Україні».</p> <p>Знайти, в Конституціях яких держав ідеться про гідність людини.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
<p>Базові знання: <i>фізичне, психічне, соціальне та духовне зростання особистості, переконання.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює особливості молодого віку;</p> <p>усвідомлює цінність знань і світоглядних переконань;</p> <p>наводить приклади використання знань для добра суспільства;</p> <p>розрізняє види зростання особистості.</p>	<p>7. Молода людина і навколишній світ</p> <p>Золотий вірш: «<i>Хто любить навчання, той знання любить. Хто ж ненавидить картання, той безглуздий</i>» (Прип.12:1).</p> <p>Особливості молодого віку.</p> <p>Фізичне, психічне, соціальне та духовне зростання особистості.</p> <p>Вплив оточення на життя людини (1 Кор.15:33).</p> <p>Цінність знань і світоглядних переконань.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо)</p> <p>Робота із золотим віршем (Прип. 12:1), біблійною історією (Еф. 5:11-20; Прип. 4:13–20), висловлюванням із Біблії (1 Кор.15:33), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку</p> <p>Робота зі словничком термінів (<i>фізичне, психічне, соціальне та духовне зростання особистості, переконання</i>), інформаційним</p>

<p>Ставлення:</p> <p>розуміє важливість збереження і захисту довкілля; усвідомлює важливість знань у житті людини; прагне використовувати знання для добра.</p>	<p>Використання знань для добра суспільства. Тайм-менеджемент як раціональний розподіл годин в добі, щоб бути ефективним і залишатися здоровим.</p> <p>Збереження і захист довкілля. Молодь на захисті цілісності України.</p>	<p>текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи впливає оточення на життя людини? Тайм-менеджемент – модно чи необхідно? Презентація: «Особливості молодого віку». Проект: «Які молодіжні організації існують в Україні, мета та завдання їхньої діяльності». Повідомлення: «Якою ви хотіли би бачити молодь України».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
<p>Основні вміння:</p> <p>пояснює причини зниження рівня духовності особистості в сучасному суспільстві; усвідомлює зниження рівня духовності суспільства як наслідок зниження рівня духовності особистості; характеризує прояви зниження рівня духовності особистості та суспільства.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє важливість формування духовно-моральної компетентності;</p>	<p>8. Проект «Чому знижується рівень духовності суспільства? Шляхи розв’язання цієї проблеми»</p> <p>Золотий вірш: <i>«Ніхто твоїм молодим віком хай не гордує, але будь зразком для вірних у слові, поведінці, любові, вірі й чистоті» (1 Тим.4:12).</i> <i>«Будьте, отже, послідовниками Бога, як любі діти, і ходіть у любові, за прикладом Христа, що полюбив нас і видав себе за вас...» (Еф.5:1,2).</i></p>	<p>Моральний практикум</p> <p>Причини зниження рівня духовності особистості. Зниження рівня духовності суспільства – наслідок зниження рівня духовності особистості? Прояви зниження рівня духовності особистості та суспільства. Шляхи підвищення рівня духовності. Створити особисту програму духовного вдосконалення.</p>

<p>прагне самовдосконалюватися.</p>		
<p>Розділ II. Моральні цінності у виборі професії (4 год.)</p>		
<p>Базові знання: здібності, таланти, розкриття і плекання здібностей, причини неповного розкриття здібностей.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює відмінність між талантами і здібностями;</p> <p>знаходить у Біблії опис талантів Ісуса Христа;</p> <p>усвідомлює важливість розвитку талантів;</p> <p>характеризує причини неповного розкриття здібностей.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає таланти як дар Божий;</p> <p>розуміє важливість розвитку талантів для служіння Богові та людям;</p> <p>прагне розвивати свої таланти.</p>	<p>9. Розвиток особистих здібностей</p> <p>Золотий вірш: «Що ж, брати? Коли ви сходитеся, а той має пісню, той навчання, той об'явлення, той мову, той пояснення – все хай буде для збудування!» (1 Кор.14:26).</p> <p>Талант як вища сходинка розвитку здібностей.</p> <p>Таланти Ісуса Христа та біблійних особистостей. Відкриття і плекання здібностей (1 Кор.12:4–11). «Бо без Мене нічого чинити не можете ви» (Ів.15:5).</p> <p>Притча про таланти (Мт. 25:14–29).</p> <p>Причини неповного розкриття здібностей (Як.1:17–18, 22–25).</p> <p>Розвиток талантів для служіння людям та Батьківщині.</p> <p>Талант – дар Божий у житті відомих людей (духовних провідників, науковців тощо).</p> <p>Історії успіху в житті видатних українців.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо)</p> <p>Робота із золотим віршем (1 Кор.14:26), біблійною притчею (Мт. 25:14–29), висловлюванням із Біблії (1 Кор.12:4–11), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку</p> <p>Робота зі словничком термінів (здібності, таланти, розкриття і плекання здібностей, причини неповного розкриття здібностей), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p> <p>Чи бувають люди без талантів?</p> <p>Скласти інтелект-карту «Таланти Ісуса Христа».</p> <p>Презентація: «Талановиті люди на сторінках Євангелія».</p> <p>Презентація: «Дякую Богу за мій талант» (виступи дітей з демонстраціями власних талантів, а також розповідями про таланти своїх рідних).</p> <p>Зобразити схему розвитку талантів.</p>

<p>Базові знання: професія, вибір професії, мотиви вибору професії.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє унікальність кожної професії; знаходить (наводить) приклади з Біблії про людей різних професій; усвідомлює специфіку та особливості різних видів діяльності, важливість правильного вибору професії; наводить приклади служіння Богу та людям своєю працею; пояснює, що послух Богові важливіший від кар'єрного зростання.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає професію як шлях до особистісної реалізації; розуміє важливість навчання впродовж життя; усвідомлює важливість дотримання професійно-етичних норм.</p>	<p>10. Професія. Вибір професії – важливий етап у житті</p> <p>Золотий вірш: «Нехай тільки так ходить кожен, як кому Бог призначив, як Господь покликав його...» (1 Кор.7:17).</p> <p>Ставлення до праці (1 Сол. 2:9–10). Професії в Новому Завіті.</p> <p>Мотиви вибору професії. Вплив батьків на вибір професії. Дотримання професійно-етичних норм. Спрямування професійної трудової діяльності на славу Бога і благо ближніх. Професія – це шлях для реалізації особистості.</p> <p>Важливість кожної професії. Навчання впродовж життя. Професія і духовний розвиток.</p>	<p>Знайти в мережі «Інтернет» або в ЗМІ приклади розвитку здібностей у різних сферах діяльності (мистецтві, спорті, медицині, науці тощо), зробити буклет.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (1 Кор.7: 17), біблійною історією, висловлюванням із Біблії (1 Сол. 2:9–10), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>професія, вибір професії, мотиви вибору професії</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Як впливає професія на духовний розвиток особистості? Презентація: «Професії в Новому Завіті». Повідомлення: «Яким чином своєю майбутньою професією ви зможете принести користь державі, потіху людям та славу Богу». Дізнатися у батьків або родичів, що вплинуло на їхній вибір освіти та професії, роду занять.</p>
--	--	---

<p>Базові знання: <i>праця, співпраця, мета праці, здорова конкуренція, винагорода за працю, облагороджуюча роль праці, навчання, розвиток.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розуміє, у чому полягає мета праці та співпраці;</p> <p>вміє аналізувати життєві цілі й цінності;</p> <p>обґрунтовує розуміння важливості навчання та розвитку;</p> <p>розцінює діяльність людини не тільки за її зовнішніми наслідками, а, головним чином, за наміром (мотивом) праці.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає працю як задум Божий;</p> <p>розуміє облагороджуючу роль праці;</p> <p>усвідомлює цінність праці та співпраці;</p> <p>прагне добре вчитися.</p>	<p>11. Праця і співпраця</p> <p>Золотий вірш: <i>«Усе, що тільки чините, робіть від душі, як для Господа, а не як для людей» (1 Сол. 3:23).</i></p> <p>Праця – задум Божий. Мета праці. Навчання та розвиток – праця ученика/учениці. Праця і творчість. Цінність праці та співпраці. Здорова конкуренція. Винагорода за працю: заробіток і багатство у світлі християнських моральних цінностей (1 Сол. 5:12-22; Мт. 25: 14-30). Облагороджуюча роль праці. Чи можна обійтись без співпраці з Богом? <i>«... Як хто працювати не хоче, – нехай той не їсть!» (2 Сол. 3:10).</i></p>	<p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (1 Сол. 3:23), біблійною історією (1 Сол. 5:12-22; Мт. 25:14-30), висловлюванням із Біблії (2 Сол. 3:10), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>праця, співпраця, мета праці, здорова конкуренція, винагорода за працю, облагороджуюча роль праці, навчання, розвиток</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи можна обійтись без співпраці з Богом? У чому полягає облагороджуюча роль праці? Про що йдеться в словах апостола Павла: <i>«... Як хто працювати не хоче, – нехай той не їсть!» (2 Сол. 3:10).</i></p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
--	--	--

<p>Основні вміння:</p> <p>усвідомлює важливість молитви у виборі професії; обґрунтовує можливість реалізації місії через професію.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє місію своєї майбутньої професії; прагне втілювати віру у свою професію.</p>	<p>12. Місія в професії (круглий стіл)</p> <p>Золотий вірш: «Служіть один одному, кожен тим даром, якого отримав» (1 Пет. 4:10).</p>	<p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Як ми можемо прославляти Бога своєю професією? Покликання, професія і віра. Як віру втілити у свою професію? Недбальство у виконанні місії в професії. Практичні грані здійснення християнської місії в сучасному світі.</p>
---	--	---

Розділ III. Людина в суспільстві (8 год.)

<p>Базові знання: воля, характер, розум, вміння володіти собою, емоції, гартування волі, характер Христа: постійність, доступність, творчість, слухняність, правдивість, співчутливість.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює етапи формування характеру особистості; усвідомлює важливість формування характеру як передумову успішного служіння в суспільстві; знаходить (наводить) приклади рис характеру Ісуса Христа.</p> <p>Ставлення:</p>	<p>13. Воля і характер</p> <p>Золотий вірш: «Хай не моя, а Твоя буде воля!» (Лк. 22:42). Божа воля. Характер Христа: постійність (Ів. 18:20), доступність (Мк. 2:15), творчість (Кол. 1: 16,17), слухняність (Фил. 2:8), правдивість (Ів. 14:6), співчутливість (Мт. 9:36). Виконання Божої волі – в руках людини. Характер як головна ознака особистості. Формування характеру особистості – передумова успішного служіння у суспільстві. Етапи формування. Гартування волі. Вміння володіти собою. Розум і воля – відображення Божої могутності.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Лк. 22:42), біблійною історією, висловлюванням із Біблії (Ів. 18:20; Мк. 2:15; Кол. 1:16-17; Фил. 2:8; Ів. 14:6; Мт. 9:36), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (воля, характер, розум, вміння володіти собою, емоції, гартування волі, характер Христа: постійність, доступність, творчість, слухняність, правдивість, співчутливість), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p>
--	--	---

<p>розуміє, що виконання Божої волі – в руках людини; усвідомлює важливість вміння володіти собою.</p> <p>Базові знання: <i>самостійність, відповідальність, самодисципліна, самоконтроль, Божя воля, стійкість характеру та переконань, суспільна відповідальність, страх перед відповідальністю.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює важливість формування самостійності і відповідальності; усвідомлює особисту відповідальність за свої дії; знаходить (наводить) приклади в Біблії про самостійність і відповідальність.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє важливість формування самостійності; усвідомлює, що самоконтроль бажань, звичок і вчинків – шлях до самостійності; прагне жити відповідально.</p>	<p>Міцна воля – твердий характер. Наслідки зустрічі з Ісусом Христом: зміцнення характеру в співпраці з Богом (апостоли, Никодим, Марія Магдалина, самарянка).</p> <p>14. Самостійність і відповідальність</p> <p>Золотий вірш: <i>«Пильно старайтеся жити спокійно, клопотатися кожен своїми справами та працювати власними руками, так, як ми були наказали, і щоб поводитися чесно супроти тих, що зовні, і ні в чому не зазнавали нестачі» (1 Сол. 4:11,12).</i></p> <p>Біблія про самостійність і відповідальність. Формування самостійності і відповідальності. Самодисципліна, самоконтроль бажань, звичок і вчинків.</p> <p>Особиста відповідальність. Межі відповідальності (Лк.12:48). Стійкість характеру та переконань. Поєднання волі Божої з людською. Суспільна відповідальність. Відповідальність перед Богом та людьми. Відповідальність за життя, державу, родину, здоров'я, духовний розвиток, свої слова тощо. Страх перед відповідальністю.</p>	<p>Пояснити вислови: «Міцна воля – твердий характер», «Зустріч з Христом – це дуже просто, але наслідки великі». Презентація: «Характер Ісуса Христа».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (1 Сол. 4:11-12), біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>самостійність, відповідальність, самодисципліна, самоконтроль, Божя воля, стійкість характеру та переконань, суспільна відповідальність, страх перед відповідальністю</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Відповідальними можна бути лише за себе самого і за свої вчинки? Чи варто брати на себе відповідальність за вчинки інших людей? Взяти відповідальність можна із благородних</p>
--	--	--

<p>Базові знання: <i>авторитет, повага, служіння Богу, служіння людям, Бог – найвищий Авторитет.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює, що авторитет – результат служіння людям;</p> <p>усвідомлює, що Бог – найвищий Авторитет;</p> <p>розрізняє позитивні і негативні авторитети;</p> <p>визначає авторитетів у духовному житті.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає авторитет як моральний орієнтир;</p> <p>розуміє авторитет Божого Слова;</p> <p>усвідомлює важливість поваги до Бога, до людей.</p> <p>Базові знання: <i>дружба, товаришування,</i></p>	<p>15. Авторитет і повага</p> <p>Золотий вірш: <i>«Так само Син Чоловічий прийшов не для того, щоб Йому служили, але послужити й дати життя Своє на викуп за багатьох» (Мт.20:28).</i></p> <p>Авторитет – результат служіння людям (Мт.20:28). Авторитет як моральний орієнтир. Бог – найвищий Авторитет. Пошана Бога та співпраця з Ним (Єв.13:17; Пс. 25:8-10). Авторитет Божого Слова. Авторитет у духовному житті.</p> <p>Людина – ненадійний авторитет. Приклади авторитетних людей, їх вплив на суспільство (позитивний та негативний). Повага до Бога та до людей. Як завоювати повагу людей.</p> <p>16. Дружба і товаришування</p>	<p>почуттів: когось виручити, допомогти уникнути поганих наслідків, але чи це справді благородство?</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Мт.20:28), біблійною історією, висловлюванням із Біблії (Мт.20:28; Єв.13:17; Пс. 25: 8-10), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>авторитет, повага, служіння Богу, служіння людям, Бог – найвищий Авторитет</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. У чому проявляється авторитет Божого Слова? Чому Бог є найвищим Авторитетом?</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту</p>
--	--	--

<p><i>вибір друзів, цінність дружби, дружба з Богом, ознаки справжньої дружби, ознаки нездорової дружби та товаришування.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює цінність дружби; усвідомлює відмінність між дружбою і товаришуванням; знаходить (наводить) біблійні приклади справжньої дружби; розрізняє ознаки нездорової дружби; характеризує ознаки справжньої дружби.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає Ісуса Христа як найкращого Друга; розуміє важливість дружби з Богом; усвідомлює дар християнської дружби; прагне бути справжнім другом.</p> <p>Базові знання: спілкування, вміння слухати, здатність почути та сприйняти, рівні спілкування, правила</p>	<p>Золотий вірш: <i>«Це Моя заповідь, щоб ви любили один одного, як Я вас полюбив! Коли ви робите все, що Я вам заповідаю, то ви – друзі Мої!» (Ів. 15:12-14).</i></p> <p>Цінність дружби. Пошук і вибір друзів (Ів.15:14; Ів.11; Сир.6:14-16). «Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідаю» (Ів.15:14). «Друг любить протягом усього часу, він братом буде, коли спаде нещастя» (Прип 17:17). Дружба з Богом. Справжня дружба згідно Біблії. Біблійні приклади справжньої дружби. Апостоли – друзі Христа. Дар християнської дружби.</p> <p>Ознаки нездорової дружби та товаришування. (схильність до самовдоволення, гніву, зради тощо). «Є товариші на розбиття, та є й приятель, більше від брата прив'язаний» (Прип. 18:24).</p> <p>17. Мистецтво спілкування</p> <p>Золотий вірш: <i>«Бо чим серце наповнене, те говорять уста» (Мт. 12:34).</i></p>	<p>(твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Ів. 15:12-14), біблійною історією (Мк. 2:1-12; Лк. 11:5-8), висловлюванням із Біблії (Ів.15:14; Ів.11; Сир.6:14-16; Ів.15:14), життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>дружба, товаришування, вибір друзів, цінність дружби, дружба з Богом, ознаки справжньої дружби, ознаки нездорової дружби та товаришування</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи кожен товариш може стати другом? Презентація: «Друзі Ісуса Христа». Пояснити вислів: «Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідаю» (Ів.15:14). Скласти правила справжньої дружби.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (<i>Мт. 12:34</i>),</p>
--	--	---

<p><i>спілкування.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює рівні спілкування; усвідомлює вміння слухати, здатність почути та сприйняти; знаходить (наводить) в Біблії приклади спілкування Ісуса з людьми; характеризує основні правила спілкування.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє негативний вплив ненормативної лексики під час спілкування як проблему сучасного суспільства; усвідомлює важливість викорінення ненормативної лексики; прагне оволодіти мистецтвом спілкування.</p> <p>Базові знання: <i>конфлікти, причини конфліктів, конфлікт цінностей, внутрішній конфлікт особи, мир та примирення, вирішення конфліктів.</i></p> <p>Основні вміння:</p>	<p>Вміння слухати, здатність почути та сприйняти. Мова Ісуса Христа. Приклади спілкування Ісуса Христа з людьми. Доброзичливість у спілкуванні (Дії.17:16-34; Ів.4:38).</p> <p>Рівні спілкування: спілкування з Богом, спілкування з людьми, спілкування з природою. Основні правила спілкування. Вміння говорити і вміння слухати. Використання ненормативної лексики під час спілкування як проблема сучасного суспільства.</p> <p>18. Конфліктні ситуації</p> <p>Золоті вірші: <i>«Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться» (Мт. 5.9). «Якщо можливо, наскільки це залежить від вас, живіть у мирі з усіма» (Рим. 12:18).</i></p>	<p>біблійною історією (Лк. 1: 26-38; Дії.17:16-34; Ів.4: 7-38), висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>спілкування, вміння слухати, здатність почути та сприйняти, рівні спілкування, правила спілкування</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Написати основні правила спілкування. Буклет: «Значення рідної мови в житті народу». Пояснити вислів: «Нації вмирають не від інфаркту, спочатку їм відбирає мову» (Л. Костенко). Диспут: «Чи виправдана ненормативна лексика під час війни?».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Мт. 5:9; Рим. 12:18), біблійною історією (Ів.8:37), висловлюванням із Біблії (Мт.5:9; Рим.12:18-19), життєвою історією морального змісту.</p>
---	--	---

<p>пояснює причини конфліктів; усвідомлює, що першопрчина всіх конфліктів – розлад у духовному житті; знаходить (наводить) приклади конфліктів на сторінках Біблії; визначає шляхи подолання конфліктів та розв’язання конфліктних ситуацій; характеризує практичні способи вирішення конфлікту благочестивим способом.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає любов як засіб подолання конфліктів; розуміє важливість вирішення конфліктів мирним шляхом; усвідомлює важливість брати до уваги думку кожної зі сторін конфлікту; прагне мирного вирішення конфліктів.</p> <p>Базові знання: <i>давання, приймання, вдячність, принципи приймання і давання, просити і отримувати,</i></p>	<p>Причини конфліктів: агресивність, егоїзм, прагнення вищості, конфлікт цінностей. Першопрчина всіх конфліктів – розлад у духовному житті. Конфлікт Ісуса Христа з юдеями (Ів.8:37). Ісус Христос про вирішення конфліктів (Мт.5:9). Шляхи подолання конфліктів та розв’язання конфліктних ситуацій (Рим.12:18-19).</p> <p>Прагнення миру та примирення. Вирішення конфліктів мирним шляхом. Внутрішній конфлікт особистості. Любов як засіб подолання конфліктів.</p> <p>19. Давання і приймання. Вдячність</p>	<p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>конфлікти, причини конфліктів, конфлікт цінностей, внутрішній конфлікт особи, мир та примирення, вирішення конфліктів</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чи всі конфлікти можна вирішити мирним шляхом? Чому саме любов є засобом подолання конфліктів? Скласти основні правила вирішення конфліктів. Робота в групах. Підтвердити або спростувати думку: «В Ісуса Христа виникає конфлікт з юдеями не тому, що Йому кортить сваритися, а тому, що в юдеїв існує конфлікт із вірою. Причиною цього є стійке переконання, що вони особлива сім’я Авраама, винятковий народ з ексклюзивною місією». Робота в парах. Запропонувати практичні способи вирішення конфлікту благочестивим способом.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних</p>
---	--	---

<p><i>волонтерство.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює принципи давання і приймання;</p> <p>усвідомлює важливість вдячності Богові та людям;</p> <p>знаходить (наводить) у Біблії приклади вдячності;</p> <p>розрізняє вдячність та насильну подяку;</p> <p>характеризує приклади з життя святого Миколая Мирлікійського, Матері Терези, святого Спиридона Тримифунтського тощо.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає вдячність як одну з найцінніших якостей характеру особи;</p> <p>розуміє, що просити – це вияв довіри, отримувати – це вияв милості, дякувати – це вияв любові;</p> <p>усвідомлює важливість робити добрі справи;</p> <p>прагне бути вдячним.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>усвідомлює важливість робити добрі</p>	<p>Золотий вірш: <i>«Більше щастя давати, ніж брати» (Дії.20:35).</i></p> <p>Вміння прийняти Божий дар та здатність дякувати за нього. Біблія про вдячність.</p> <p>Принципи давання і приймання.</p> <p>Не зневажайте бідного (Як. 2:1-13).</p> <p>Оздоровлення десяти прокажених (Лк. 17:12-19).</p> <p>Вдячність – одна з найцінніших якостей характеру особистості. Вдячність – це стан серця, ключ до успіху, ефективного спілкування з Богом.</p> <p>Метод насильної подяки</p> <p>Просити – це вияв довіри, отримувати – це вияв милості, дякувати – це вияв любові.</p> <p>Добрі діла.</p> <p>Приклади з життя святого Миколая Мирлікійського, Матері Терези, святого Спиридона Тримифунтського тощо.</p> <p>Волонтерство під час війни.</p> <p>20. Акція милосердя</p> <p>Золотий вірш: <i>«Будьте милосердні, як і Отець</i></p>	<p>творів тощо)</p> <p>Робота із золотим віршем (<i>Дії.20:35</i>), біблійною історією (Лк. 17:12-19; Як. 2:1-13; Лк. 21:1-4), висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку</p> <p>Робота зі словничком термінів (<i>давання, приймання, вдячність, принципи приймання і давання, просити і отримувати, волонтерство</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді.</p> <p>Метод насильної подяки – це тоді, коли вас примушують бути вдячним. Чи траплялися вам такі моделі подяки?</p> <p>Скласти інтелект-карту «Приклади вдячності на сторінках Біблії».</p> <p>Робота в групах. Пояснити вислів: «Просити – це вияв довіри, отримувати – це вияв милості, дякувати – це вияв любові».</p> <p>Запропонувати різні способи вираження вдячності.</p> <p>Скласти молитву вдячності.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Розробити проєкт і провести благодійну акцію на підтримку воїнів, людей похилого віку, ВПО, дітей з особливими потребами (на вибір).</p>
--	---	--

<p>справи; обґрунтовує важливість милосердя в житті людини.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє діла милосердя для тіла і для душі ближнього; прагне чинити милосердя.</p>	<p><i>ваш милосердний» (Лк 6:36).</i></p> <p>Справи милосердя є справами практичної любові, завдяки яким можна допомагати ближньому в його тілесних і духовних потребах. Милосердя – це паспорт Бога. Бог діє з любові – чинить милосердя.</p>	
<p>Розділ IV. Вплив християнської культури на формування духовно-моральних цінностей молоді (14 год.)</p>		
<p>Базові знання: <i>цінності, ієрархія цінностей, культурні цінності, морально-етичні цінності, християнські цінності, естетика, псевдокультура.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює культурні цінності у житті людини; усвідомлює ієрархію цінностей; розрізняє християнські культурні цінності; визначає важливість цінностей у своєму житті; характеризує християнські культурні цінності України.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає морально-етичні християнські цінності як фундамент духовного</p>	<p>21. Християнські культурні цінності</p> <p>Золотий вірш: <i>«Бо де скарб твій, там буде й серце твоє!» (Мт. 6:21).</i></p> <p>Ієрархія цінностей. Культурні цінності у житті людини. Приклади культурних цінностей (мистецтво, патріотизм, мова). Морально-етичні християнські цінності як фундамент духовного зростання людини. Християнські культурні цінності: матеріальні, духовні.</p> <p>Християнські культурні цінності України. Християнська естетика.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (<i>Мт. 6:21</i>), біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>цінності, ієрархія цінностей, культурні цінності, морально-етичні цінності, християнські цінності, естетика, псевдокультура</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Чому так важливі культурні цінності в житті людини? Повідомлення: «Мої особисті цінності». Диспут: «Чому морально-етичні християнські</p>

<p>зростання людини; розуміє значення культурних цінностей у житті людини; усвідомлює негативний вплив псевдокультур на життя людини; прагне розвивати духовні цінності.</p> <p>Базові знання: <i>християнські традиції, сакральне мистецтво, храм, принципи побудови храму, християнські символи.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює принципи побудови храму; усвідомлює вплив сакрального мистецтва на культуру народу; наводить приклади особливостей побудови храмів; характеризує християнські символи в культурі українського народу.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє українські християнські традиції та елементи сакрального мистецтва; усвідомлює символіку зовнішнього вигляду храму та кількості куполів.</p>	<p>22. Українські християнські традиції та елементи сакрального мистецтва</p> <p>Золотий вірш: <i>«Знесись над небесами, Боже, по всій землі хай буде твоя слава!» (Пс. 57:12).</i></p> <p>Українські християнські традиції та елементи сакрального мистецтва на шляху виховання молодого покоління. Принципи побудови храму різних конфесій України (православний храм, костел, дім молитви, месіанська синагога). Символіка і внутрішня будова храму.</p> <p>Друга Заповідь Декалогу про створення зображень і поклоніння їм (Вих.20: 4-6). Християнські символи в культурі українського народу: хліб, хрест, виноградна лоза, риба.</p>	<p>цінності є фундаментом духовного зростання людини?».</p> <p>Робота в групах. Скласти інтелект-карту культурних цінностей.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем <i>Пс. 57:12</i>), біблійною історією (Вих. 20: 4-6), висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>християнські традиції, сакральне мистецтво, храм, принципи побудови храму, християнські символи</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Презентація/ буклет: «Християнські символи в культурі українського народу». Проект: «Символіка українських храмів».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
---	---	--

<p>Базові знання: <i>архітектура, християнські пам'ятки України, найдавніші храми.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>розповідає про найважливіші архітектурні християнські пам'ятки в Україні;</p> <p>усвідомлює важливість храмових споруд для християнина;</p> <p>знаходить (наводить) приклади опису храму в Біблії;</p> <p>розрізняє архітектуру українського храму;</p> <p>характеризує храмові споруди своєї місцевості.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє значення християнських архітектурних пам'яток України як культурної спадщини народу;</p> <p>прагне ознайомитися та вивчати церковні архітектурні пам'ятки.</p>	<p>23. Визначні архітектурні церковні пам'ятки України</p> <p>Золотий вірш: <i>«Боже, ти Бог мій! Тебе шукаю пильно. Тебе душа моя прагне, тебе бажає тіло моє в землі сухій, спраглий і безводній. Отак і я у святині Тебе виглядаю, – побачити силу Твою і Твою славу» (Пс. 63: 2-4).</i></p> <p>Відображення Біблії в архітектурі. Виховання християнських цінностей засобами мистецтва. Молитва мовою архітектури. Архітектура українського храму. Найважливіші християнські пам'ятки України. Найдавніші храми України.</p> <p>Світова архітектурна спадщина ЮНЕСКО в Україні. Церковні споруди вашої місцевості. Екскурсія до храмів.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (Пс. 63:2-4), біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>архітектура, християнські пам'ятки України, найдавніші храми</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Презентації / буклети: «Найвідоміші храми України у спадщині ЮНЕСКО», «Історія одного з найдавніших храмів України», «Духовні святині мого краю», «Заочна мандрівка святинями мого населеного пункту».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
<p>Базові знання: <i>типи мистецтва, види живопису, мурали, декоративно-прикладне мистецтво.</i></p> <p>Основні вміння:</p>	<p>24. Християнство в образотворчому та декоративно-прикладному мистецтві</p> <p>Золоті вірші: <i>«Він (Христос) є образ Невидимого Бога, роджений перш усякого творива» (Кол. 1:15).</i></p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (<i>Кол. 1:15</i>), біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p>

<p>усвідомлює важливість відтворення біблійних розповідей у творах мистецтва; розрізняє типи мистецтва; характеризує особливості видів живопису; знає відомих художників та їх твори на християнську тематику.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає твори мистецтва як частину духовного надбання народу; розуміє види живопису.</p>	<p><i>Коли поєдналися любов і майстерність, можна очікувати шедевра. (Джон Рескін)</i></p> <p>Відтворення біблійних історій у творах образотворчого мистецтва (Карл Блох, Рембрандт ван Рей, Октавіо Окампо тощо).</p> <p>Твори мистецтва як частина духовного надбання українського народу.</p> <p>Християнські цінності у творчості видатних сучасних українських художників (Олег Шупляк, Олександр Охупкін тощо).</p> <p>Юні художники (Акіана Крамарік).</p> <p>Християнські мурали.</p> <p>Декоративно-прикладне мистецтво: художнє різьблення, ткацтво, писанкарство, витинанки, вишивка (Дмитро Блажейовський).</p>	<p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>типи мистецтва, види живопису, мурали, декоративно-прикладне мистецтво</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Презентації/ буклети: «Відомі художники, які писали на християнську тематику».</p> <p>Повідомлення: «Моя улюблена картина на християнську тематику», «Мій улюблений художник, який писав на біблійну тематику».</p> <p>Виставка малюнків та декоративно-ужиткових робіт учнів на біблійну тематику.</p> <p>Екскурсія до музею з експозицією картин на християнську тематику.</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p>
<p>Базові знання: <i>християнська сакральна музика, духовний гімн, витоки духовного співу та музики.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює витоки духовного співу та музики; знаходить на сторінках Біблії інформацію про музичну творчість царя</p>	<p>25-26. Християнство в музиці</p> <p>Золотий вірш: <i>«Хваліте його (Господа) звуком рогу, хваліте його на арфі й на гуслах. Хваліте його на бубні й танком. Хваліте його на струнах і сопілці, хваліте його на дзвінких цимбалах, хваліте його на гучних цимбалах» (Пс. 150:2-5).</i></p> <p>Християнський погляд на музичне мистецтво. Вплив музики на людину.</p>	<p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо)</p> <p>Робота із золотим віршем (Пс. 150:2–5), біблійною історією (2 Сам., 1 Хр.), висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>християнська</i></p>

<p>Давида; розрізняє стилі музики в контексті християнських цінностей; визначає особливості духовної музики у творчості відомих композиторів, музикантів, співаків; характеризує сакральну музику; знає композиторів, музикантів, співаків та їх твори на духовну тематику.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє вплив музики на людину.</p> <p>Базові знання: <i>християнство в літературі, христологічні мотиви, христологічні персонажі, переклади Біблії.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює особливості перекладів Біблії; усвідомлює важливість читання духовної художньої літератури; знаходить (наводить) приклади моральної поведінки у художніх творах; розрізняє жанри літератури; визначає основну думку твору;</p>	<p>Витоки духовного співу та музики. Музика в біблійні часи. Музична творчість царя Давида (2 Сам., 1 Хр.).</p> <p>Християнська сакральна музика. Піснеспів під час літургії. Стилі музики в контексті християнських цінностей. Українська християнська музика. Особливості духовної музики у творчості відомих композиторів, музикантів, співаків.</p> <p>Духовний гімн України «Боже великий, єдиний». Сучасні музичні твори на християнську тематику. Рок-опера «Ісус Христос – Суперзірка».</p> <p>27-28. Християнство в літературі</p> <p>Золотий вірш: <i>«Хто вважає на слово, той знаходить добро, хто покладається на Господа, той щасливий» (Пр. 16:20).</i></p> <p>Християни та книжки. Християнська культура та українська література. Образ Ісуса Христа в літературі. Христологічні мотиви, христологічні персонажі. Життя і творчість українських письменників та поетів, що писали на християнську тематику. Переклади Біблії українською мовою. Християнські погляди Т. Г. Шевченка. «Псалми».</p>	<p><i>сакральна музика, духовний гімн, витоки духовного співу та музики), інформаційним текстом.</i></p> <p>Моральний практикум</p> <p>Повідомлення: «Мій улюблений музичний твір на християнську тематику». Презентації / буклети: «Українська християнська музика», «Композитори, які писали на духовну тематику», «Християнські співаки, композитори».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем (<i>Пр. 16:20</i>), Біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>християнство в літературі, христологічні мотиви, христологічні персонажі, переклади Біблії</i>), інформаційним текстом. Моральний практикум Скласти інтелект-карту «Переклади Біблії».</p>
---	---	--

<p>характеризує образ Ісуса Христа в літературі; знає поетів, письменників, що писали на християнську тематику, та їх твори.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає Біблію як книгу, де можна знайти відповіді на всі питання; розуміє вплив духовної літератури на формування особистості; аналізує художні твори на християнську тематику; прагне пізнавати християнство через Біблію та духовну художню літературу.</p> <p>Базові знання: <i>театральне мистецтво, біблійні мотиви в кінематографі, театр ляльок.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює вплив кінопродукції на світовідчуття, світорозуміння та світогляд людей; усвідомлює значення кіномистецтва та драматургії на формування особистості; розрізняє види театралізованих постановок: театральна пантоміма, мюзикл, християнські сценки; визначає основну думку вистави,</p>	<p>Пантелеймон Куліш «Чорна рада». Ліна Костенко «Перш, ніж півень заспіває...». Олесь Гончар «Собор».</p> <p>Християнство в світовій літературі. Елеонор Портер «Полліанна», «Полліанна дорослішає». Пол Янг «Хижа».</p> <p>29. Християнство в кіномистецтві та драматургії</p> <p>Золотий вірш: <i>«Хороше кіно не повинно відповідати на запитання. Хороше кіно має змушувати тебе ставити їх» (Едвард Нортон).</i></p> <p>Інсценізація біблійних історій. Зустріч з Біблією за допомогою театрального мистецтва. Поширення християнської духовності шляхом реінтерпретації сюжетів Євангелій мовою театру.</p> <p>Театральні вистави в біблійні часи. Види театралізованих постановок: театральна пантоміма, мюзикл, християнські сценки.</p>	<p>Повідомлення: «Мій улюблений художній твір на християнську тематику».</p> <p>Презентація: «Християнські погляди в творчості Тараса Шевченка, Лесі Українки, Олесь Гончара, Ліни Костенко тощо».</p> <p>Скласти поради на кожен день життя від Полліанни (на основі книги Елеонор Портер «Полліанна»).</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем, біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>театральне мистецтво, біблійні мотиви в кінематографі, театр ляльок</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум Повідомлення: «Мій улюблений фільм чи вистава християнського спрямування».</p>
--	--	---

<p>фільму; характеризує образ дійових осіб.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає біблійний театр як поширення християнської духовності; розуміє відтворення біблійних текстів мовою театру; усвідомлює, що з Богом можна зустрітися в театрі та кінотеатрі; прагне пізнавати християнство через кіно та театр.</p> <p>Базові знання: <i>християнські мультфільми, класифікація християнських мультфільмів.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює вплив мультфільмів на особистість дитини; розрізняє види мультфільмів відповідно до класифікації; визначає основну думку мультфільму; характеризує християнські мультфільми.</p> <p>Ставлення:</p> <p>сприймає неякісні дитячі мультфільми як загрозу емоційному, духовному та</p>	<p>Олег Мосійчук «Голгофа». Театр ляльок.</p> <p>Біблійні мотиви в кінематографі. Вплив кінопродукції на світовідчуття, світорозуміння та світогляд людей. Християнське осмислення фільмів. Зустріч з Богом в кінотеатрі.</p> <p>Християнські фільми: «Страсті Христові» за Мелом Гібсоном (2004 рік, США), «Бен Гур» Вільяма Вайлера (1959 рік, США), «Любов, що зцілює» Джузеппе Москаті (2007 рік, Італія) тощо.</p> <p>30. Християнство в мультиплікації</p> <p>Золотий вірш: <i>«Мистецтво мультиплікації працює там, де інші види мистецтва безсилі» (Тодор Дінов).</i></p> <p>Вплив мультфільмів на особистість дитини. Неякісні дитячі мультфільми як загроза емоційному, духовному та моральному розвитку дитини.</p> <p>Християнські мультфільми. Класифікація християнських мультфільмів : строго біблійно-історичні («Історії Старого Завіту», «Ісус», «Чудотворець» тощо); історичні про перших християн, місіонерів («Хранителі історії», серія про героїв віри «Носії</p>	<p>Презентація: «Театральні вистави в біблійні часи». Дискусія: «Чи можна зустрітися з Богом в кінотеатрі, театрі?». Проаналізувати статтю «Мистецтво в Біблії»: https://radiom.ua/blog/mistectvo-v-biblii. Презентація: «Християнські актори».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем, біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>християнські мультфільми, класифікація християнських мультфільмів</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Поміркуйте й обґрунтуйте відповіді. Як мультфільми можуть впливати на особистість дитини?</p>
--	--	--

<p>моральному розвитку; усвідомлює можливість пізнання християнства через мультиплікацію.</p> <p>Базові знання: <i>християнський медіапростір, християнські інтернет-ресурси, масмедіа.</i></p> <p>Основні вміння:</p> <p>пояснює вплив інтернетних ресурсів на особистість; усвідомлює користь та небезпеку від сучасного медіапростору; знаходить (наводить) інтернет-ресурси християнського змісту; розрізняє якісні та неякісні інтернет-ресурси; визначає позитивний та негативний вплив медіапростору на особистість; характеризує християнські масмедіа в Україні та світі.</p>	<p>світла»); історичні з подорожжю в часі («Суперкнига», «Суперкнига 3Д», «Літаючий будинок», «Розповіді Доброї Книги»); біблійно-повчальні («Поляна лева Кінгслі»); повчальні християнські («Овочеві історії», «Духовне намисто»); світські мультфільми на релігійну тематику («Володар Снів» і «Принц Єгипту», «Різдвяна історія про Скруджа», «Пригоди Спанкі», «Панчінелло»).</p> <p>31. Християнство в сучасному медіапросторі</p> <p>Золотий віри: <i>«Треба вміти говорити правду – це не лише розум чи здібність – це християнська чеснота» (Любомир Гузар).</i></p> <p>Користь та небезпека сучасного медіапростору. Християнські масмедіа в Україні та світі. Християнські ЗМІ.</p> <p>Християнський медіапродукт. Інтернетні ресурси (інтернет-ресурси) християнського змісту. «Релігійно-інформаційна служба України (РІСУ). Медіапростір релігійної комунікації в Україні. Християнські блогери: Ігор Плохой, Роман Демуш, Олексій Філюк тощо. Християнське телебачення в сучасному</p>	<p>Чи можуть неякісні мультфільми нести загрозу емоційному, духовному та моральному розвитку дитини? Повідомлення: «Мій улюблений християнський мультфільм». Презентація: «Християнські мультфільми».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення тексту)</p> <p>Мотиваційна ситуація морального змісту (твори мистецтва, фрагменти літературних творів тощо) Робота із золотим віршем, біблійною історією, висловлюванням із Біблії, життєвою історією морального змісту.</p> <p>Розкриття змістових ліній уроку Робота зі словничком термінів (<i>християнський медіапростір, християнські інтернет-ресурси, масмедіа</i>), інформаційним текстом.</p> <p>Моральний практикум</p> <p>Презентації: «Християнські інтернет-ресурси», «Християнські блогери».</p> <p>Підсумкова рефлексія за темою (створення</p>
---	--	---

<p>Ставлення:</p> <p>сприймає християнський медіапродукт; розуміє важливість впливу християнських інтернет-ресурсів на формування особистості.</p> <p>Основні вміння:</p> <p>усвідомлює важливість творчості в духовному житті людини; розуміє моральну відповідальність митця перед суспільством; обґрунтовує важливість мистецтва в процесі виховання сумлінної благочестивої особистості.</p> <p>Ставлення:</p> <p>розуміє важливість творчості для оздоровлення сучасного суспільства; прагне ґрунтувати свій внутрішній розвиток на найкращих здобутках української культури сьогодення.</p>	<p>медіапросторі. Українське християнство в цифровому форматі.</p> <p>32. Зустріч з творчою людиною (письменником, художником, музикантом, композитором, журналістом, актором)</p> <p>Важливість творчості в духовному житті людини. Місце і роль мистецтва в суспільстві. Призначення творчості. Відповідальність митця перед народом. Важливість сучасного мистецтва в процесі виховання сумлінної благочестивої особистості. Небезпека пропаганди та кон'юнктури.</p>	<p>тексту)</p> <p>Круглий стіл / онлайн зустріч. з творчою людиною. Провести екскурсії, відвідати місця, пов'язані з митцями: музеї, творчі майстерні, виставки, концертні зали, палаци культури, театри, кіностудії тощо. Підготувати проєкт: «Мої враження від зустрічі з творчою людиною – представником сучасного українського культурного простору».</p>
<p>Основні вміння:</p>	<p>33. Підсумковий урок за рік</p>	<p>Підсумковий урок проводиться у формі</p>

<p>уміє пояснити важливість морально-етичних цінностей у житті; розуміє вплив християнської культури на формування духовно-моральних цінностей молоді;</p> <p>Ставлення:</p> <p>демонструє розуміння християнського життєвого вибору людини; уміє використовувати моральні настанови у виборі життєвого шляху.</p>	<p>Морально-етичні цінності молоді Християнський життєвий вибір людини. Моральні цінності у виборі професії. Людина у суспільстві. Вплив християнської культури на формування духовно-моральних цінностей молоді.</p> <p>34. Екскурсія до сакральних місць місцевого, регіонального, національного, міжнародного рівня.</p>	<p>публічного захисту знань в присутності адміністрації навчального закладу, педагогічної, батьківської, учнівської спільноти за попередньо підготовленими ситуаціями, які подані нижче, у формі колективних інсценізацій, есе, презентацій тощо за вибором учнів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Найважчий вибір, який вам довелося зробити у житті. 2. Вплив курсу основ християнської етики на ваше становлення як людини. 3. Як проявлялася гідність українського народу під час війни з російським агресором. 4. Як ви можете вплинути на світ. 5. Чим ви будете керуватись при виборі професії (талант, здібності, кар'єра, влада, заробіток тощо)
<p>Резерв – 1 год.</p>		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Атлас біблійної історії. пер. з англ. М. Климчук, Т. Цимбал. К.: ДНВП Картографія, 2010. 192 с.
2. Андрушко В. Т., Огірко О. В. Релігієзнавство: навчальний посібник. Львів: НЛТУУ, ЛНУВМБТ, 2007. 260 с.
3. Барщевський о. Тарас. Блаженства Добра Новина: конспект лекцій. Львів, 1999. 54 с.
4. Барщевський о. Тарас. Вступ до біблійних наук: конспект лекцій. Львів: Свічадо, 2006. 304 с.

5. Барщевський о. Тарас. Євангельські притчі: конспект лекцій. Львів, 2002. 134 с.
6. Бендик М., Гнатів І., Огірко О. Християнська етика. Львів, 1997. 159 с.
7. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ-Чернівці: Букрек, 2018. 296 с.
8. Бех І.Д. Духовний розвиток особистості у фокусі сучасного виховного процесу. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2016. /Вип. 6. С. 30-52.
9. Бех І. Д. Патріотизм: сучасні ознаки та орієнтири виховання. Рідна школа, 2015. №1-2 (1021-1022). С. 3-6.
10. Бех І. Д. Дороговкази до духовності особистості. Якість неперервної освіти в умовах євроінтеграційних процесів: тенденції, проблеми, прогнози. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Чернівці, Друк ФОП Горюк, 2015. С. 39-45.
11. Бех І. Д. Державницьке виховання як суспільно-освітній пріоритет. Педагогіка і психологія. 2015. № 2 (87). С. 14-17.
12. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Вибрані наукові праці: у 2 тт. Чернівці: Букрек, 2015. 840 с
13. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Вибрані наукові праці: у 2 тт.: Т.2. Чернівці: Букрек, 2015. 640 с.
14. Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту, перекладені українською мовою професором Іваном Огієнком із мови давньоєврейської й грецької. Канонічна. Київ, 2011. 1214 с.
15. Ващенко Г. Вибрані педагогічні твори. Дрогобич: Відродження, 1997. 214 с.
16. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1993. 104 с.
17. Ващенко Г. Загальні методи навчання. Київ, 1997. 410 с.
18. Вихрущ А., Карагодін В., Кухарський В., Николин М. Християнська етика. 7 клас. Тернопіль, 2000. 120 с.
19. Влад М.В. Християнська етика. 7 клас: навчальний посібник. Посібник для вчителів / учнів. Чернівці: Місто, 2008. 171 с.
20. Влад М.В. Християнська етика. 8 клас: навчальний посібник. Посібник для вчителів / учнів. Чернівці: Місто, 2008. 140 с.
21. Влад М.В. Християнська етика. 9 клас: навчальний посібник. Посібник для вчителів / учнів. Чернівці: Місто, 2008. 140 с.
22. Влад М.В. Християнська етика. Вступне слово до предмету: навчальний посібник. Посібник для вчителя. Чернівці: Місто, 2008. 161 с.
23. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд. Т.1-3. К., 2007. 415 с.
24. Дітріх фон Гільдебрант. Етика. Львів: УКУ, 2002. 445с.
25. Інтеграція на уроках основ християнської етики як один із засобів духовного розвитку особистості: конспекти уроків. / укладач Мудрик Лілія. Тернопіль, 2021. 160 с.
26. Жуковський В.М., Москальова Л.Ю. Теорія і методика викладання предметів духовно-морального спрямування у середніх загальноосвітніх закладах: навчальний посібник. Острого: видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. 364 с.
27. Жуковський В.М. Моральні цінності виховання підростаючого покоління незалежної України. Нова педагогічна думка. №1. 1999. С.26-28.
28. Жуковський В.М. Передумови виховання підростаючого покоління на християнських цінностях. Наукові записки. Том 2. Частина І. Острого: Видавничий комплекс Острозької Академії, 1999. С.224-231.
29. Жуковський В.М. Викладання християнської етики в школах Рівненщини. Досвід для України. Наукові записки НУ «ОА». – Острого. 2005 С.91-102.
30. Жуковський та ін. Основи християнської етики. 5-11 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. К., 2011. 64 с.

31. Жуковський В.М. Духовно-моральні знання вчителя – основа національного відродження України за умов сучасних цивілізаційних змін.
32. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. С. 262-279.
33. Жуковський В.М. Компетентнісний підхід до професійної підготовки вчителів з предметів духовно-морального спрямування у системі післядипломної освіти. Андрагогічний вісник. № 5, 2014. С. 22-29.
34. Жуковський В.М., Топішко І.І. Модель духовно-морального виховання особистості для забезпечення сталого розвитку українського суспільства Виховання особистості у контексті реалізації цілей сталого розвитку України : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020 . С. 86-90.
35. Кошло, О. Я. Господь Бог Предвічний нині нам явився. Театралізована вистава. Зарубіжна література в школах України 2014. № 10. с. 62-64.
36. Климентій Шептицький. Уроки мудрості: методичний посібник / укладач Мудрик Лілія. Тернопіль, 2020. 102 с.
Мень А. Як читати Біблію. Львів: Свічадо, 2020. 296 с.
37. Міжнародний біблійний коментар. Том 1. Загальні та вступні статті. Львів: Свічадо, 2017. 488 с.
38. Міжнародний біблійний коментар. Том 2. П'ятикнижжя та сторичні книги. Львів: Свічадо, 2017. 560 с.
39. Міжнародний біблійний коментар. Том 3. Повчальні та пророчі книги. Львів: Свічадо, 2018. 632 с.
40. Міжнародний біблійний коментар. Том 4. Євангелія та Діяння апостолів. Львів: Свічадо, 2019. 440 с.
41. Міжнародний біблійний коментар. Том 5. Послання апостолів та одкровення. Львів: Свічадо, 2021. 452 с.
42. Николин М. Християнська етика: навчальний посібник для 7 класу. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 208 с.
43. Николин М. Християнська етика: навчальний посібник для 8 класу. Тернопіль: навчальна книга Богдан, 2010. 208 с.
44. Огірко О. Християнська етика. 8 клас. Львів, 1999. 104 с.
45. Огірко О.В. Людина у світі. Християнська етика. 9 кл. Львів, 2002. 156 с.
46. Огірко О. В. Морально-етичні цінності християнства. Духовний вибір українського народу: навчально-методичний посібник. Острог: НУ «Острозька академія», 2008. с. 129–136.
47. Огірко О. В. Християнська етика для всіх: словник християнсько-етичних термінів. Львів: Львівський нац. ун-т ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, 2009. 272 с.
48. Огірко О.В. Християнська етика: навчальний посібник: 8 клас. Львів: Свічадо, 2007. 104 с.
49. Осборн Р. Біблійні секрети виховання. Львів: Свічадо, 2015. 232 с.
50. Основи християнської етики: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл./ Н. Назар, М. Мельник, І. Матюкевич, О. Ярославич. Львів: Світ, 2016. 292 с.
51. Основи християнської етики: підручник для учнів 8-го класу загальноосвітніх навчальних закладів / Горнакевич Г.Б., Гришко Г.П., Коцюба М.Б. Львів: Комісія у справах освіти та виховання УГКЦ, 2015. 229 с.
52. Основи християнської етики: підручник для учнів 9-го класу загальноосвітніх навчальних закладів / Бурнашова І. І, Гришко Г.П., Гуляк Р. В. та ін, Комісія у справах освіти та виховання УГКЦ, 2016. 384 с.

53. Павлова О.В. Логіка духовності в системі координат виховання читацької компетентності на уроках зарубіжної літератури. Маріуполь, 2021. 95 с.
54. Принципи морального життя. Львів, 1996. 113 с.
55. Сакральне мистецтво у духовно-моральному вихованні учнів: навчально-методичний посібник / укладачі Москальова Л.Ю., Єр'оміна Л.Є. Мелітополь, 2019. 73 с.
56. Самолюк Г. Кращі конспекти уроків з «Основ християнської етики». Х.-Тернопіль: Ранок, 2009. 208 с.
57. Самолюк Г. Опорні схеми з «Основ християнської етики». 7 клас Х.-Тернопіль: Ранок, 2010. 63 с.
58. Самолюк Г. Тиждень духовності в школі. Тернопіль-Харків: Ранок, 2013. 208 с.
59. Самолюк Г. С., Николин М. М. Календарно-тематичне планування із основ християнської етики. 5 – 11 класи. Тернопіль-Харків: Ранок, 2011. 144 с.
60. Самолюк Ганна. Християнська педагогіка: навчальний посібник. Тернопіль: Vektor, 2021. 83 с.
61. Самолюк Ганна. Християнська етика: навчальний посібник. Тернопіль: Vektor, 2021. 117 с.
62. Самолюк Ганна. Методика викладання християнської етики: навчальний посібник. Тернопіль: Vektor, 2021. 155 с.
63. Святе Письмо Старого і Нового Заповіту.
64. Слободський С. Закон Божий. Підручник для сім'ї і школи. К., 1987. 655 с.
65. Словник біблійного богослів'я. Вид. 2 / За ред. К. Леон-Дюфура, Ж. Люпласі, А. Жоржа, П. Грело, Ж Гійє, М.-Ф. Лакана / переклад з французької вл. Софрона Мудрого. Жовква: Місіонер, 2010. 952 с.
66. Стефанюк С.К., Голянчук Р.М. Християнська педагогіка: плекання кращих людських чеснот. Вип. 2 / За заг. ред. Стефанюк С. К. Харків: Кроссроуд, 2010. 68 с.
67. Тхоржевська Т.Д. Православне виховання в історії педагогіки України: Монографія. К., 2008. 431 с.
68. Християнська етика і педагогіка: статті та уроки. / за ред. Жуковського В.М. Острог, 2001. 312 с.
69. Шостек А. Бесіди з етики. Львів, 1999. 120 с.
70. Яковенко, І. О. та Єрмак, Г. В. та Мільчевська, Г. С. Моральна культура християнства: історія та сучасність: навчально-методичний посібник. ФОП Однорог Т. В., Мелітополь. 2018. 214 с.
71. Яковенко, І. О. та Єр'оміна, Л. Є. та Жейнова, С. С. Фасилітація і тренінг на курсах духовно-морального спрямування: навчально методичний посібник. Мелітополь : ФОП Однорог Т., 2018. 111 с.
72. Мистецтво в Біблії: <https://radiom.ua/blog/mistectvo-v-biblii>